

STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ NA LATA 2021-2027

Wałbrzych, maj 2024 r.

DOKUMENT OPRACOWANY PRZEZ „EFFICON SP. Z O.O.” SP.K. Z SIEDZIBĄ WE WROCŁAWIU
NA ZLECENIE ISNTYTUCJI POŚREDNICZĄCEJ AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ

SPIS TREŚCI

1	Wstęp	3
2	Charakterystyka obszaru	4
3	Synteza diagnozy wraz z analizą SWOT	9
4	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	20
5	Źródła finansowania Strategii ZIT AW	91
6	Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT AW	95
7	Opis procesu zaangażowania społecznego w proces tworzenia Strategii	100
8	Podsumowanie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko projektu „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej Na Lata 2021-2027”	102
	Spis tabel	108
	Spis rysunków	108
	Załącznik 1. Informacja na temat sposobu wskazania projektów i ich powiązania z innymi projektami	109
	Załącznik 2. Lista projektów niekonkurencyjnych	111
	Załącznik 3. Informacja o powiązaniach projektów w poszczególnych Działaniach Strategii ZIT AW	144
	Załącznik 4. Diagnoza na potrzeby Strategii ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027	147
	Załącznik 5. Sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych	148
	Załącznik 6. Opinia Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu z dnia 05 stycznia 2024 roku w sprawie projektu dokumentu pn.: „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	163
	Załącznik 7. Opinia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 lutego 2024 roku w sprawie projektu dokumentu pn.: „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	164

1 WSTĘP

Projekt Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2021-2027 (dalej Strategia ZIT AW) został opracowany w związku z *Uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego 6140/VI/22 z dnia 14 listopada 2022 r. (z późniejszymi zmianami) w sprawie wyznaczeniu miejskich obszarów funkcjonalnych celem realizacji podejścia terytorialnego w ramach projektu programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska (dalej FEDS 2021-2027) oraz udostępnieniem na rzecz Aglomeracji Wałbrzyskiej środków pochodzących z budżetu programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (dalej FEniKS 2021-2027).*

W związku z tym, że uchwała Zarządu Województwa Dolnośląskiego dotyczy Obszaru Funkcjonalnego Wałbrzycha, który jest tożsamy z obszarem geograficznym Aglomeracji Wałbrzyskiej w treści niniejszej Strategii autorzy posługują się nazwą Aglomeracja Wałbrzyska. Wynika to między innymi z utrwalonej praktyki stosowania nazwy Aglomeracja Wałbrzyska w okresie programowania UE 2014-2020 oraz wskazania Aglomeracji Wałbrzyskiej w innych strategicznych dokumentach, w tym w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Ponadto w Strategii ZIT AW uwzględniono postanowienia wynikające z dokumentów pn.: „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”¹ (dalej Zasady Realizacji Instrumentów) oraz Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079 z późn. zm.) (dalej Ustawa wdrożeniowa).

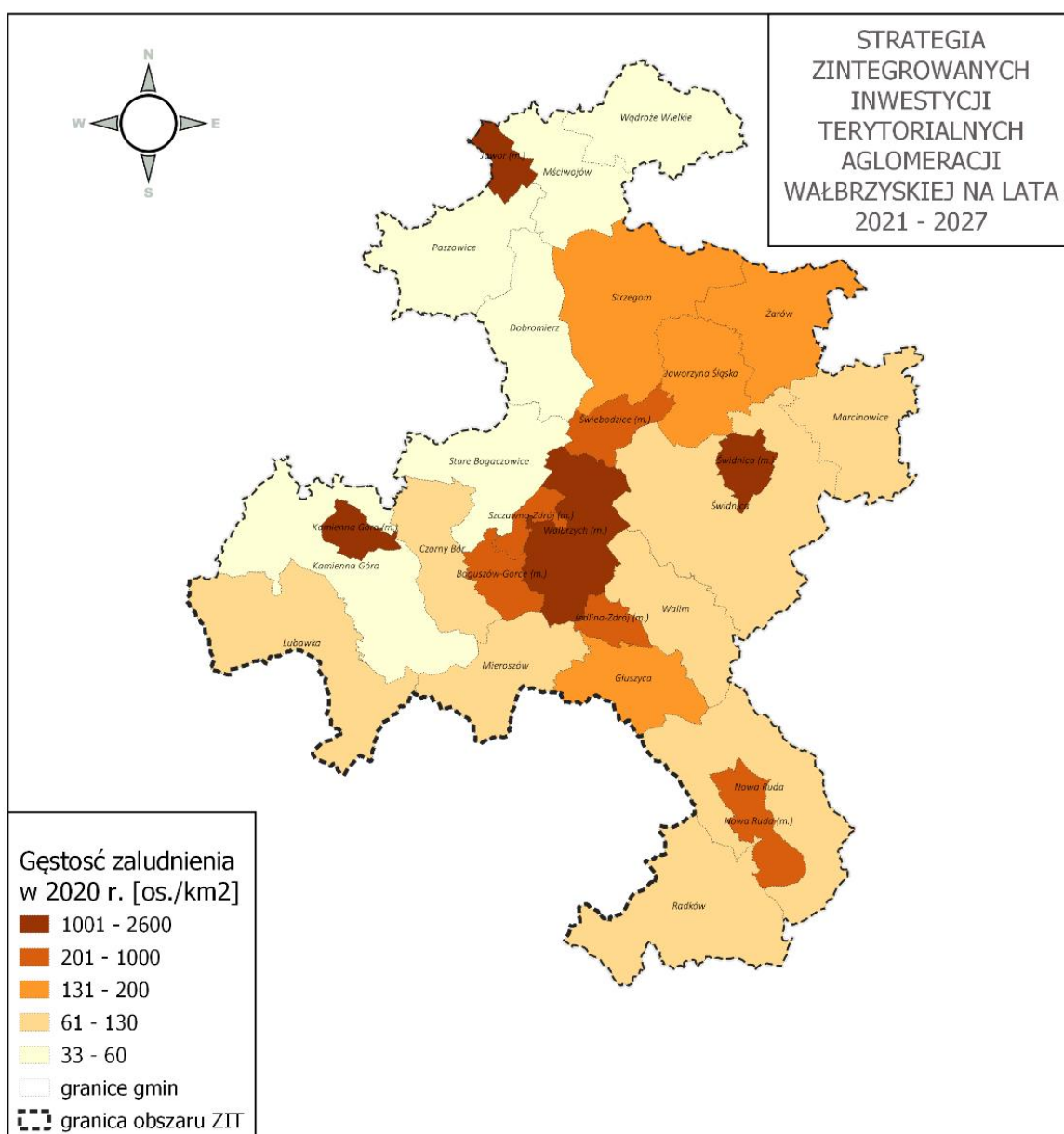
¹ Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, dostęp luty 2023: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>.

2 CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

W 2020 r. liczba ludności na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej wyniosła 435,9 tys. osób, co stanowiło 15,1% całkowitej populacji województwa dolnośląskiego. Zważywszy na fakt, że gminy wchodzące w skład obszaru zajmują powierzchnię 2,168 km², średnia gęstość zaludnienia na tym obszarze w 2020 r. wyniosła 201 osób na km², co jest wartością wyższą od średnich dla województwa dolnośląskiego (145 osób na km²) czy kraju (122 osoby na km²).

W ujęciu gminnym, gęstość zaludnienia w Aglomeracji Wałbrzyskiej jest jednak silnie zróżnicowana przestrzennie (Rysunek 1). Zdecydowanie wyższą gęstością zaludnienia charakteryzowały się gminy miejskie, przy czym najwyższą miasta: Świdnica (2556 osób na km²), Wałbrzych (1294), Jawor (1182) i Kamienna Góra (1033). Najniższa gęstość zaludnienia występowała z kolei w typowo rolniczych gminach powiatu jaworskiego (Paszowice – 40 osób na km², Wądroże Wielkie – 44 i Mściwojów – 56) oraz gminach podmiejskich (Stare Bogaczowice – 48 osób na km² i Kamienna Góra – 57).

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w obszarze badań [2020]

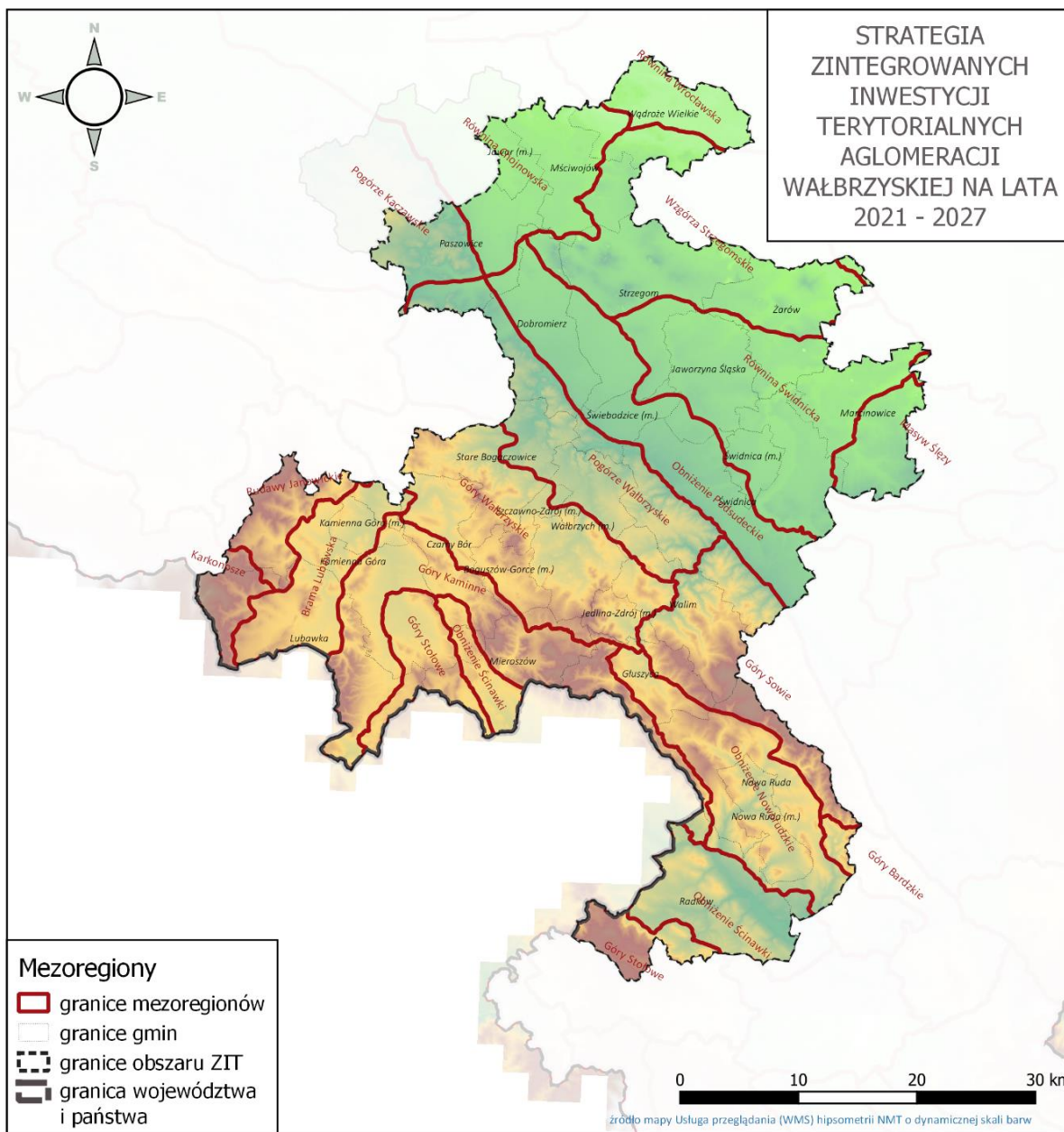

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Położenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej na południu województwa dolnośląskiego, a zarazem przy granicy państwa z Republiką Czeską kształtuje szereg powiązań o charakterze transgranicznym. Bliskość ośrodków regionu Kralovohradeckiego stanowi ważny potencjał współpracy m.in. w obszarach rynku pracy, usług zdrowia czy turystyki.

Ukształtowanie terenu jest istotnym uwarunkowaniem dla rozwoju gospodarczego i społecznego Aglomeracji Wałbrzyskiej. Górski obszar rozciąga się w południowej części Obszaru, od zachodu od Karkonoszy i Rudaw Janowickich do wschodniej części do Gór Bardzkich i Obniżeń Noworudzkich i Ścinawki. Z północy obszar rozpoczyna się od skrajni Równiny Wrocławskiej i Chojnowskiej do Gór Kamiennych i Stołowych na południu (Rysunek 2).

Rysunek 2. Podział na mezoregiony i ukształtowanie terenu

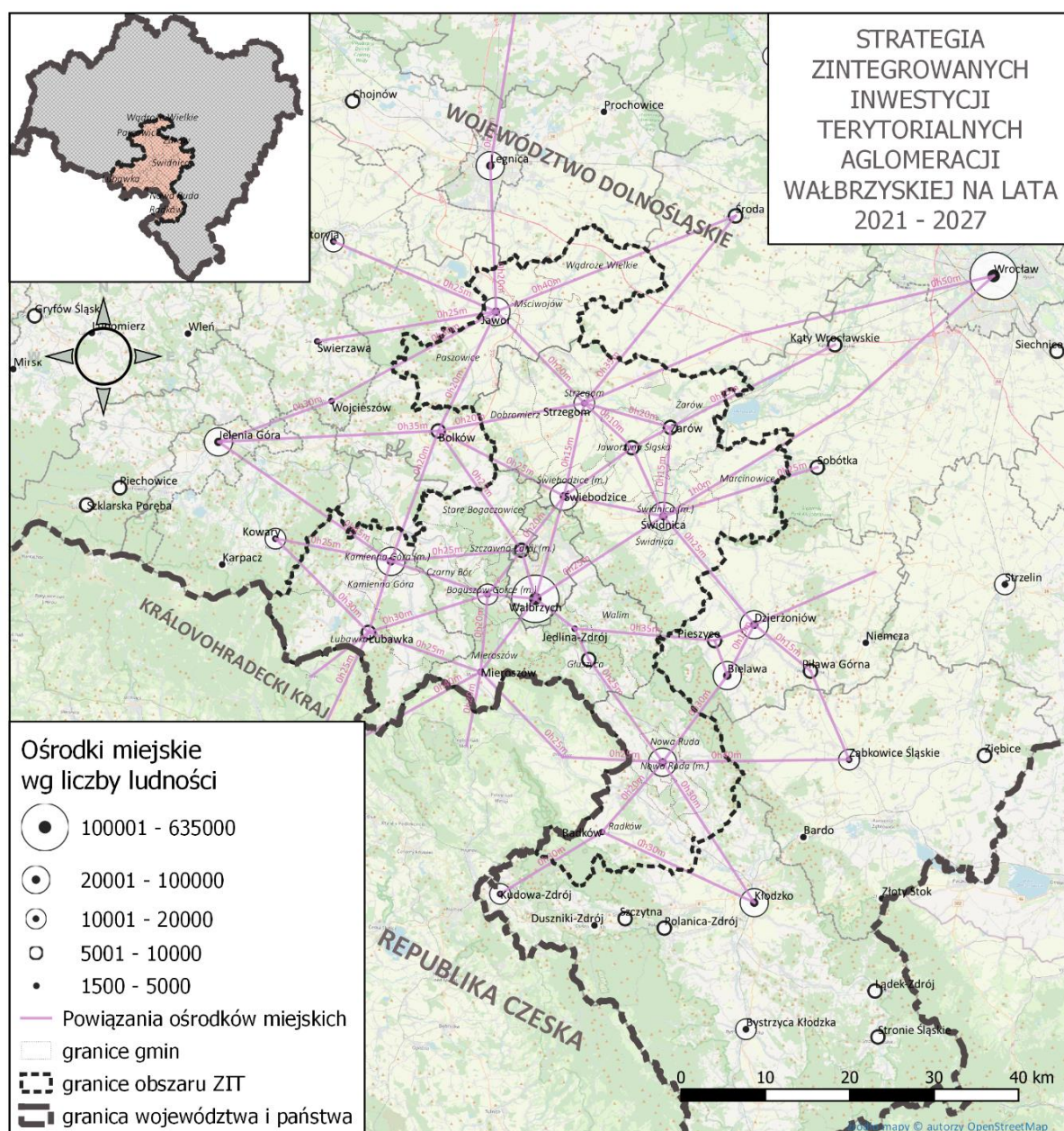

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska – Mezoregiony oraz usługi przeglądania (WMS) hipsometrii o dynamicznej skali barw

Głównym ośrodkiem osadniczym Aglomeracji jest Wałbrzych – jedyne miasto przekraczające liczbę 100 tys. mieszkańców. Szereg powiązań zewnętrznych i wewnętrznych jest związany z rangą Wałbrzycha w układzie ośrodków regionalnych. Wałbrzych jako byłe miasto wojewódzkie stanowi jeden z czterech ośrodków regionalnych posiadający sieć rozwiniętych powiązań z Jelenią Górą, Wrocławiem czy Legnicą.

Silnym uwarunkowaniem położenia mającym wpływ na kształtowanie się powiązań jest położenie w obszarze o charakterze górskim związanym z pasmem Sudetów (Rysunek 3).

Rysunek 3. Położenie geograficzne wraz z powiązaniem ośrodków miejskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych 10 k (aktualność 2020) z wykorzystaniem podkładu mapowego Open Street Map.

Obszar Aglomeracji Wałbrzyskiej charakteryzował się ponadto bardzo wysokim poziomem urbanizacji. W 2020 r. udział ludności miejskiej w obszarze badań wyniósł 74,1%, co jest wartością znacznie wyższą niż poziom urbanizacji w województwie dolnośląskim (68,2%), a zwłaszcza średnio w kraju (59,9%).

W obszarze AW znajduje się 16 ośrodków miejskich: Wałbrzych (112702 mieszkańców), Świdnica (55413), Nowa Ruda (25956), Jawor (23618), Świebodzice (22866), Kamienna Góra (20386), Strzegom (17291), Boguszów-Gorce (16590), Żarów (6983), Głuszyca (6882), Lubawka (6497), Szczawno-Zdrój (6270), Jaworzyna Śląska (5294), Jedlina-Zdrój (4968), Mieroszów (4479), Radków (2538) (Rysunek 4).

W odniesieniu do struktury administracyjnej ośrodków, Obszar posiada następującą klasyfikację:

- 4 siedziby powiatów: Jawor – powiat jaworski, Kamienna Góra – powiat kamiennogórski, Świdnica – powiat świdnicki, Wałbrzych – powiat Wałbrzych, Wałbrzych – miasto na prawach powiatu,
- 20 siedzib gmin: Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Jaworzyna Śląska, Lubawka, Marcinowice, Mieroszów, Mściwojów, Nowa Ruda, Paszowice, Radków, Stare Bogaczowice, Strzegom, Szczawno-Zdrój, Świebodzice, Walim, Wądroże Wielkie, Żarów.

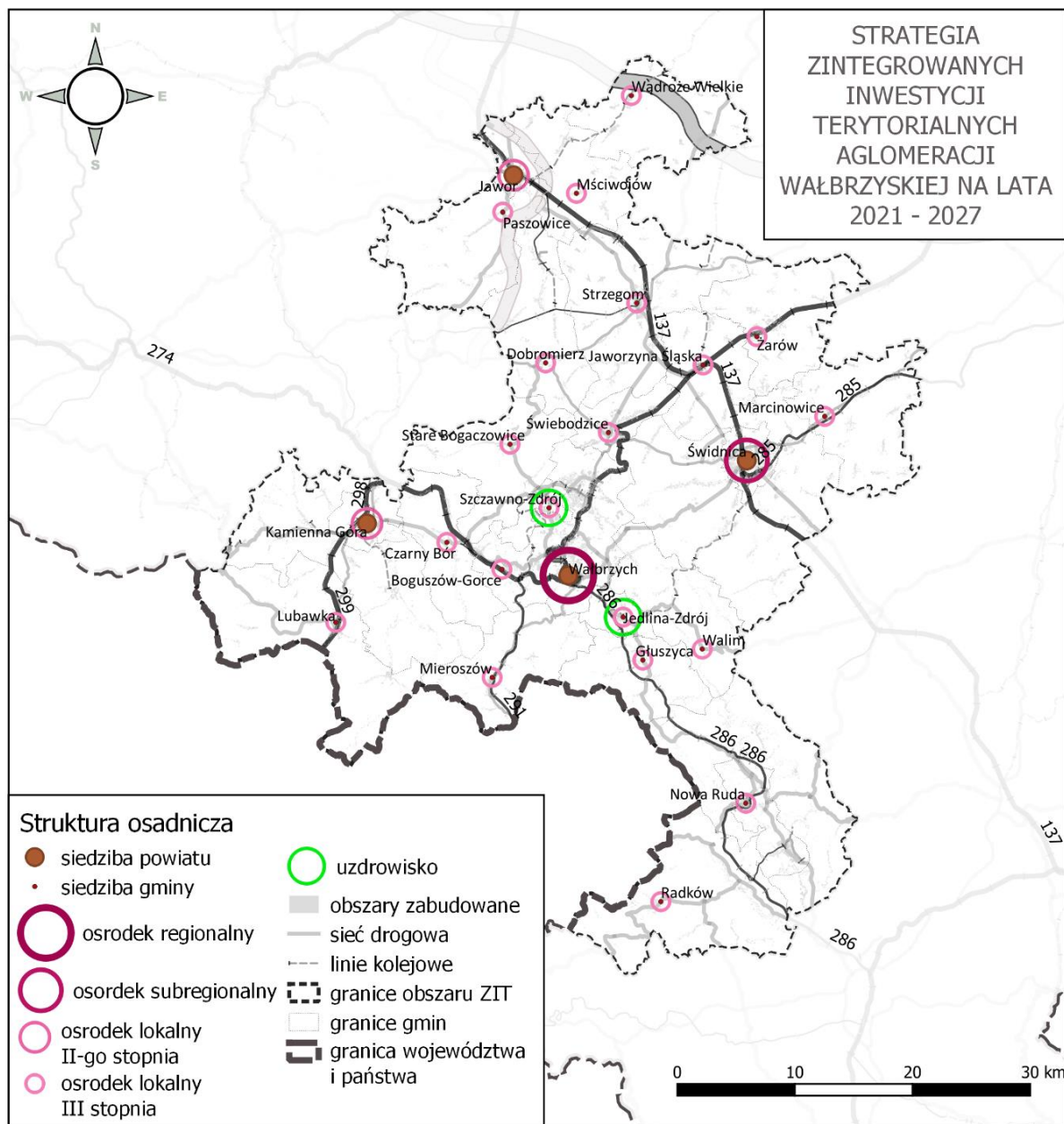
Cechą obszaru rzutującą na jego funkcjonowanie jest występowanie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze tj.:

- Kamienna Góra, Nowa Ruda, Wałbrzych – znacząca utrata funkcji, wyjątkowo niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza,
- Jawor, Świebodzice – utrata funkcji, niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza,
- Świdnica – miasto zagrożone marginalizacją (umiarkowane powiększenie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza).

W podziale na typologię ośrodków osadniczych określoną w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa, dla których hierarchicznie przypisano rangi związane z potencjałem i funkcją ośrodka w strukturze osadniczej województwa, w obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej wyróżniamy:

- **ośrodek regionalny** (1) – Wałbrzych (m.) – jako jedno z czterech ośrodków o tej randze w województwie, ośrodek skupiający najwięcej procesów rozwojowych aglomeracji, stanowiący rdzeń miejskiego obszaru funkcjonalnego, względem, którego kształtowane są główne powiązania ponadlokalne,
- **ośrodek subregionalny** (1) – Świdnica (m.) – skupiający szereg usług istotnych dla obsługi sąsiadujących ośrodków lokalnych, pełniący istotną rolę w powiązaniach ponadlokalnych,
- **ośrodki lokalne II stopnia** (2) – Jawor (m.), Kamienna Góra (m.) – ośrodki lokalne pełniące istotną rolę w dostępie do usług dla sąsiadujących miejscowości,
- **ośrodki lokalne III stopnia** (21) – Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszyca, Jedlina-Zdrój, Jaworzyna Śląska, Lubawka, Marcinowice, Mieroszów, Mściwojów, Nowa Ruda, Paszowice, Radków, Stare Bogaczowice, Strzegom, Szczawno-Zdrój, Świebodzice, Walim, Wądroże Wielkie, Żarów – ośrodki lokalne zapewniające dostęp do usług podstawowych w gminach,
- **uzdrowiska** (2) – Jedlina-Zdrój, Szczawno-Zdrój – ośrodki posiadające funkcje gospodarcze wynikające z posiadanego statusu uzdrowiska, wykorzystujące dla usług lecznictwa zasoby wód leczniczych.

Rysunek 4. Struktura osadnicza wraz z typologią ośrodków

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych 10 k (aktualność 2020) oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2030.

„Aglomeracja Wałbrzyska” jest regionem typowo depopulacyjnym. W latach 2014-2020 liczba ludności Obszaru zmniejszyła się z 455,0 tys. do 435,9 tys. osób, czyli o 4,2%. Co więcej, tempo depopulacji jest tu wyższe od średniego tempa spadku liczby ludności dla województwa i kraju (spadek po 0,6%). Istotne jest też pogorszenie sytuacji demograficznej obszaru po 2019 r., co ma bezpośredni związek z pandemią COVID-19.

Co więcej, sytuacja demograficzna Aglomeracji Wałbrzyskiej w najbliższych latach będzie ulegała dalszemu pogorszeniu, na co wskazują wyniki Prognozy demograficznej dla gmin województwa dolnośląskiego do 2040 r. (2020). W perspektywie do 2030 r. liczba ludności obszaru badań ma się zmniejszyć do poziomu 408,1 tys. osób, czyli o 6,4%.

3 SYNTEZA DIAGNOZY WRAZ Z ANALIZĄ SWOT

Na potrzeby opracowania Strategii ZIT AW przeprowadzono szczegółową diagnozę sytuacji w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzennej obejmującej środowisko. Diagnoza jest załącznikiem do niniejszego dokumentu, a wnioski z diagnozy zostały zaprezentowane poniżej. Takie podejście metodologiczne jest zgodne z postanowieniami dokumentu pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w perspektywie finansowej UE w latach 2021-2027”²

Analizując sytuację społeczno-ekonomiczną Obszaru, można stwierdzić, że „Aglomeracja Wałbrzyska” jest przykładem obszaru peryferyjnego. Wpływ na taki stan rzeczy determinuje bez wątpienia położenie Obszaru, w strefie przygranicznej, w regionie o zróżnicowanej rzeźbie terenu. Przypisanie Aglomeracji Wałbrzyskiej do kategorii obszarów peryferyjnych wynika z koncentracji niekorzystnych zjawisk społeczno-ekonomicznych na jego terenie. Do najważniejszych problemów Obszaru można zaliczyć m.in.: niekorzystną sytuację ludnościową, w tym w szczególności problem depopulacji i występujące w związku z tym zagrożenia społeczno-gospodarcze, występowanie dysproporcji przestrzennych w sferze społecznej, niski poziom aktywności ekonomicznej ludności i niski potencjał gospodarczy.

Kondycja społeczno-ekonomiczna Aglomeracji Wałbrzyskiej w dużej mierze zależy od kondycji największych ośrodków miejskich, zlokalizowanych na jego terenie, tzn. Wałbrzycha, Świdnicy, Kamiennej Góry, Nowej Rudy, Świebodzic i Jawora. Miasta te, z uwagi na wielkość są zaliczane do grona miast dużych (Wałbrzych) lub średnich (pozostałe miasta). Ich znaczenie dla Obszaru podkreśla fakt koncentracji miejsc pracy i podmiotów gospodarczych oraz instytucji centralnych o znaczeniu ponadlokalnym. Co więcej, wokół tych miast występują zjawiska suburbanizacji, przyczyniające się do rozwoju gmin podmiejskich.

Pozostałe gminy w Aglomeracji Wałbrzyskiej borykają się z istotnymi problemami społeczno-ekonomicznymi, jak np. ubytek rzeczywisty i ujemne saldo migracji, postępujące starzenie się społeczeństwa, bardzo niski poziom aktywności ekonomicznej ludności (w tym zwłaszcza kobiet), niski potencjał gospodarczy czy niski poziom wyposażenia instytucjonalnego. Jednym z najważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych Obszaru jest występowanie wyraźnych dysproporcji przestrzennych w zakresie rozwoju poszczególnych procesów społecznych czy ekonomicznych, właśnie między ośrodkami powiatowymi a obszarami wiejskimi oddalonymi od tych miast. Co więcej, na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej można zidentyfikować gminy, w których występuje szczególna koncentracja niekorzystnych zjawisk (np. gminy Dobromierz, Wądroże Wielkie, Mieroszów, Głuszyca).

Wśród mocnych stron Aglomeracji Wałbrzyskiej zidentyfikowanych w trakcie przeprowadzonych analiz należy zaliczyć: poprawę sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, dość dobrą dostępność do niektórych instytucji (szkoły podstawowe, biblioteki, placówki kultury), rosnąca liczba miejsc pracy i spadający poziom bezrobocia. W tym miejscu należy wspomnieć również o czynnikach, które mogą się stać katalizatorem dla rozwoju całego obszaru, np. dobra dostępność komunikacyjna, wysoki potencjał turystyczny południowej części czy dobre warunki dla rozwoju rolnictwa w północnej części Obszaru, a także rozwinięte tradycje przemysłowe w miastach.

Jak wynika z diagnozy przeprowadzonej w trakcie prac nad Strategią Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r., na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy związane z niezadowalającym poziomem innowacyjności przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej obszarze. Jak wynika z wyżej cytowanego dokumentu udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora

---

² Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, dostęp luty 2023: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>.

kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem kształtował się na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej w 2016 r. na poziomie 5,0% i był niższy od średniej dla województwa dolnośląskiego wynoszącej 6,4%.

Z przeprowadzonej Diagnozy wynika, że obszar Aglomeracji Wałbrzyskiej nadal zmagają się z problemami gospodarczymi, które nasiliły się w czasie pandemii. Szczególnie widoczny jest, niezadowalający (na tle regionu i „Aglomeracji Jeleniogórskiej”) potencjał gospodarczy obszaru wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Jak wynika z Diagnozy w 2020 r. przedmiotowy wskaźnik kształtował się na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej na poziomie 121,0. W analogicznym okresie wartość niniejszego wskaźnika dla Dolnego Śląska wynosiła 137,0 a dla „Aglomeracji Jeleniogórskiej” 146,0. Dodatkowo obszar Aglomeracji Wałbrzyskiej pod względem potencjału gospodarczego jest silnie zróżnicowany. Najwyższą liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wyróżniły się miasta: Szczawno-Zdrój (198), Świdnica (153), Jawor (128), Wałbrzych i Kamienna Góra (126), natomiast najniższą wartość wskaźnik przyjmował w gminach wiejskich: Nowa Ruda (79), Dobromierz (84) i Czarny Bór (90). Należy również zaznaczyć, że obszar Aglomeracji zmagają się także z problemem relatywnie niskiej aktywności ekonomicznej ludności. W 2020 r. wartość wskaźnika „pracujący na 100 mieszkańców” wynosiła w Aglomeracji Wałbrzyskiej 35,7 podczas gdy średnia regionalna kształtowała się na poziomie 46,8.

Jak wynika z Diagnozy, na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy z jakością powietrza. Widoczne są przekroczenia poziomów dopuszczalnych: dwutlenku azotu i pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Niezadowalająca średnioroczna jakość powietrza spowodowana jest m.in. niską emisją ze źródeł kominowych oraz wysoką energochłonnością budynków publicznych i mieszkalnych. Z przeprowadzonej Diagnozy wynika, że na analizowanym obszarze zlokalizowanych było 342 budynków publicznych i 10.174 budynków mieszkalnych wymagających termomodernizacji.

Z przeprowadzonej Diagnozy wynika, że na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy z dostępnością do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Przynajmniej częściowo problemy te wynikają z górskiego położenia części gmin tworzących Aglomerację. Położenie to w połączeniu z rozproszeniem i rozdrobnieniem terenów zurbanizowanych powoduje, że na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej niejednokrotnie mamy do czynienia z wysokimi kosztami budowy i eksploatacji powyższej infrastruktury. W rezultacie, jak wynika z Diagnozy wartość wskaźnika „korzystający z instalacji kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem” wynosiła na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej w 2020 r. 75,7% i kształtowała się poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (77,1%). Należy również podkreślić silne zróżnicowanie wewnątrz Aglomeracji w zakresie dostępności do przedmiotowej infrastruktury. Najmniejsze wartości w tym zakresie odnotowano w gminach: Nowa Ruda (20%), Stare Bogaczowice (21,1%), Świdnica (34,8%), Walim (38,7%). Dodatkowo z Diagnozy wynika także konieczność rozbudowy/modernizacji oczyszczalni w gminach: Mieroszów, Świdnica, Mściwojów i Kamienna Góra (miasto). Ponadto jak wynika z zapisów Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków aglomeracje ściekowe o liczbie RLM między 2 tys. – 10 tys., które nie realizują zapisów Dyrektywy ściekowej i są zlokalizowane na terenie ZIT AW to: Lubawka, Mściwojów, Chełmsko Śląskie, Gniewków. Na podstawie Diagnozy stwierdzić można również, że na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy z dostępnością do wody, co może zablokować rozwój budownictwa mieszkaniowego, a także stanowić barierę rozwoju firm.

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy, na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy z jakością powietrza. Źródło tych problemów, poza stanem technicznym budynków i infrastruktury, można odnaleźć w nieadekwatnym do potrzeb stanie oferty publicznego transportu zbiorowego oraz infrastruktury towarzyszącej.

Nadal, usługi te w dużej mierze realizowane są z wykorzystaniem tradycyjnego taboru (autobusy, busy) niedostosowanego do rosnących potrzeb środowiskowych i charakteryzującego się wysoką emisją spalin do środowiska. Dodatkowo oferta publicznego transportu zbiorowego nie odpowiada w pełni oczekiwaniom mieszkańców i zachęca do korzystania z samochodów osobowych. Zjawisko to dotyczy w szczególności przemieszczania się osób zamieszkujących tereny wiejskie i podmiejskie do miast, które oferują usługi społeczne i gospodarcze.

Jak wykazano w Diagnozie „Aglomeracja Wałbrzyska” posiada znaczny potencjał do rozwoju odnawialnych źródeł energii. Niestety, potencjał ten nie jest aktualnie w dostatecznym stopniu wykorzystywany. Z Diagnozy wynika, że na obszarze Aglomeracji zlokalizowany jest zespół elektrowni wiatrowych (gmina Mieroszów) o łącznej mocy 0,9 MW oraz trzy elektrownie wodne (MEW) o łącznej mocy 1,365 MW. Dodatkowo na analizowanym Obszarze funkcjonuje szereg instalacji małych, zlokalizowanych na budynkach publicznych i prywatnych bazujących głównie na instalacjach fotowoltaicznych. Jednocześnie gminy tworzące „Aglomerację Wałbrzyską” uczestniczą w klastrach energetycznych. Mając powyższe na uwadze można postawić tezę o konieczności przyspieszonego rozwoju na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej OZE. Wynika to nie tylko z konieczności poprawy stanu powietrza, ale również jest niezbędne dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Obszaru.

Jak wynika z Diagnozy, na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy z funkcjonowaniem gospodarki odpadami. W latach 2017 – 2020 na obszarze Aglomeracji masa zebranych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych (na mieszkańca) wzrosła z 259 kg do 295 kg. Warto podkreślić, że wartość przedmiotowego wskaźnika była w 2020 r. w Aglomeracji Wałbrzyskiej wyższa niż w „Aglomeracji Jeleniogórskiej”.

Ponadto wg informacji przekazanej przez JST tworzące „Aglomerację Wałbrzyską” samorządy realizujące gospodarkę odpadami, za pośrednictwem powołanych do tego celu podmiotów, borykają się z problemami związanymi ze zdekapitalizowaną infrastrukturą oraz koniecznością jej rozwoju w związku ze zwiększoną liczbą zabieranych odpadów oraz nowymi wymaganiami prawnymi. Dodatkowo usprawnienia wymaga infrastruktura selektywnej zbiórki odpadów w celu zmniejszenia wolumenu odpadów składowanych na terenie Aglomeracji.

Jak wykazano w Diagnozie „Aglomeracja Wałbrzyska” zmagają się z poważnymi problemami demograficznymi. W latach 2014-2020 liczba ludności na analizowanym Obszarze zmniejszyła się o ok. 4,2% z 455,0 tys. do 435,9 tys. Co więcej, tempo depopulacji jest tu wyższe od średniego tempa spadku liczby ludności w „Aglomeracji Jeleniogórskiej” (spadek o 3,5%), a zdecydowanie wyższe od średnich dla województwa i kraju (spadek po 0,6%). Dodatkowo na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej szybko postępuje proces starzenia się społeczeństwa. Kumulacja powyższych zjawisk prowadzi do zmniejszenia potencjału ludnościowego, a w konsekwencji także gospodarczego Aglomeracji. Jedną z przyczyn zaistniałej sytuacji może być ograniczony dostęp do wysokiej jakości budynków mieszkalnych. Jak wynika z Diagnozy aktualny stan budownictwa mieszkaniowego jest niezadowolający. Dlatego też należy wspierać rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Jak wynika z Diagnozy na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy związane z jakością powietrza spowodowane niską emisją. Widoczne są również problemy wynikające z negatywnych skutków zmian klimatu szczególnie dotkliwe odczuwane w miastach. Jednocześnie na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej występują obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, takie jak park narodowy, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary specjalnej ochrony OSO N2000 i SOO N2000 i rezerваты przyrody. Obszary te w połączeniu z innymi terenami zielonymi oraz zbiornikami wodnymi nie

tylko wzmacniają atrakcyjność przestrzeni Aglomeracji dla mieszkańców i dla turystów, ale również odpowiednio wspierane mogą przeciwdziałać negatywnym skutkom zmian klimatycznych.

Jak wynika z Diagnozy, na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej widoczne jest wysokie i stale rosnące obciążenie ruchem dróg zlokalizowanych na jej terenie. W tym kontekście należy podkreślić rosnący udział pojazdów ciężkich związany z obsługą działalności gospodarczej. Dodatkowo ukształtowanie terenu sprawia, że czas przejazdu ulega wydłużeniu zwłaszcza na południu Obszaru.

Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest wzrost znaczenia transportu kolejowego. Jednocześnie jak wynika z Diagnozy na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej istnieje rozbudowana sieć kolejowa. Niestety zarówno stan techniczny samej sieci, jak i pozostałej infrastruktury kolejowej jest niezadowalający i wymaga interwencji. Na podstawie przeprowadzonej Diagnozy można stwierdzić, że aktualnie na analizowanym Obszarze: znajdują się linie kolejowe przeznaczone do modernizacji, 30 obiektów (dworców/stacji) wymaga remontów, istnieje potrzeba budowy węzłów przesiadkowych.

Z Diagnozy wynika, że na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej widoczna jest kumulacja negatywnych procesów demograficznych. Jedną z przyczyn zaistniałej sytuacji może być ograniczony dostęp mieszkańców do żłobków i placówek wychowania przedszkolnego. Pomimo postępu jaki miał miejsce w ostatnich latach luka w niniejszej infrastrukturze może skutkować odpływem młodych ludzi z terenu Aglomeracji. Jak wynika z Diagnozy w latach 2014-2020 liczba żłobków w Aglomeracji Wałbrzyskiej wzrosła z 13 do 32, a klubów dziecięcych z 2 do 7, co przyczyniło się do wzrostu liczby miejsc w niniejszych placówkach z 786 do 1789. W rezultacie wzrosła również wartość wskaźnika „liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3” z 68 do 152. Niemniej jednak wartość przedmiotowego wskaźnika nadal kształtowała się na terenie Aglomeracji poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (200). W latach 2014-2020 zauważalna była także na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej poprawa sytuacji w zakresie dostępu do placówek wychowania przedszkolnego, co skutkowało wzrostem wartości wskaźnika „liczba miejsc w przedszkolach na 1000 dzieci w grupie wieku 3-6 lat” z 699 do 808. Jednak również i w tym przypadku wartość analizowanego wskaźnika kształtowała się w Aglomeracji poniżej średniej regionalnej. Należy również zaznaczyć, że dostęp do infrastruktury przedszkolnej na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej jest silnie zróżnicowany. Nadal istnieją gminy, w których przedszkola nie funkcjonują lub liczba miejsc w stosunku do liczby dzieci jest niska.

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej nadal istnieje potrzeba wspierania na różnych szczeblach procesu edukacyjnego. Zdiagnozowane problemy dotyczą zwłaszcza niezadowalającego stanu infrastruktury edukacyjnej w części obiektów. Pomimo ogólnie dobrego stanu placówek edukacyjnych w dalszym ciągu istnieje potrzeba modernizacji placówek (21 gmin w przypadku szkolnictwa podstawowego, 15 gmin w przypadku wychowania przedszkolnego, 6 gmin w przypadku szkolnictwa ponadpodstawowego), rozbudowy placówek (4 gminy w przypadku szkolnictwa podstawowego) oraz budowy nowych placówek (3 gminy w przypadku szkolnictwa ponadpodstawowego i 2 gmin w przypadku szkolnictwa podstawowego). Dodatkowo wyzwania współczesności wymagają ciągłego wzmacniania oferty edukacyjnej.

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej istnieje problem związany z niską dostępnością do placówek ochrony zdrowia i wykwalifikowanego personelu medycznego. Wprawdzie zgodnie z wynikami Diagnozy wartość wskaźnika „liczba przychodni na 10 tys. ludności” wzrosła w latach 2014-2020 na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej z 3,7 do 4,4 to jednak kształtowała się ona nadal poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (5,3). Należy przy tym podkreślić, że wzrost liczby przychodni dotyczył w szczególności miast (Świdnica o 13, Wałbrzych o 7, Nowa Ruda o 3), natomiast na obszarach wiejskich liczba placówek tego typu pozostała niezmienna lub uległa zmniejszeniu.

W analizowanym okresie na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej doszło również do zmniejszenia się liczby praktyk lekarskich w miastach (z 58 do 52) i na obszarach wiejskich (z 5 do 4). W latach 2014-2020 na obszarze Aglomeracji zmniejszyła się także liczba lekarzy. W konsekwencji zmniejszyła się wartość wskaźnika „liczba lekarzy na 10 tys. ludności” z 39,5 do 37,7.

Powyższe dane są niepokojące, zwłaszcza w kontekście zachodzącego procesu starzenia się społeczeństwa, co skutkować będzie wzrostem popytu na usługi opieki medycznej.

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej zauważalne są problemy związane z funkcjonowaniem rynku pracy. Sytuacja niniejsza może sprzyjać utrzymywaniu się ubóstwa oraz zmniejszać atrakcyjność Obszaru jako miejsca do życia. W rezultacie może prowadzić do odpływu ludności z terenu Aglomeracji.

Z przeprowadzonej Diagnozy wynika, że chociaż na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej zachodzą pozytywne zmiany na rynku pracy, to jednak sytuacja w niniejszym zakresie nadal nie jest zadowalająca. Obszar Aglomeracji cechuje się niską na tle regionu wartością wskaźnika „pracujących na 100 mieszkańców”. W 2020 r. wskaźnik ten na analizowanym Obszarze kształtował się na poziomie 35,7, podczas gdy średnia dla Dolnego Śląska wynosiła 46,8. Dodatkowo poziom zatrudnienia w Aglomeracji Wałbrzyskiej był mocno zróżnicowany przestrzennie. Najniższą wartość przedmiotowy wskaźnik przyjmował w gminie miejsko-wiejskiej Głuszycy (7,2), w gminie miejskiej Boguszków-Gorce (8,4) oraz w gminach wiejskich: Wądroże Wielkie (10,3), Marcinowice (11,0) i Paszowice (12,7).

Niezadowalająca aktywność zawodowa mieszkańców w Aglomeracji Wałbrzyskiej przekłada się na wyższy poziom bezrobocia niż w regionie. W 2020 r. poziom bezrobocia w Aglomeracji wynosił 4,6% natomiast w województwie dolnośląskim 4,0%. Warto także zaznaczyć, że analizowany Obszar w 2020 r. charakteryzował się wysokim udziałem osób powyżej 50 roku życia (30,0%) w ogólnej liczbie bezrobotnych.

Wyniki przeprowadzonej Diagnozy wskazują na występowanie na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej problemu ubóstwa. Wprawdzie na przestrzeni lat 2014-2020 wskaźnik ubóstwa wyrażony liczbą beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. osób zmniejszył się z 753 do 421 osób, a w przypadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego na 10 tys. ludności z 564 do 263 osób to jednak w obu przypadkach wartość analizowanych wskaźników na tle średniej dla województwa dolnośląskiego była zdecydowanie wyższa. Zaznaczyć przy tym należy, że skala niniejszego zjawiska jest różna w poszczególnych gminach tworzących Aglomerację. Najwyższym poziomem ubóstwa cechowały się gminy: Dobromierz (996 beneficjentów na 10 tys. ludności), Mściwojów (944) oraz gmina Walim (793) i miasto Boguszków-Gorce (735). Dodatkowo na obszarze Aglomeracji, podobnie jak i na innych obszarach kraju nastąpiła kumulacja niespotykanych wcześniej zjawisk tj. pandemii i gwałtownego napływu uchodźców, które spowodowały nowe zagrożenia wykluczenia społecznego oraz wymagają podejmowania szybkich i niestandardowych działań, zmierzających do ułatwienia życia osobom niesamodzielnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym.

Z przeprowadzonej Diagnozy jednoznacznie wynika, że „Aglomeracja Wałbrzyska” posiada duży potencjał do rozwoju turystyki. Na obszarze Aglomeracji występują zarówno zabytki świadczące o jej bogatej historii, jak i obszary cenne przyrodniczo. Potencjał turystyczny Aglomeracji wzmacniają również liczne wydarzenia kulturalne, adresowane zarówno do mieszkańców, jak i odwiedzających. Niestety z Diagnozy wynika również, że potencjał ten nie jest aktualnie w pełni wykorzystywany. Dodatkowo zauważalne są duże dysproporcje w rozwoju funkcji turystycznej w przypadku poszczególnych gmin. Przyczyn powyższej sytuacji upatrywać można w m.in. w niezadowalającym zagospodarowaniu turystycznym Aglomeracji, co skutkuje utrudnionym dostępem do miejsc o szczególnych walorach turystycznych. Niezadowalająca

jest również dostępność do miejsc noclegowych. W 2020 r. liczba miejsc noclegowanych na 100 mieszkańców wyrażona wskaźnikiem Baretja i Deferta na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej wynosiła 14,8 i była ponad ośmiokrotnie niższa od wartości wskaźnika w „Aglomeracji Jeleniogórskiej”. O stagnacji turystyki w obszarze badań świadczył ponadto jedynie nieznaczny wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi z 1327 w 2014 r. do 1419 w 2020 r. Jak już podkreślono poziom rozwoju funkcji turystycznej w obrębie Aglomeracji Wałbrzyskiej w 2020 r. był jednak silnie zróżnicowany. Wysokimi wartościami wskaźnika Baretja i Deferta cechowały się gminy: Radków (105,4), Walim (67,9) i Jedlina-Zdrój (62,9), z drugiej strony, w 5 gminach położonych w północnej części obszaru badań (Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Paszowice, Wądroże Wielkie i Żarów) obiekty turystyczne nie funkcjonowały.

Należy także podkreślić, że z Diagnozy wynika, iż na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występuje silne zróżnicowanie w zakresie dostępu do instytucji kultury, co może osłabiać turystyczny potencjał obszaru i sprawiać, że jest on mniej atrakcyjny do życia. W 2020 r. największą liczbę placówek kultury na 10 tys. ludności odnotowano w gminie wiejskiej Paszowice (7,4), a także w gminach miejsko-wiejskich: Strzegom (5,9) i Głuszycy (4,7). Niskim poziomem wyposażenia w placówki kultury charakteryzowały się w szczególności większe miasta obszaru badań, tzn. Wałbrzych (0,2), Świebodzice, Świdnica i Jawor (po 0,4), Nowa Ruda i Kamienna Góra (po 0,5). Ponadto w czterech gminach wiejskich (Mściwojów, Stare Bogaczowice, Świdnica i Wądroże Wielkie) oraz w mieście Szczawno-Zdrój placówki kultury nie funkcjonowały w ogóle. Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika również, że placówki kultury nie zawsze są optymalnie zlokalizowane, a ich stan techniczny bywa niejednokrotnie oceniany jako przeciętny.

Jak wynika z przeprowadzonej Diagnozy na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej występują problemy z jakością przestrzeni publicznej przejawiające się między innymi dużą liczbą terenów zdegradowanych (zgodnie z ustawą o rewitalizacji), które wymagają odnowy lub rekultywacji. Ponadto istotnym zjawiskiem jest dekapitalizacja infrastruktury technicznej oraz obiektów budowlanych sprawiająca, że atrakcyjność i funkcjonalność przestrzeni publicznej jest nieadekwatna do oczekiwań mieszkańców. Przeważała i energochłonna infrastruktura publiczna przyczynia się do zwiększenia występującego na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej zjawiska niskiej emisji. Za działaniami związanymi z rozwojem przestrzeni publicznej przemawiają również silne strony Aglomeracji Wałbrzyskiej, w tym zaawansowane procesy rewitalizacyjne realizowane do tej pory z udziałem środków UE.

Zakres wskazanych powiązań funkcjonalnych dla gmin obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej wykazuje silne powiązania o zróżnicowanym charakterze. Przyjęta delimitacja obszaru dla zintegrowanych inwestycji terytorialnych znajduje uzasadnienie. Sporządzona Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna umożliwiła wskazanie kluczowych czynników, mających istotne znaczenie dla dalszych perspektyw rozwojowych badanego obszaru. Identyfikację tychże czynników dokonano wykorzystując analizę SWOT w klasycznym ujęciu (Tabela 1 i 2).

W przeprowadzonej analizie SWOT, mocne i słabe strony potraktowane zostały jako zjawiska i procesy tkwiące na badanym obszarze, które oddziałują bezpośrednio na jego rozwój. Stanowią więc grupę czynników wewnętrznych (endogenicznych). Ich identyfikacji dokonano w układzie sfer tematycznych, omawianych w poszczególnych rozdziałach opracowania. Z kolei szanse i zagrożenia zdefiniowano jako zjawiska i procesy o charakterze zewnętrznym, funkcjonujące w bliższym lub dalszym otoczeniu, które mogą stymulować rozwój badanego obszaru w sposób pośredni. Są to zatem czynniki zewnętrzne (egzogeniczne). Identyfikując szanse i zagrożenia zastosowano ujęcie zintegrowane, wynikające z ich współzależności, zarówno z zagadnieniami społecznymi, gospodarczymi, jak i przestrzennymi.

Tabela 1. Analiza mocnych stron (A) i słabych stron (B) dla obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej według sfer tematycznych

	NR	ZAGADNIENIE
1. Sfera społeczna		
A. Mocne strony	A.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • Relatywnie wysoka gęstość zaludnienia.
	A.1.2	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczna gęstość sieci miast i wysoki poziom urbanizacji.
	A.1.3	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący proces suburbanizacji wokół ośrodków powiatowych, tzn. Wałbrzycha, Świdnicy, Kamiennej Góry i Jawora.
	A.1.4	<ul style="list-style-type: none"> • Wyraźny wzrost liczby miejsc w przedszkolach i żłobkach, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
	A.1.5	<ul style="list-style-type: none"> • Wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych utrzymujący się na wysokim poziomie.
	A.1.6	<ul style="list-style-type: none"> • Dobry stan techniczny infrastruktury edukacyjnej.
	A.1.7	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, na co wskazuje malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
	A.1.8	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca liczba placówek świadczących pomoc społeczną i wzrost wysokości zasiłków rodzinnych.
	A.1.9	<ul style="list-style-type: none"> • Dobra dostępność do instytucji kultury (bibliotek i placówek kultury) oraz relatywnie wysoki poziom czytelnictwa i uczestnictwa mieszkańców w imprezach kulturalnych.
	A.1.10	<ul style="list-style-type: none"> • Dobry stan techniczny placówek kultury.
	A.1.11	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja licznych imprez kulturalnych o zasięgu międzynarodowym lub krajowym.
B. Słabe strony	B.1.1	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19.
	B.1.2	<ul style="list-style-type: none"> • Występowanie dysproporcji w zakresie dynamiki zmian ludnościowych w ujęciu gminnym, cechujące się wzrostem liczby ludności w gminach podmiejskich oraz spadkiem liczby mieszkańców w miastach i peryferyjnych gminach wiejskich.
	B.1.3	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek dynamiki przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji, które wpływają na niekorzystną sytuację demograficzną obszaru.
	B.1.4	<ul style="list-style-type: none"> • Przewaga gmin, w których występuje ubytek rzeczywisty, kształtowany przez ubytek naturalny oraz ujemne saldo migracji, zwłaszcza w wyniku odpływu osób w wieku produkcyjnym mobilnym.
	B.1.5	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku.
	B.1.6	<ul style="list-style-type: none"> • Znaczne zróżnicowanie przestrzenne poziomu dostępności do żłobków i placówek wychowania przedszkolnego w ujęciu gminnym.
	B.1.7	<ul style="list-style-type: none"> • Wyraźne zróżnicowanie przestrzenne w ujęciu gminnym w dostępie do placówek edukacyjnych (wyższe w miastach, niższe w gminach obwarzankowych i wiejskich częściach gmin miejsko-wiejskich).
	B.1.8	<ul style="list-style-type: none"> • Zróżnicowania przestrzenne w zakresie liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, co świadczy o występowaniu problemu ubóstwa w niektórych gminach obszaru badań.
	B.1.9	<ul style="list-style-type: none"> • Niska dostępność do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek i położnych) oraz malejąca dostępność do aptek.
	B.1.10	<ul style="list-style-type: none"> • Nie w pełni dostosowana do potrzeb rynku oferta kształcenia zawodowego.

	NR	ZAGADNIENIE
2. Sfera gospodarcza		
A. Mocne strony	A.2.1	<ul style="list-style-type: none"> Sukcesywnie rosnąca liczba pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej obszaru badań.
	A.2.2	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co przyczyniło się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszaru.
	A.2.3	<ul style="list-style-type: none"> Rosnąca liczba specjalnych stref ekonomicznych, stref aktywizacji gospodarczej oraz centrów handlowo-usługowych.
	A.2.4	<ul style="list-style-type: none"> Wysoki udział podmiotów zarejestrowanych w działalnościach związanych z usługami otoczenia biznesu.
	A.2.5	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu.
	A.2.6	<ul style="list-style-type: none"> Występowanie licznych Instytucji Otoczenia Biznesu oraz organizacji zrzeszających przedsiębiorców.
	A.2.7	<ul style="list-style-type: none"> Potencjał do rozwoju funkcji turystycznej wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru
	A.2.8	<ul style="list-style-type: none"> Znaczny potencjał w zakresie rozwoju funkcji rolniczej opartej o sektor spożywczy, w tym produkcję żywności ekologicznej.
B. Słabe strony	B.2.1	<ul style="list-style-type: none"> Wyraźne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej obszaru w 2020 r., w szczególności w zakresie lokalnego rynku pracy, co było skutkiem pandemii COVID-19.
	B.2.2	<ul style="list-style-type: none"> Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności.
	B.2.3	<ul style="list-style-type: none"> Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich strefach podmiejskich oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich.
	B.2.4	<ul style="list-style-type: none"> Relatywnie wysoki poziom bezrobocia względem średniej dla województwa, zwłaszcza wśród kobiet i ludności powyżej 50 roku życia.
	B.2.5	<ul style="list-style-type: none"> Relatywnie niski potencjał gospodarczy, wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.
	B.2.6	<ul style="list-style-type: none"> Występowanie dysproporcji w zakresie potencjału gospodarczego między miastami a obszarami wiejskimi.
	B.2.7	<ul style="list-style-type: none"> Wyraźny spadek liczby podmiotów handlowych.
	B.2.8	<ul style="list-style-type: none"> Deficyt innowacyjnych technologii produkcyjnych w przedsiębiorstwach.
	B.2.9	<ul style="list-style-type: none"> Niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom przedsiębiorczości, a także niewielka liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym.
	B.2.10	<ul style="list-style-type: none"> Relatywnie niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, zwłaszcza w obliczu znacznego potencjału turystycznego obszaru.
	B.2.11	<ul style="list-style-type: none"> Niski wskaźnik nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego

	NR	ZAGADNIENIE
3. Sfera przestrzenna i środowisko		
A. Mocne strony	A.3.1	<ul style="list-style-type: none"> ● Duży udział terenów niezurbanizowanych, terenów zielonych i otwartych.
	A.3.2	<ul style="list-style-type: none"> ● Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich.
	A.3.3	<ul style="list-style-type: none"> ● Duża gęstość sieci drogowej oraz dobra dostępność węzłów dróg ekspresowych dla większości obszaru.
	A.3.4	<ul style="list-style-type: none"> ● Dobra dostępność transportowa do ośrodków miejskich.
	A.3.5	<ul style="list-style-type: none"> ● Dobra dostępność linii kolejowych w największych miastach.
	A.3.6	<ul style="list-style-type: none"> ● Stale rosnące wyposażenie infrastruktury kolejowej.
	A.3.7	<ul style="list-style-type: none"> ● Wysokie walory obszarów przyrodniczych objętych ochroną.
	A.3.8	<ul style="list-style-type: none"> ● Duże zróżnicowanie krajobrazowe i środowiskowe.
	A.3.9	<ul style="list-style-type: none"> ● Wysoki stopień zwodociągowania.
	A.3.10	<ul style="list-style-type: none"> ● Duży procent korzystających z sieci gazowej w miastach.
	A.3.11	<ul style="list-style-type: none"> ● Silne powiązania funkcjonalne gmin o charakterze społecznym, gospodarczym i środowiskowym.
	A.3.12	<ul style="list-style-type: none"> ● Zaawansowane procesy rewitalizacji obszarów miejskich.
	A.3.13	<ul style="list-style-type: none"> ● Potencjał do rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii.
	A.3.14	<ul style="list-style-type: none"> ● Wzrost wartości wskaźnika <i>„odpady komunalne zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych na mieszkańca”</i>.
	A.3.15	<ul style="list-style-type: none"> ● Bogata oferta atrakcji turystycznych i kulturalnych obszaru.
	A.3.16	<ul style="list-style-type: none"> ● Wzrastający popyt na usługi rekreacyjno-wypoczynkowe i tzw. gospodarki czasu wolnego
B. Słabe strony	B.3.1	<ul style="list-style-type: none"> ● Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej.
	B.3.2	<ul style="list-style-type: none"> ● Duże potrzeby w zakresie rekultywacji terenów o charakterze przemysłowym.
	B.3.3	<ul style="list-style-type: none"> ● Duże potrzeby w zakresie dostosowania i kształtowania terenów publicznych.
	B.3.4	<ul style="list-style-type: none"> ● Duże potrzeby w zakresie termomodernizacji budynków publicznych i mieszkalnych.
	B.3.5	<ul style="list-style-type: none"> ● Wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg, w szczególności wojewódzkich i powiatowych.
	B.3.6	<ul style="list-style-type: none"> ● Brak infrastruktury i oferty zintegrowanego transportu zbiorowego w strukturach aglomeracji.
	B.3.7	<ul style="list-style-type: none"> ● Zły stan techniczny infrastruktury stacyjnej i przystankowej
	B.3.8	<ul style="list-style-type: none"> ● Niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem, silna dominacja transportu samochodowego.
	B.3.9	<ul style="list-style-type: none"> ● Niski poziom wyposażenia w zakresie rozwoju elektromobilności, transportu niskoemisyjnego.
	B.3.10	<ul style="list-style-type: none"> ● Zły stan taboru autobusowego, szczególnie dla obsługi powiązań ponadlokalnych.
	B.3.11	<ul style="list-style-type: none"> ● Brak wystarczającej infrastruktury pieszo/rowerowej wspierającej mobilność mieszkańców.
	B.3.12	<ul style="list-style-type: none"> ● Niewystarczająca ilość węzłów przesiadkowych transportu zbiorowego oraz infrastruktury powiązanej pieszej, rowerowej.
	B.3.13	<ul style="list-style-type: none"> ● Duża powierzchnia całkowita obszarów objętych ochroną prawną stanowiąc w obecnym systemie prawnym ograniczenie dla rozwoju gospodarczego.
	B.3.14	<ul style="list-style-type: none"> ● Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym.
	B.3.15	<ul style="list-style-type: none"> ● Duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej.

	NR	ZAGADNIENIE
	B.3.16	• Brak systemów zarządzania infrastrukturą krytyczną (sieci ciepłownicze, elektryczne, wod.-kan., oświetlenie).
	B.3.17	• Występowanie w niektórych gminach wyczerpania zdolności produkcyjnych infrastruktury wodociągowej.
	B.3.16	• Okresowe braki wody w okresach bezopadowych i wysokiej temperatury.
	B.3.17	• Niski udział energii wytwarzanej z OZE.
	B.3.18	• Zróżnicowany dostęp do infr. jednostek kultury (słabszy szczególnie na terenach wiejskich) oraz punktowa dekapitalizacji szczególnie istotnych dla Aglomeracji Wałbrzyskiej obiektów infrastruktury.
	B.3.19	• Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030.
	B.3.20	• Duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%).
	B.3.21	• Duże potrzeby w zakresie odprowadzania i retencjonowania wody deszczowej.
	B.3.22	• Zdekapitalizowana infrastruktura gospodarki odpadami oraz duże potrzeby inwestycyjne JST w tym zakresie.
	B.3.23	• Duże potrzeby w zakresie remontów budynków publicznych i mieszkalnych.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Analiza szans (C) i zagrożeń (D) w ujęciu zintegrowanym dla obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej³

	NR	ZAGADNIENIE
C. Szanse	C.1	• Renta położenia (przy granicy z Republiką Czeską, w pobliżu granicy z Niemcami oraz na obszarze Sudetów Środkowych i Przedgórze Sudeckiego).
	C.2	• Polityka regionalna, skoncentrowana na wzmacnianiu tożsamości regionalnej i lokalnej, wpływająca na intensywność ruchu migracyjnego.
	C.3	• Współpraca samorządów lokalnych (gminnych i powiatowych) na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej na rzecz realizacji zintegrowanych i ponadlokalnych inwestycji i projektów.
	C.4	• Wzrost znaczenia związków terytorialnych w europejskiej i krajowej polityce rozwoju, wyrażony poprzez alokację środków finansowych na rozwój obszarów funkcjonalnych.
	C.5	• Sprzyjająca polityka krajowa w zakresie rewitalizacji miast, a także rozwoju miast małych.
	C.6	• Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, skutkujący zmianą stylu życia i modelu świadczenia pracy (m.in. e-learning, e-governance, praca zdalna).
	C.7	• Dostępność środków finansowych Unii Europejskiej na programy ekonomii społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniom społecznym.
	C.8	• Wzrost koncentracji procesów gospodarczych w obszarach metropolitalnych i aglomeracjach.
	C.9	• Intensyfikacja inwestycji zagranicznych i centralnych.
	C.10	• Rozwój społeczeństwa informacyjnego i dynamiczny rozwój branż, bazujących na wiedzy, a także wzrastający popyt na produkty tzw. przemysłów kreatywnych.
	C.11	• Przyspieszenie procesów restrukturyzacji obszarów wiejskich i rolnictwa.

³ Ze względu na globalny charakter poszczególnych czynników egzogenicznych (szans i zagrożeń), a także szerokie spectrum ich oddziaływania nie dokonano analizy wpływu poszczególnych czynników na wydzielone sfery tematyczne.

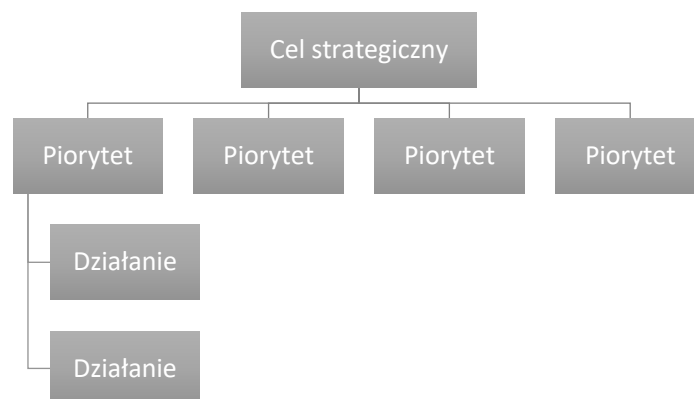
	NR	ZAGADNIENIE
	C.12	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój sektora usług (zwłaszcza w obszarach wiejskich).
	C.13	<ul style="list-style-type: none"> • Bliskie sąsiedztwo obszarów chronionych tworzących unikatowy krajobraz dla mieszkańców regionu, pełniących funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne.
	C.14	<ul style="list-style-type: none"> • Integracja i rozwój systemów transportowych, ukierunkowanych na zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszaru.
	C.15	<ul style="list-style-type: none"> • Priorytety w zakresie wspierania zintegrowanych inwestycji transportowych na poziomie UE i poziomie krajowym, m.in. rozbudowa systemu kolei dużych prędkości oraz systemu autostrad i dróg ekspresowych.
D. Zagrożenia	D.1	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiające się megatrendy demograficzne w Europie i w Polsce, w szczególności starzenie się społeczeństwa i migracje zarobkowe.
	D.2	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pogłębienia się polaryzacji między obszarami metropolitarnymi a innymi obszarami.
	D.3	<ul style="list-style-type: none"> • Odptyw mieszkańców i działalności gospodarczej do innych obszarów.
	D.4	<ul style="list-style-type: none"> • Zmniejszenie mobilności ludzi w okresie i po pandemii COVID-19.
	D.5	<ul style="list-style-type: none"> • Niedoprecyzowane krajowe regulacje prawne w zakresie planowania przestrzennego w szczególności w aspekcie koordynacji planowania na obszarach funkcjonalnych.
	D.6	<ul style="list-style-type: none"> • Malejące poczucie bezpieczeństwa i wzrastający stres cywilizacyjny mieszkańców obszarów miejskich.
	D.7	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące rozwarstwienie społeczeństwa.
	D.8	<ul style="list-style-type: none"> • Niestabilność globalnego, europejskiego i krajowego otoczenia dla gospodarki (wahania koniunktury gospodarczej), wynikająca ze zmiennej i nieprzewidywalnej sytuacji związanej z pandemią COVID-19.
	D.9	<ul style="list-style-type: none"> • Słabość ogólnokrajowego systemu szkolnictwa zawodowego, powodująca niedopasowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy.
	D.10	<ul style="list-style-type: none"> • Duża przewaga konkurencyjna rynku pracy w krajach wysokorozwiniętych.
	D.11	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencja ze strony innych obszarów w przyciąganiu inwestorów i pozyskiwaniu wykwalifikowanych pracowników.
	D.12	<ul style="list-style-type: none"> • Brak spójnej polityki wspierania przedsięwzięć innowacyjnych i krajowych instrumentów finansowych wspierania podejmowanego „ryzyka innowacji”.
	D.13	<ul style="list-style-type: none"> • Wolne tempo przemian gospodarczych na obszarach wiejskich, niesprzyjające podejmowaniu innowacyjnych przedsięwzięć.
	D.14	<ul style="list-style-type: none"> • Nadmierna antropopresja, związana z wysokim poziomem urbanizacji.
	D.15	<ul style="list-style-type: none"> • Obciążenie układu komunikacyjnego Aglomeracji Wałbrzyskiej w związku ze znacznym nasileniem ruchu kołowego i kolejowego z otoczenia do Aglomeracji Wałbrzyskiej.
	D.16	<ul style="list-style-type: none"> • Dezintegracja współpracy samorządów Aglomeracji Wałbrzyskiej wynikająca z czynników zewnętrznych.
	D.17	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca biurokratyzacja życia gospodarczego i społecznego.
	D.18	<ul style="list-style-type: none"> • Spowolnienie transformacji energetycznej budynków w wyniku narastającego kryzysu energetycznego i wysokich kosztów energii.

Źródło: opracowanie własne.

4 CELE, JAKIE MAJĄ BYĆ ZREALIZOWANE W RAMACH ZIT AW, ZE WSKAZANIEM WYKORZYSTANEGO PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO, OCZEKIWANYCH WSKAŹNIKÓW REZULTATU I PRODUKTU POWIĄZANE Z REALIZACJĄ WŁAŚCIWEGO PROGRAMU

WPROWADZENIE

Interwencja realizowana będzie poprzez zintegrowane podejście do stwierdzonych potrzeb rozwojowych i potencjałów według następującej logiki:

Poniżej zaprezentowano układ priorytetów i działań, których wdrożenie prowadzić będzie do realizacji celu strategicznego „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027”. W tym miejscu należy podkreślić, że wybór priorytetów i działań wynika z przeprowadzonej diagnozy sytuacji (Zał. nr 4) i nawiązuje do logiki interwencji wskazanej w „Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.” jak również działań jakie Instytucje Zarządzające FEDS 2021-2027 i FEnIKS 2021-2027 delegowały do realizacji w ramach Strategii ZIT AW.

Ponieważ obszar realizacji Strategii ZIT AW dotyczy w całości miast średnich tracących funkcje (OSI wg KSRR) i ich obszarów funkcjonalnych nie planuje się innych szczególnych rozwiązań realizacji Strategii ZIT AW skierowanych do Obszarów Strategicznej Interwencji wynikających z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

Działania, które w dalszej części rozdziału zostały opisane literą **F** w numeracji nazwy działania będą współfinansowane ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej w ramach programów Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 lub programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 np. „Działanie Strategii ZIT AW pn. **F2.1.** Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych” będzie współfinansowane ze środków FEDS 2021-2027.

Realizacja pozostałych działań (nie oznaczonych w numeracji literą **F**) uzależniona będzie od udostępnienia Aglomeracji Wałbrzyskiej dodatkowej alokacji pochodzącej z budżetu Unii Europejskiej lub środków krajowych przez podmioty dysponujące tymi zasobami. Zakłada się również możliwość pozyskiwania finansowania wdrażania niniejszej Strategii przez beneficjentów z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej w otwartych procedurach konkurencyjnych. Ze względu na brak możliwości oszacowania wartości potencjalnych dodatkowych zasobów oraz kierunków ich wydatkowania nie brano ich pod uwagę przy szczegółowych opisach dot. wdrażania oraz szacowaniu wartości docelowych wskaźników realizacji Strategii ZIT AW.

Poniżej zaprezentowano zestawienie priorytetów i działań Strategii ZIT AW, które zostały szczegółowo opisane w dalszej części niniejszego rozdziału.

Tabela 3. Zestawienie priorytetów i kierunków działań Strategii ZIT AW

Cel strategiczny	
Zintegrowana i nowoczesna Aglomeracja Wałbrzyska o zrównoważonej przestrzeni dającej podstawy do stabilnego i zgodnego z oczekiwaniami mieszkańców wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego	
Priorytet	Kierunek działania
Priorytet 1. Rozwój gospodarczy	<p>Działanie 1.1. Współpraca sektora biznesu z sektorem nauki</p> <p>Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw</p>
Priorytet 2. Środowisko	<p>Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych</p> <p>Działanie F2.2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p> <p>Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej</p> <p>Działanie F2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii</p> <p>Działanie 2.5. Usprawnienie gospodarki odpadami</p> <p>Działanie 2.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego</p> <p>Działanie F2.7. Wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody</p>
Priorytet 3. Transport	<p>Działanie 3.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych</p> <p>Działanie 3.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z jej otoczeniem</p>
Priorytet 4. Społeczeństwo	<p>Działanie F4.1. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych</p> <p>Działanie F4.2. Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie</p> <p>Działanie 4.3. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia oraz promocja profilaktyki i zdrowego trybu życia</p> <p>Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy</p> <p>Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa</p>
Priorytet 5. Rozwój terytorialny	<p>Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru</p> <p>Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej</p>

Źródło: opracowanie własne.

W opisie każdego Działania finansowanego wskazano:

- A. **Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej**, opisując potencjały i słabe strony Obszaru wynikające z Diagnozy opracowanej na potrzeby Strategii ZIT AW, które uzasadniają konieczność realizacji interwencji oraz rodzaje przedsięwzięć do realizacji.
- B. **Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb**, opisując interwencję, która ma doprowadzić do zmiany niekorzystnej sytuacji oraz sposób realizacji zintegrowanego podejścia.
- C. **Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb**, opisując oczekiwane rezultaty interwencji.
- D. **Zintegrowane oddziaływanie**, opisując oddziaływania interwencji realizowanej w danym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW.
- E. **Wskaźniki monitoringu**. Wskaźniki monitoringu zostały opisane w powiązaniu z właściwym Programem finansującym w przypadku tych działań, dla których IZ FEDS 2021-2027 i/lub IZ FEnIKS 2021-2027 wskazały budżet do Strategii ZIT AW.
- F. **Zgodność z dokumentami nadrzędnymi**. Wykazano zgodność z postanowieniami: Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, Strategii Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030 oraz Programów FEDS 2021-2027 i FEnIKS 2021-2027.
- G. **Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania** opisano w przypadku tych Działań, dla których IZ FEDS 2021-2027 i/lub IZ FEnIKS 2021-2027 wskazały budżet do Strategii ZIT AW.

CEL STRATEGICZNY

*Zintegrowana i nowoczesna Aglomeracja Wałbrzyska
o zrównoważonej przestrzeni dającej podstawy do stabilnego i zgodnego
z oczekiwaniami mieszkańców wzrostu gospodarczego i rozwoju społecznego*

Jak wykazała Diagnoza na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej zachodzą pozytywne zmiany w sferze gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Jednak zmiany te następują zbyt wolno w stosunku do oczekiwań mieszkańców i władz lokalnych oraz wyzwań przyszłości. Przyczyn niniejszego stanu upatrywać należy w licznie zdiagnozowanych barierach, które spowalniają rozwój Aglomeracji oraz uniemożliwiają pełne wykorzystanie jej endogennego potencjału. Ponadto sama „Aglomeracja Wałbrzyska” nadal jest silnie zróżnicowana wewnętrznie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. W rezultacie zarówno mieszkańcy, jak i przedsiębiorcy i odwiedzający mają niejednokrotnie problem z dostępem do wysokiej jakości infrastruktury gospodarczej, społecznej i środowiskowej oraz do usług publicznych i społecznych.

Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. W tym celu podjęte zostaną zintegrowane działania zmierzające do zapewnienia Aglomeracji Wałbrzyskiej trwałego wzrostu gospodarczego, którego beneficjentami będą wszyscy jej mieszkańcy.

Sukces gospodarczy osiągnięty zostanie w wyniku podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Obszaru oraz wzmocnienia konkurencyjności i innowacyjności lokalnych firm. W tym celu prowadzone będą m.in. działania zmierzające do wzmocnienia współpracy przedsiębiorstw z uczelniami i jednostkami badawczymi.

Przyspieszenie wzrostu gospodarczego odbywać się będzie z poszanowaniem zasad rozwoju zrównoważonego. Pozytywnym zmianom środowiskowym sprzyjać będą również działania zmierzające do transformacji energetycznej Obszaru, poprawy efektywności energetycznej budynków i budowli oraz wymiany taboru autobusowego na zero lub niskoemisyjny. W trosce o środowisko naturalne realizowane będą także inwestycje związane z rozwojem infrastruktury oraz działania usprawniające gospodarkę odpadami oraz zachowujące bioróżnorodność Obszaru i chroniące miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych.

Rozwojowi społeczno-gospodarczemu Aglomeracji Wałbrzyskiej sprzyjać będzie również rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura drogowa i kolejowa obejmująca także drogi dla rowerów.

Jak wynika z Diagnozy „Aglomeracja Wałbrzyska” staje przed wyzwaniem związanym z zachodzącymi negatywnymi zmianami demograficznymi. Zahamowanie, a następnie odwrócenie powyższych trendów wymaga podjęcia skoordynowanych działań zmierzających do rozbudowy i modernizacji infrastruktury społecznej oraz rozwoju nowoczesnych i wysokiej jakości usług, w tym wychowawczych, edukacyjnych, opiekuńczych, zdrowotnych i kulturalnych. Podejmowane będą także działania zmierzające do aktywizacji lokalnego rynku pracy. Wszystkie ww. działania sprzyjać będą włączeniu społecznemu oraz ograniczą widoczną nadal sferę ubóstwa.

Pozytywnie na jakość życia mieszkańców wpływać będą inwestycje zmierzające do poprawy spójności, jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej. Działania dot. jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej dodatkowo sprzyjać będą podniesieniu atrakcyjności turystycznej Obszaru. Docelowo wzmocniony w wyniku podejmowanych w ramach niniejszego dokumentu działań sektor turystyczny będzie jednym z filarów trwałego rozwoju Aglomeracji.

PRIORYTET 1. ROZWÓJ GOSPODARCZY

Silna i konkurencyjna gospodarka jest fundamentem trwałego rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz gwarantem realizacji przyjętych działań w pozostałych sferach.

Jak wykazała Diagnoza na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej zachodzą pozytywne zmiany gospodarcze, co wpłynęło na zwiększenie liczby pracujących oraz spadek bezrobocia. Niestety wskutek pandemii sytuacja gospodarcza Obszaru uległa pogorszeniu. Dodatkowo widoczne jest silne zróżnicowanie potencjału gospodarczego Aglomeracji. Potencjał ten koncentruje się przeważnie w miastach oraz strefach podmiejskich, podczas gdy aktywność ekonomiczna na obszarach wiejskich pozostaje niska.

W rezultacie potencjał gospodarczy Aglomeracji Wałbrzyskiej jest niezadowalający. Wpływ na to może mieć nieadekwatna do potencjału atrakcyjność inwestycyjna Obszaru oraz relatywnie niska innowacyjność lokalnych firm.

Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. Należy wzmocnić potencjał gospodarczy Aglomeracji poprzez podniesienie jej atrakcyjności inwestycyjnej oraz wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości. Służyć temu będzie m.in. rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość oraz ułatwienie dostępu do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB). Warto przy tym podkreślić, że trwały rozwój gospodarczy Obszaru wymaga zarówno wzmocnienia potencjału miast, jak i przełamania barier w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Konieczna jest także poprawa przepływu informacji i technologii pomiędzy przedsiębiorcami a uczelniami, powinno to wzmocnić potencjał innowacyjny miejscowych firm.

Barierą spowalniającą rozwój Aglomeracji Wałbrzyskiej jest także niedostateczna jakość i wydajność usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystaniem Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych, a także występowanie obszarów wykluczenia informacyjnego, np. w grupie osób starszych. W związku z powyższym należy wdrażać działania zmierzające do zwiększania zakresu świadczonych e-usług.

DZIAŁANIE 1.1. WSPÓŁPRACA SEKTORA BIZNESU Z SEKTOREM NAUKI

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.2.2. *Wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co przyczyniło się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszaru.*

– A.2.5. *Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu.*

– B.2.8. *Deficyt innowacyjnych technologii produkcyjnych w przedsiębiorstwach*

– B.2.11 *Niski wskaźnik nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Mając powyższe na uwadze należy dążyć do wzrostu innowacyjności lokalnych firm. Wymaga to wzmocnienia współpracy przedsiębiorstw z sektorem nauki. Współpraca ta powinna odbywać się zarówno z uczelniami funkcjonującymi na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej, jak i z jednostkami zlokalizowanymi poza nią. Współpraca niniejsza powinna skutkować transferem technologii z uczelni do przedsiębiorstw.

Pamiętając, że na sytuację gospodarczą wpływa nie tylko liczba podmiotów gospodarczych, ale także ich zdolność do współpracy, wskazane jest prowadzenie działań zmierzających do zacieśniania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami. Przykładem dobrych praktyk może być tworzenie sieci współpracy/klastrów obejmujących przedsiębiorstwa, instytucje otoczenia biznesu oraz placówki naukowo-badawcze.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”⁴ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.⁵

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą w sferze gospodarczej. Wzrośnie liczba firm z sektora kreatywnego. Poprawie ulegnie również współpraca przedsiębiorstw z uczelniami, w wyniku czego nastąpi transfer nowych technologii do gospodarki. Powstaną także klastry, w skład których wejdą przedsiębiorstwa i uczelnie.

⁴ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

⁵ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie 1.1. Współpraca sektora biznesu z sektorem nauki	Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw

Niniejsze działanie jest spójne z działaniem zmierzającym do rozwoju przedsiębiorstw. Aktualnie rozwój przedsiębiorstw oparty na tradycyjnych czynnikach takich jak tania siła robocza dobiega końca. W rezultacie zarówno rozwój przedsiębiorstw, jak i całego obszaru Aglomeracji wymaga wzrostu innowacyjności firm.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazować będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 1.1. Współpraca sektora biznesu z sektorem nauki	<p>Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu</p> <p>Cel operacyjny 1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki</p> <p>Cel operacyjny 1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu</p>	Priorytet 1.1. Dynamiczna gospodarka i innowacyjna przedsiębiorczość	RSO1.1. Rozwijanie i wzmocnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Nie dot.

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

DZIAŁANIE 1.2. TWORZENIE ATRAKCYJNYCH WARUNKÓW INWESTOWANIA I ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

- A.2.5. Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu.
- A.2.6. Występowanie licznych Instytucji Otoczenia Biznesu oraz organizacji zrzeszających przedsiębiorców.
- B.2.1. Wyraźne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej obszaru w 2020 r., w szczególności w zakresie lokalnego rynku pracy, co było skutkiem pandemii COVID-19
- B.2.2. Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności
- B.2.3. Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich strefach podmiejskich oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich
- B.2.5. Relatywnie niski potencjał gospodarczy, wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców
- B.2.9. Niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom przedsiębiorczości, a także niewielka liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Mając na uwadze zdiagnozowane problemy, spowalniające rozwój gospodarczy Aglomeracji Wałbrzyskiej należy podjąć skoordynowane działania zmierzające do wzmocnienia jej potencjału gospodarczego. W tym celu, powinno się dążyć do realizacji inwestycji zmierzających do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej Aglomeracji oraz rozwoju przedsiębiorczości na jej obszarze.

Pamiętając o zróżnicowanym przestrzennie poziomie rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej podejmowane działania winny nie tylko wzmacniać potencjał miast (ośrodków wzrostu gospodarczego), ale również przełamywać bariery w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Osiągnięcie założonego celu wymaga podjęcia szeregu działań, w tym m.in.:

- dostarczenia nowych (uzbrojonych) oraz uzbrojenia istniejących terenów inwestycyjnych, w miejscach, gdzie występują deficyty,
- rozwijania infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość, takiej jak inkubatory przedsiębiorczości, parki przemysłowe, parki technologiczne,
- wzmacniania istniejących Instytucji Otoczenia Biznesu, które wspierają przedsiębiorstwa poprzez m.in. pomoc doradczą i szkoleniową.

Na całym obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej należy wspierać powstawanie i rozwój przedsiębiorstw, tworzonych zarówno przez inwestorów zewnętrznych, jak i przez mieszkańców wykorzystujących endogenny potencjał Obszaru.

Pamiętając, że nowo tworzone przedsiębiorstwa (zwłaszcza MŚP) narażone są na duże ryzyko niepowodzenia rynkowego, należy szczególnie wspierać działania na etapie inkubacji i preinkubacji firm. Pomoc ta może przyjmować różne formy, np. udostępnienie powierzchni, czy też zapewnienie podstawowych usług doradczych z zakresu: planowania działalności gospodarczej, zarządzania i marketingu.

Wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wymaga także inwestycji związanych z tworzeniem nowoczesnych inkubatorów przedsiębiorczości. W inkubatorach tych miałyby się lokować przedsiębiorstwa typu start-up oraz spółki spin-off i spin-out.

Wzrostowi konkurencyjności i innowacyjności Aglomeracji Wałbrzyskiej sprzyjałyby także budowa/rozbudowa parków technologicznych i przemysłowych. W parkach tych w pierwszej kolejności winny lokować się przedsiębiorstwa, które w sposób innowacyjny korzystają z endogennego potencjału Obszaru.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”⁶ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.⁷

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej

nie tylko wzmocni pozycję gospodarczą Obszaru, ale również doprowadzi do wzrostu aktywności ekonomicznej mieszkańców. Rozwój gospodarczy sprzyjać będzie także ograniczeniu sfery ubóstwa mieszkańców. Nie można również zapominać, że dostęp do atrakcyjnych miejsc pracy winien korzystnie wpłynąć na sytuację demograficzną Aglomeracji Wałbrzyskiej.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działanie zintegrowane
Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw	Działanie 1.1. Współpraca sektora biznesu z sektorem nauki Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z rozwojem współpracy sektora biznesu z sektorem nauki, a także działań zmierzających do aktywizacji lokalnego rynku pracy oraz promujących włączenie społeczne i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa.

Rozwój inkubatorów przedsiębiorczości oraz parków technologicznych i przemysłowych wiąże się ze wzrostem innowacyjności firm, w tym w wyniku poprawy współpracy przedsiębiorców z uczelniami.

⁶ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

⁷ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Jednocześnie inkubatory i parki oferujące nie tylko powierzchnię, ale również usługi z zakresu wspierania przedsiębiorczości winny stać się miejscem, w którym komercjalizowane będą wyniki badań naukowych.

Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej Aglomeracji oraz wsparcie oferowane przedsiębiorstwom powinno skutkować wzrostem liczby i wartości inwestycji oraz poprawą przedsiębiorczości mieszkańców, co z kolei winno doprowadzić do aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Należy również podkreślić, że adresatem wsparcia w ramach niniejszego działania będą również Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe działające na rzecz grup zagrożonych marginalizacją.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazował będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030		Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw	Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu Cel operacyjny 1.1. Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki Cel operacyjny 1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu		Priorytet 1.1. Dynamiczna gospodarka i innowacyjna przedsiębiorczość	RSO1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (EFRR) RSO1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne (EFRR)	Nie dot.

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

PRIORYTET 2. ŚRODOWISKO

Stan środowiska naturalnego rzutuje zarówno na decyzje o wyborze obszaru jako miejsca do życia, jak i na jego atrakcyjność turystyczną i inwestycyjną. Ochrona środowiska i kształtowanie warunków przyjaznych człowiekowi do życia stanowi także fundament Europejskiego Zielonego Ładu. Niestety, „Aglomeracja Wałbrzyska” nadal zmagą się z problemami związanymi ze stanem środowiska naturalnego.

Jak wykazała Diagnoza na obszarze Aglomeracji mamy do czynienia z niezadowalającą średnioroczną jakością powietrza spowodowaną niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym. Dlatego też należy zintensyfikować działania zmierzające do eliminacji niskiej emisji, m.in. poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków i infrastruktury, budowę nowych energooszczędnych mieszkań, wymianę taboru autobusowego na niskoemisyjny lub zeroemisyjny oraz tworzenie warunków do zamiany samochodów osobowych na bardziej przyjazne dla środowiska środki transportu.

Poprawie stanu środowiska naturalnego sprzyjać będzie również transformacja energetyczna Obszaru. W tym celu należy wspierać i rozwijać produkcję magazynowanie i dystrybucję energii pochodzącej z OZE. Działania takie wzmocnią bezpieczeństwo energetyczne Obszaru oraz zwiększą jego samowystarczalność energetyczną.

Pozytywnie na stan środowiska naturalnego wpłynąć może także rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury. Rozwój niniejszej infrastruktury jest szczególnie istotny w kontekście zachodzących negatywnych zmian klimatycznych. Równocześnie wspierane będą działania związane z wykorzystaniem potencjału Aglomeracji związanego z występowaniem obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych. Ochrona i wspieranie różnorodności biologicznej nie tylko pozytywnie wpłyną na stan środowiska naturalnego, ale także wzmocnią długookresowy potencjał turystyczny Aglomeracji.

Na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej widoczne są również, braki w zakresie infrastruktury ochrony środowiska. Problemem są dysproporcje w zakresie dostępności do sieci kanalizacyjnej. Zauważalne są także problemy z dostępnością do wody oraz punktowe deficyty infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami. Sytuacja powyższa wymaga sanacji. Konieczne będzie podjęcie wielokierunkowych inwestycji związanych z budową i modernizacją infrastruktury oraz wzmocnieniem kluczowych usług związanych ze środowiskiem.

DZIAŁANIE F2.1. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ I BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

- A.3.10. Duży procent korzystających z sieci gazowej w miastach.
- A.3.13. Potencjał do rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii.
- B.3.4. Duże potrzeby w zakresie termomodernizacji budynków publicznych i mieszkalnych
- B.3.1. Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej.
- B.3.14. Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym
- B.3.15. Duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej
- B.3.17. Niski udział energii wytwarzanej z OZE
- B.3.19. Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

W celu minimalizacji wyżej opisanych problemów należy podjąć działania związane z poprawą efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i mieszkaniowej. Wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków publicznych oraz mieszkalnych poprzez kompleksowe termomodernizacje z możliwością wymiany źródeł ciepła oraz preferencją dla wykorzystujących Odnawialne Źródła Energii.

W przypadku termomodernizacji budynków mieszkalnych, ze względu na efekt synergii i skalę oddziaływania, preferencje powinny dotyczyć zabudowy wielorodzinnej oraz skoordynowanego projektu wdrażanego w skali całej Aglomeracji Wałbrzyskiej lub projektu/projektów obejmujących zasięgiem kilka gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej. Ponadto, w miarę zdiagnozowanych potrzeb powinno się budować nowe, energooszczędne budynki użyteczności publicznej które będą mogły również pełnić funkcję demonstracyjną.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”⁸ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi

⁸ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.⁹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efektom realizacji wyżej opisanego zintegrowanego podejścia do wdrażania Strategii ZIT AW będą zintegrowane efekty realizacji niniejszego działania. Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą zarówno w sferze technicznej, jak i środowiskowej i społecznej. Zmniejszenie energochłonności infrastruktury publicznej i mieszkaniowej pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego na obszarze objętym interwencją. To z kolei podniesie atrakcyjność turystyczną obszaru i pozwoli w większym niż obecnie stopniu wykorzystać jego turystyczny potencjał. Równocześnie poprawa efektywności budynków doprowadzi do zmniejszenia kosztów ich eksploatacji, co pozytywnie wpłynie nie tylko na budżety JST, ale również budżety mieszkańców przyczyniając się do zmniejszenia zjawiska ubóstwa energetycznego. Działania te ostatecznie doprowadzą do podniesienia jakości życia mieszkańców, co powinno ograniczyć negatywne zjawiska demograficzne.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru Działanie F5.2. Poprawa bezpieczeństwa i jakości środowiska zamieszkania

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi ze wzmocnieniem atrakcyjności turystycznej Aglomeracji oraz poprawą bezpieczeństwa i jakości środowiska zamieszkania. Poprawa efektywności energetycznej budynków i mieszkań sprzyjać będzie poprawie jakości powietrza. Jakość powietrza jest czynnikiem ważnym z punktu widzenia rozwoju turystyki i atrakcyjności Obszaru, jako miejsca do życia. Dodatkowo termomodernizacja budynków winna podnieść ich atrakcyjność wizualną, co także powinno wzmocnić potencjał turystyczny Obszaru oraz uczynić z niego miejsce atrakcyjne do zamieszkania.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników

⁹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO018 - Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	-	2 100
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO019 - Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m ²	-	86 878,99
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	282 502
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR026 - Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	21 967012	15 559,80
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR029 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO ₂ /rok	20 608,52	101 991,73

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu środowiska	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (EFRR) JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko... (FST)	EFRR/FS.CP2.I Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F2.1 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cele szczegółowe RSO2.1 i JSO8.1, kody interwencji:

- 042. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej,
- 044. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające,
- 045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej.

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

DZIAŁANIE F2.2. POPRAWA DOSTĘPNOŚCI I STANU TECHNICZNEGO URZĄDZEŃ INFRASTRUKTURY WODNO-KANALIZACYJNEJ

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.3.2. Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich.

– A.3.9. Wysoki stopień zwodociągowania

– B.3.1. Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej

– B.3.20. Duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%)

– B.3.15. Duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej

– B.3.17. Występowanie w niektórych gminach wyczerpania zdolności produkcyjnych infrastruktury wodociągowej

– B.3.16. Okresowe braki wody w okresach bezopadowych i wysokiej temperatury

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Jak już wspomniano na analizowanym terenie w dalszym ciągu występują obszary, na których brak jest dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej należy więc podjąć działania zmierzające do zmiany tej sytuacji. W tym zakresie należy realizować inwestycje związane z budową/modernizacją oczyszczalni ścieków oraz rozbudową i modernizacją sieci kanalizacyjnej. Interwencja w tym zakresie będzie koncentrować się na w aglomeracjach ściekowych (wg KPOŚK) pomiędzy 2 tys.-15 tys. RLM, które nie spełniają wymagań dyrektywy ściekowej. W przypadku zaspokojenia potrzeb w wyżej wymienionych aglomeracjach możliwa będzie realizacja projektów dot. pozostałych obszarów. W miejscach, w których z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona konieczne jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Należy podjąć działania zmierzające do poprawy dostępności mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej do wody pitnej. Działanie te są szczególnie istotne w kontekście zachodzących zmian klimatu. Dlatego też należy prowadzić i wspierać inwestycje zmierzające do retencjonowania wody, pozyskania nowych ujęć wody oraz modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowych. Konieczna będzie także modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody, tak aby spełniały one standardy w zakresie zaspokajania potrzeby mieszkańców.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”¹⁰ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi

¹⁰ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.¹¹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej sprzyjać będzie poprawie stanu środowiska naturalnego, co podniesie atrakcyjność Aglomeracji jako destynacji turystycznej oraz miejsca do życia. Dodatkowo zabezpieczenie dostępności do wody pitnej (np. jako element modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej) może być czynnikiem korzystnie wpływającym nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale również na ich bezpieczeństwo. Należy także podkreślić, że poprawa dostępności do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej powinna sprzyjać inwestycjom przedsiębiorców oraz tym związanym z rozwojem budownictwa mieszkaniowego zarówno jedno, jak i wielorodzinnego.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F2.2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	<p>Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw</p> <p>Działanie 2.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego</p> <p>Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru</p> <p>Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej</p>

Niniejsze działanie jest spójne z działaniami związanymi ze wzmocnieniem atrakcyjności turystycznej Aglomeracji, poprawą bezpieczeństwa i jakości środowiska zamieszkania oraz rozwojem budownictwa mieszkaniowego. Zintegrowany charakter projektów definiowany poprzez:

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

¹¹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO031 - Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	-	0,33
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	5 516
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR042 - Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	70

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu środowiska Cel operacyjny 4.3. Ochrona przed klęskami żywiołowymi	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważone j gospodarki wodnej	FENX.01.03. Gospodarka wodno-ściekowa

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F2.2 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy RSO2.5., kod interwencji: 065. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków. Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

DZIAŁANIE F2.3. REDUKCJA NISKIEJ EMISJI, POPRZEC ROZWÓJ TRANSPORTU PUBLICZNEGO I INFRASTRUKTURY ROWEROWEJ

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

- A.3.2. Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich
- A.3.5. Dobra dostępność linii kolejowych w największych miastach
- B.3.6. Brak infrastruktury i oferty zintegrowanego transportu zbiorowego w strukturach aglomeracji
- B.3.8. Niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem, silna dominacja transportu samochodowego
- B.3.10. Zły stan taboru autobusowego, szczególnie dla obsługi powiązań ponadlokalnych
- B.3.11. Brak wystarczającej infrastruktury rowerowej wspierającej mobilność mieszkańców
- B.3.12. Niewystarczająca ilość węzłów przesiadkowych transportu zbiorowego oraz infrastruktury powiązanej pieszej, rowerowej
- B.3.7. Zły stan techniczny infrastruktury stacyjnej i przystankowej
- B.3.14. Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Z tego powodu należy podjąć działania zmierzające do wymiany przestarzałego taboru transportu zbiorowego na nowy spełniający wymagania środowiska i oczekiwania mieszkańców. W tym kontekście należy również realizować zadania usprawniające transport i związane z infrastrukturą towarzyszącą np. P&R, węzły przesiadkowe, systemy ITS oraz ich integracja, rozwiązania IT, systemy sprzedaży biletów i informacji pasażerskiej itp.

Integratorami rozwoju systemu transportu publicznego w Aglomeracji Wałbrzyskiej powinny być miasta: Wałbrzych, Świdnica, Nowa Ruda, Kamienna Góra, Jawor. Dodatkowo konieczna będzie integracja samochodowego transportu publicznego z transportem kolejowym oraz współpraca z niepublicznymi przewoźnikami m.in. poprzez dostosowanie sieci i częstotliwości połączeń do oczekiwań mieszkańców.

Istotne znaczenie dla redukcji niskiej emisji, a jednocześnie dla poprawy spójności komunikacyjnej Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz bezpieczeństwa niechronionych użytkowników ruchu ma budowa dróg dla rowerów i ciągów pieszych i pieszo-rowerowych zarówno w miejscowościach, jak i łączących poszczególne miejscowości. Docelowo na analizowanym Obszarze powinien powstać spójny system dróg rowerowych. Inwestycjom tym powinny towarzyszyć działania związane z rozwojem infrastruktury poprawiającej jakość dróg rowerowych np.: stojaki na rowery oraz wiaty służące jako miejsca odpoczynku, itp. Całość działań na rzecz promocji nowoczesnej i niskoemisyjnej mobilności powinna wynikać ze specjalistycznego dokumentu obejmującego cały obszar tj. Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”¹² lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.¹³

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą przede wszystkim w sferze technicznej i środowiskowej i skutkować będzie redukcją emisji gazów cieplarnianych do środowiska. Niemniej jednak skala ich oddziaływania będzie szersza, gdyż pozytywnie wpłynie na funkcjonowanie rynku pracy, a tym samym skutki podejmowanych działań widoczne będą również w sferze społecznej i gospodarczej.

Budowa ścieżek rowerowych oraz wymiana taboru autobusowego pozytywnie wpłyną zarówno na stan środowiska naturalnego, jak i na dostępność zewnętrzną i wewnętrzną Obszaru. Pozwoli to w większym niż obecnie stopniu wykorzystać potencjał turystyczny Aglomeracji Wałbrzyskiej. Podejmowane działania ułatwią również dotarcie mieszkańcom do miejsc, w których funkcjonują zakłady pracy oraz zlokalizowane są obiekty infrastruktury społecznej.

Docelowa działania te powinny doprowadzić do wzrostu atrakcyjności Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz pomóc w pozyskaniu nowych mieszkańców i odwiedzających.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z poprawą jakości środowiska naturalnego i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania oraz działaniami wzmacniającymi atrakcyjność turystyczną

¹² Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

¹³ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027 i FEnIKS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w Załączniku 2. *Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-PLRO088 - Liczba zakupionych jednostek taboru autobusowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej – FEDS 2021-2027	szt.	-	31
Wskaźnik produktu	WLWK-PLRO091 - Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” – FEDS 2021-2027	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-PLRO091 - Liczba wybudowanych obiektów „parkuj i jedź” – FEnIKS 2021-2027	szt.	-	33
Wskaźnik produktu	WLWK-PLRO092 - Liczba przebudowanych obiektów „parkuj i jedź” – FEnIKS 2021-2027	szt.	-	4
Wskaźnik produktu	WLWK-PLRO095 - Liczba wybudowanych obiektów „Bike&Ride” – FEnIKS 2021-2027	szt.	-	143
Wskaźnik produktu	WLWK-PLRO098 - Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – FEnIKS 2021-2027	szt.	-	3
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO057 - Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego – FEDS 2021-2027	osoby	-	7 690
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa – FEDS 2021-2027	km	-	96,25
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO060 - Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego – FEDS 2021-2027	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO060 - Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego – FEnIKS 2021-2027	szt.	-	6

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego – FEDS 2021-2027	osoby	-	937 803
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego – FEDS 2021-2027	szt.	-	1
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLRR021 - Liczba pojazdów korzystających z miejsc postojowych w wybudowanych, przebudowanych lub doposażonych obiektach „parkuj i jedź” – FEnIKS 2021-2027	szt.	0	546 095
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLRR047 - Liczba ludności korzystającej z nowych lub zmodernizowanych cyfrowych systemów transportu miejskiego – FEnIKS 2021-2027	szt.	0	96 000
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR029 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych – FEDS 2021-2027	tony równoważnika CO ₂ /rok	50	35
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR062 - Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego – FEDS 2021-2027	użytkownicy/rok	0	2 080 020
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR062 - Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego – FEnIKS 2021-2027	użytkownicy/rok	0	50 000
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR064 - Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej – FEDS 2021-2027	użytkownicy/rok	0	65 500

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu środowiska	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko... (FST)	FENX.03.01. Transport miejski

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F2.3 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków: FEDS 2021-2027, cel szczegółowy RSO2.8. i JSO8.1, kody interwencji:

- 077. Działania mające na celu poprawę jakości powietrza i ograniczenie emisji hałasu,
- 081. Infrastruktura czystego transportu miejskiego,
- 082. Tabor czystego transportu,
- 083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów,
- 084. Cyfryzacja transportu miejskiego, miejskiego,
- 086. Infrastruktura paliw alternatywnych,

oraz FEnIKS 2021-2027, Działanie FENX.03.01 Transport miejski, kody interwencji:

- 081. Infrastruktura czystego transportu miejskiego,
- 082. Tabor czystego transportu,
- 084. Cyfryzacja transportu miejskiego, miejskiego.

Projekty współfinansowane ze środków FEDS 2021-2027 oraz FEnIKS 2021-2027 będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla tych programów.

Wszystkie projekty realizowane w ramach niniejszego Działania będą opierać się na Planach Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP).

DZIAŁANIE F2.4. WSPARCIE DLA ROZWOJU NISKOEMISYJNYCH I ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.3.2. Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich

– A.3.13. Potencjał do rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii

– B.3.17. Niski udział energii wytwarzanej z OZE

– B.3.14. Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

W ramach niniejszego działania podejmowane będą przedsięwzięcia zmierzające do transformacji energetycznej Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez rozwój OZE. Wspierane będą również podmioty działające na rzecz rozwoju gospodarki niskoemisyjnej oraz dążące do zwiększenia odporności Obszaru na zmiany klimatu takie jak klastry, spółdzielnie energetyczne, itp.

W związku z powyższym w ramach niniejszego działania, wsparcie przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz ciepłej pochodzącej m.in. z promieniowania słonecznego, biomasy, biogazu, geotermii i aerotermii/energii otoczenia oraz innych odnawialnych źródeł. Wspierane będą również inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE. Istotna będzie budowa/modernizacja infrastruktury niezbędnej do dystrybucji wytworzonej energii zarówno w sieciach operatorów energetycznych jak również u wewnętrznych podmiotów wytwarzających OZE.

Promowane będzie także wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach (pompy ciepła, instalacje PV, podłączenie do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej, magazyny energii), nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter (rozwój spółdzielni energetycznych, klastrów energii odnawialnej).

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”¹⁴ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.¹⁵

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

¹⁴ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

¹⁵ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą w sferze technicznej, środowiskowej i gospodarczej. Rozwój OZE pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego, a równocześnie zapewni interesariuszom dostęp do zielonej energii. Podniesie to atrakcyjność Aglomeracji Wałbrzyskiej jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Rozwój OZE powinien także zredukować koszty energii ponoszone przez JST. Jest to szczególnie istotne w kontekście zmian zachodzących na rynku energii.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	<p>Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw</p> <p>Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych</p> <p>Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej</p> <p>Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej</p>

Realizacja powyższego działania jest zintegrowana z szeregiem innych działań. Rozwój OZE powinien doprowadzić do dywersyfikacji źródeł energii oraz do poprawy bezpieczeństwa energetycznego Aglomeracji Wałbrzyskiej. Dostęp do energii jest jednym z kluczowych czynników decydujących o wyborze miejsca pod inwestycje. Dlatego też rozwój OZE powinien wzmacniać atrakcyjność inwestycyjną Obszaru.

Bez rozwoju odnawialnych źródeł energii trudno też w pełni zrealizować działania związane z poprawą efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej. Cel ten wymaga m.in. instalacji OZE w budynkach. Również wymiana taboru autobusowego na niskoemisyjny lub zeroemisyjny może zwiększyć zapotrzebowanie na energię wytwarzaną z OZE.

Dodatkowo rozwój OZE powinien korzystnie wpłynąć na redukcję kosztów energii i to zarówno w przypadku JST, jak i konsumentów indywidualnych i firm, co poprawi jakość i bezpieczeństwo miejsca zamieszkania.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO022 - Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii ciepłej)	MW	-	4,40
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	94 542
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLRR013 - Ilość wytworzonej energii elektrycznej ze źródeł OZE	MWh/rok	0	1932
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR029 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tony równoważnika CO2/rok	1 600	600
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR031 - Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok	0	0,5

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.4. Wspieranie produkcji energii z źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w sprawie energii odnawialnej, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	EFRR/FS.CP2.II Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F2.4 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy JSO8.1, kody interwencji:

- 048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna,
- 049. Energia ze źródeł odnawialnych: biomasa,
- 052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna).

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

DZIAŁANIE 2.5. USPRAWNIENIE GOSPODARKI ODPADAMI

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.3.2. *Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich*

– A.3.11. *Silne powiązania funkcjonalne gmin o charakterze społecznym, gospodarczym i środowiskowym.*

– A.3.14. *Wzrost wartości wskaźnika „odpady komunalne zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych na mieszkańca*

– B.3.22. *Zdekapitalizowana infrastruktura gospodarki odpadami oraz duże potrzeby inwestycyjne JST w tym zakresie*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Mając na uwadze m.in. turystyczny potencjał Aglomeracji należy podjąć działania zmierzające do usprawnienia gospodarki odpadami. W tym celu wskazane jest podjęcie działań zarówno z zakresu edukacji ekologicznej, jak i budowy/rozbudowy/modernizacji infrastruktury związanej z odbiorem, składowaniem, sortowaniem i utylizacją odpadów. Działania powyższe powinny doprowadzić do wzmocnienia efektywnego recyklingu, tak aby zminimalizować udział odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”¹⁶ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.¹⁷

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą przede wszystkim w sferze środowiskowej. Sprawnie funkcjonująca gospodarka odpadami korzystnie wpłynie na stan środowiska naturalnego. Jednocześnie uporządkowanie gospodarki odpadami powinno doprowadzić do ograniczenia liczby odpadów, co z kolei winno pozytywnie wpłynąć na estetykę przestrzeni publicznej oraz jakość życia mieszkańców i atrakcyjność turystyczną Aglomeracji.

¹⁶ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

¹⁷ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie 2.5. Usprawnienie gospodarki odpadami	Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej obszaru Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

Realizacja powyższego działania pozytywnie wpłynie na jakość i atrakcyjność przestrzeni publicznej oraz przyczyni się do wzmocnienia atrakcyjności turystycznej Obszaru.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazować będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.5. Usprawnienie gospodarki odpadami	Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu środowiska	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	JSO8.1. Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko... (FST)	FENX.01.04 Gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

DZIAŁANIE 2.6. ROZWÓJ BUDOWNICTWA MIESZKANIOWEGO

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.3.2. Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich

– B.1.1. Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19

– B.1.5. Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku

– B.3.4. Duże potrzeby w zakresie termomodernizacji budynków publicznych i mieszkalnych

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

W ramach niniejszego działania wspierane będą inwestycje zmierzające do budowy nowych energooszczędnych budynków. Budynki te stawiane będą z wykorzystaniem nowoczesnych technologii oraz innowacyjnych rozwiązań związanych z zarządzaniem energią. Będą one również wykorzystywać energię pochodzącą z OZE.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”¹⁸ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.¹⁹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą w sferze środowiskowej i społecznej. Rozwój energooszczędnego budownictwa będzie miał korzystny wpływ na stan środowiska naturalnego. Równocześnie wzmocni on atrakcyjność Aglomeracji Wałbrzyskiej jako miejsca do życia, a tym samym wpisuje się w działania zmierzające do przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

¹⁸ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

¹⁹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie 2.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	<p>Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw</p> <p>Działanie F2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii</p> <p>Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej</p>

Powyższe działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z rozwojem odnawialnych źródeł energii oraz poprawą jakości miejsca zamieszkania. Budowa nowych, energooszczędnych domów powinna stymulować rozwój OZE, gdyż takie właśnie rozwiązania powinny zostać zastosowane w budynkach. Jednocześnie nowo powstałe budynki poza pozytywnym wpływem na środowisko naturalne, winny także podnieść jakość życia mieszkańców. Dostęp do wysokiej jakości mieszkań powinien wzmocnić atrakcyjność Aglomeracji jako miejsca do życia.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021 -2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazować będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	<p>Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego</p> <p>Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu środowiska</p>	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	FENX.01.01 Efektywność energetyczna

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

DZIAŁANIE F2.7. WZMOCNIENIE RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I OCHRONA PRZYRODY

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

- A.3.7. *Wysokie walory obszarów przyrodniczych objętych ochroną*
- B.3.14. *Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym*
- B.3.16. *Okresowe braki wody w okresach bezopadowych i wysokiej temperatury*
- B.3.19. *Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

W związku ze stwierdzonymi potrzebami należy podejmować wielokierunkowe działania zmierzające do zachowania, odtworzenia oraz ochrony istniejących zasobów oraz łagodzenia skutków zmian klimatu, w szczególności w miastach. W tym celu wdrażać należy działania związane z rozwojem terenów zielonych, w tym między innymi: parków i lasów oraz budową/modernizacją zbiorników wodnych. Władze samorządowe w zakresie posiadanych uprawnień i środków finansowych powinny także realizować i promować działania związane z budową zielonych przystanków, dachów i ścian budynków publicznych i prywatnych. Na terenach zabudowanych wskazane jest dążenie do likwidacji/ograniczenia powierzchni nieprzepuszczalnych oraz rozwoju niebiesko-zielonej infrastruktury. Poprawi to zarówno stan środowiska naturalnego, jak i komfort życia mieszkańców.

Jednocześnie należy dążyć do ochrony różnorodności biologicznej na terenie Aglomeracji. Służyć temu powinna realizacja działań zmierzających do zachowania, ochrony i odtworzenia siedlisk i gatunków przyrodniczych, a także eliminacji lub zminimalizowania negatywnego wpływu inwazyjnych gatunków. W tym zakresie istotne będzie również opracowanie lub aktualizacja dokumentów planistycznych tj. planów ochrony, zadań ochronnych, planów zadań ochronnych – dla obszarów chronionych

W ramach niniejszego działania realizowane będą również inwestycje związane z ograniczeniem presji człowieka na środowisko naturalne. Należy przy tym pamiętać, że potencjalny rozwój turystyki powinien na obszarach cennych przyrodniczo powinien być podporządkowany potrzebom środowiska naturalnego. Dlatego uzasadniona jest realizacja infrastruktury kanalizującej ruch turystyczny takiej jak np. ciągi piesze, drogi rowerowe, itp.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”²⁰ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi

²⁰ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.²¹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą w sferze środowiskowej, ale oddziaływać będą również na sferę społeczną. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury ma nie tylko znaczenie z punktu widzenia środowiska naturalnego, ale także poprawia jakość życia mieszkańców i czyni obszar atrakcyjnym do życia. Zachowanie różnorodności biologicznej oraz ochrona zasobów cennych przyrodniczo poprawią długookresową atrakcyjność turystyczną Aglomeracji.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F2.7. Wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

Powyższe działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania oraz wzmocnieniem atrakcyjności turystycznej Aglomeracji. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury wzmocni bezpieczeństwo Obszaru i sprawi, że będzie on w większym stopniu odporny na zachodzące negatywne zmiany klimatu. Dostęp do terenów zieleni oraz zbiorników wodnych pozytywnie wpłynie także na jakość życia mieszkańców. Jednocześnie wsparcie dla obszarów cennych przyrodniczo poprawi wizerunek Aglomeracji i zwiększy atrakcyjność turystyczną Aglomeracji.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w Załączniku 2. *Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

²¹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO026 - Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	-	10,88
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	57 958
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR095 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	20 463

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 2.7. Wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.1. Poprawa stanu środowiska	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR)	FENX.01.05. Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F2.7 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy RSO2.7., kody interwencji:

- 078. Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000
- 079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

PRIORYTET 3. TRANSPORT

Wzmocnienie konkurencyjności Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz poprawa jakości życia jej mieszkańców wymaga budowy/modernizacja nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej.

Niestety aktualnie na obszarze Aglomeracji zdiagnozowano bariery ograniczające zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną Obszaru. Problemy te dotyczą przede wszystkim stanu infrastruktury drogowej i kolejowej (wraz z infrastrukturą towarzyszącą).

Dlatego też należy podjąć działania zmierzające do budowy/modernizacji dróg oraz linii kolejowych. Należy również kontynuować działania w zakresie wymiany taboru kolejowego na bezemisyjny, zasilany energią elektryczną. Ważne będą także inwestycje związane z modernizacją infrastruktury kolejowej (np. dworce) oraz budową węzłów przesiadkowych.

DZIAŁANIE 3.1. BUDOWA DRÓG I POPRAWA ICH PARAMETRÓW TECHNICZNYCH

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.3.2. *Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich*

– A.3.4. *Dobra dostępność transportowa do ośrodków miejskich*

– A.3.3. *Duża gęstość sieci drogowej oraz dobra dostępność węzłów dróg ekspresowych dla większości obszaru*

– B.3.5. *Wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg, w szczególności wojewódzkich i powiatowych*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Mając na uwadze potrzebę wzmocnienia zewnętrznej dostępności komunikacyjnej Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz jej wewnętrznej spójności należy dążyć do rozwoju infrastruktury drogowej. Rozwój niniejszej infrastruktury wymaga podjęcia działań zmierzających do budowy nowych dróg (w tym obwodnic miast), poprawy stanu dróg istniejących.

Inwestycjom w infrastrukturę drogową powinny towarzyszyć także działania zmierzające do budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej. Inwestycje te poprawią bezpieczeństwo użytkowników oraz poprzez skrócenie czasów przejazdu wpłyną na zmniejszenie uciążliwości transportu samochodowego dla środowiska naturalnego.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”²² lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.²³

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą przede wszystkim w sferze gospodarczej. Rozwój infrastruktury drogowej poprawi dostępność Aglomeracji Wałbrzyskiej dla turystów, co powinno sprzyjać rozwojowi tej branży. Wzmocnieniu powinna też ulec atrakcyjność inwestycyjna Obszaru. Skrócenie czasu przejazdu drogami na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej zmniejszy presję transportu samochodowego na środowisko.

²² Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

²³ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW.

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie 3.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych	Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej Działanie 3.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z jej otoczeniem Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi ze wzmocnieniem atrakcyjności turystycznej Aglomeracji, tworzeniem atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw oraz redukcją niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego. Trudno zaprzeczyć, że zarówno rozwój turystyki, jak i szerzej rozwój gospodarczy wymaga dobrze rozwiniętej sieci drogowej, umożliwiającej dostęp do lokalnych zasobów i rynków zbytu. Dlatego też inwestycje drogowe powinny być skorelowane z planowanym przeznaczeniem terenów pod inwestycje zarówno gospodarcze, jak i mieszkaniowe. Równocześnie rozbudowa sieci dróg oraz poprawa ich parametrów technicznych jest ważna z punktu widzenia rozwoju transportu publicznego, w tym kolejowego (ze względu na dostępność do przystanków i dworców kolejowych).

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazować będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 3.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych	Cel strategiczny 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu Cel operacyjny 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej	Priorytet 2.2. Sprawna i efektywna infrastruktura	RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	FENX.05.03. Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

DZIAŁANIE 3.2. ZAPEWNIENIE SZYBKIEGO BEZPOŚREDNIEGO POŁĄCZENIA WEWNĄTRZ AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ I Z JEJ OTOCZENIEM

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

- A.3.2. Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich
- A.3.4. Dobra dostępność transportowa do ośrodków miejskich
- B.3.7. Zły stan techniczny infrastruktury stacyjnej
- B.3.6 Brak infrastruktury i oferty zintegrowanego transportu zbiorowego w strukturach aglomeracji
- B.3.12. Niewystarczająca ilość węzłów przesiadkowych transportu zbiorowego
- B.3.5. Wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg, w szczególności wojewódzkich i powiatowych.

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Odpowiedzią na powyższe problemy powinny być inwestycje zmierzające do budowy nowych oraz modernizacji istniejących linii kolejowych, a także większej ich kompatybilności z istniejącymi połączeniami komunikacji autobusowej. Równocześnie w miarę posiadanych środków i w granicach prawa należy również prowadzić inwestycje związane z modernizacją dworców/stacji kolejowych.

Wiodącą rolę w procesie modernizacji infrastruktury kolejowej pełnić powinien Samorząd Województwa Dolnośląskiego we współpracy z JST tworzącymi „Aglomerację Wałbrzyską”.

Mając na uwadze troskę o środowisko naturalne, należy dążyć, aby docelowo (o ile jest to możliwe) usługi transportu kolejowego świadczone były przez bezemisyjny, zasilany elektrycznie tabor.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”²⁴ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.²⁵

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą przede wszystkim w sferze gospodarczej i środowiskowej. Rozwój infrastruktury kolejowej powinien zdynamizować procesy gospodarcze zachodzące na obszarze

²⁴ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

²⁵ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Aglomeracji Wałbrzyskiej i skutkować wzrostem wartości inwestycji zewnętrznych oraz zwiększeniem liczby przedsiębiorstw. Jednocześnie usługi transportu kolejowego świadczone przez nowoczesny tabor powinny ograniczyć ruch kołowy, a tym samym zmniejszyć presję na środowisko naturalne.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie 3.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z jej otoczeniem	<p>Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw</p> <p>Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej</p> <p>Działanie 3.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych</p> <p>Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru</p>

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi ze wzmocnieniem atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Aglomeracji. Rozwój infrastruktury kolejowej sprawi, że poprawie ulegnie dostępność Aglomeracji Wałbrzyskiej dla turystów i przedsiębiorców. Tym samym rozwój niniejszej infrastruktury winien doprowadzić do przyspieszonego rozwoju gospodarczego Obszaru. Jednocześnie integracja z rozwojem publicznego transportu i sieci dróg będzie spójna z działaniami na rzecz poprawy stanu powietrza.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazował będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 3.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z jej otoczeniem	Cel strategiczny 5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu Cel operacyjny 5.1. Rozwój regionalnej sieci transportowej	Priorytet 2.2. Sprawna i efektywna infrastruktura	RSO3.2. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	FENX.05.03. Drogi i bezpieczeństwo ruchu drogowego

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

PRIORYTET 4. SPOŁECZEŃSTWO

Z przeprowadzonej Diagnozy wynika, że „Aglomeracja Wałbrzyska” zmagają się z problemami demograficznymi. Od lat utrzymuje się negatywny trend zmniejszania się liczby ludności. W rezultacie na analizowanym Obszarze postępuje proces starzenia się społeczeństwa, co w przyszłości może negatywnie wpływać na możliwości rozwojowe Obszaru i jego pozycję społeczno-gospodarczą w województwie dolnośląskim.

Zahamowanie negatywnych trendów demograficznych oraz przeciwdziałanie jego skutkom stanowi wyzwanie przed jakim staje „Aglomeracja Wałbrzyska”. W tym celu należy podjąć zintegrowane i komplementarne względem siebie działania związane z rozwojem sfery społecznej. Konieczne będą zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i rozwój wysokiej jakości usług adresowanych do mieszkańców. Przy czym podejmowane działania powinny sprzyjać aktywizacji i integracji mieszkańców oraz wspierać proces włączania społecznego i świadczenia usług społecznych również w formach zdeinstytucjonalizowanych.

Zdiagnozowany odpływ ludności z obszaru Aglomeracji może wynikać m.in. z niezadowalającego dostępu do infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3, infrastruktury przedszkolnej i szkolnej (pomimo znaczącego postępu jaki miał miejsce w ostatnich latach). Na decyzje mieszkańców wpływać może również niezadowalająca dostępność powyższych usług oraz ich jakość. Problemem jest także niedostateczny rozwój oferty edukacyjnej w zakresie specjalizacji związanych z endogennym potencjałem Obszaru zwłaszcza w zakresie kształcenia zawodowego. Dodatkowym problemem jest zróżnicowanie przestrzenne w zakresie dostępu do infrastruktury i usług związanych z opieką, wychowaniem i edukacją.

Dlatego też należy podjąć działania związane z budową/rozbudową/modernizacją żłobków, przedszkoli i szkół tak aby poprawić jakość i dostępność przedmiotowej infrastruktury oraz aby doprowadzić do większej konwergencji obszaru w tym zakresie. Pamiętać przy tym należy, że nowe/modernizowane obiekty powinny być przyjazne środowisku. Równocześnie należy rozwijać wysokiej jakości ofertę usług związanych z opieką nad dziećmi do lat 3, wychowawczych i edukacyjnych, oferować dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów oraz dostosować kierunki kształcenia (na poziomie szkół ponadpodstawowych) do aktualnych i przyszłych potrzeb Obszaru.

Jakość życia mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej obniża także problem z dostępem do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek, położnych). Konieczny jest zatem rozwój niniejszej infrastruktury, połączony z innymi działaniami zmierzającymi do poprawy dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady opieki medycznej oraz Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe świadczące tego typu usługi w formach zdeinstytucjonalizowanych.

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa sprawia, że należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Dlatego też należy rozwijać infrastrukturę oraz poszerzać ofertę usług adresowanych do seniorów i osób niesamodzielnych, w szczególności w formach zdeinstytucjonalizowanych.

Z Diagnozy wynika, że na terenie Aglomeracji widoczny jest niezadowalający poziom kapitału społecznego, co skutkuje m.in. biernością mieszkańców. Przy czym bierność ta może być pochodną ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dlatego też należy podejmować działania na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców. Działania te powinny również sprzyjać włączeniu społecznemu. W działaniach tych aktywnie powinny uczestniczyć Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe.

DZIAŁANIE F4.1. PRZECIWDZIAŁANIE DEPOPULACJI POPRZEZ ROZWÓJ USŁUG OPIEKUŃCZYCH I WYCHOWAWCZYCH

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.1.2. Znaczna gęstość sieci miast i wysoki poziom urbanizacji

– A.1.4. Wyraźny wzrost liczby miejsc w przedszkolach i żłobkach, zwłaszcza na obszarach wiejskich

– B.1.1. Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19

– B.1.6. Znaczne zróżnicowanie przestrzenne poziomu dostępności do żłobków i placówek wychowania przedszkolnego w ujęciu gminnym

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Ograniczenie negatywnych zjawisk demograficznych wymaga podjęcia działań zmierzających do rozwoju usług opiekuńczych i wychowawczych. Działania te powinny skutkować tworzeniem nowych i modernizacją oraz doposażeniem istniejących miejsc opieki w żłobkach i przedszkolach. Jednocześnie, wspierać należy także oddolne inicjatywy w zakresie opieki nad dziećmi do 3 lat oraz usługi związane z wychowaniem przedszkolnym.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”²⁶ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.²⁷

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą przede wszystkim w sferze społecznej. Poprawa dostępności do usług opiekuńczych i wychowawczych powinna pozytywnie wpłynąć na wzrost atrakcyjności Obszaru jako miejsca do życia. Jednocześnie winna korzystnie wpływać na redukcję sfery ubóstwa i związanych z tym zachowań dysfunkcyjnych. Docelowa rozwój niniejszych usług powinien przyczynić się poprawy sytuacji demograficznej na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.

²⁶ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

²⁷ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F4.1. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych	Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z aktywizacją lokalnego rynku pracy oraz promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałaniu przejawom ubóstwa. Dostępność do usług opiekuńczych i wychowawczych umożliwi obojgu rodzicom podjęcie zatrudnienia, co pozytywnie wpływa na rozwój rynku pracy. Jednocześnie możliwość pracy przez rodziców przekłada się na wzrost dochodów rodzin, a z kolei prowadzi do ograniczeni sfery ubóstwa.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	PROG-DOL4P - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-PL0CO03 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	335
Wskaźnik produktu	WLWK-PLFCO01 - Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	osoby	-	810

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-PLFCO02 - Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	szt.	-	75
Wskaźnik produktu	WLWK-PLFCO07 - Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	szt.	-	19

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
Działanie F4.1. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych Cel operacyjny 2.3. Rozwój i doskonalenie usług publicznych	Priorytet 2.3. Aktywna i zdrowa społeczność	ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem... (EFS+)

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F4.1 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy ESO4.6., kod interwencji: 148. Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury) – w zakresie edukacji przedszkolnej.

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

DZIAŁANIE F4.2. POPRAWA POZIOMU EDUKACJI I PROMOWANIE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.1.5. *Wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych utrzymujący się na wysokim poziomie*

– A.1.6. *Dobry stan techniczny infrastruktury edukacyjnej*

– B.1.1. *Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19*

– B.1.7. *Wyraźne zróżnicowanie przestrzenne w ujęciu gminnym w dostępie do placówek edukacyjnych (wyższe w miastach, niższe w gminach obwarunkowych i wiejskich częściach gmin miejsko-wiejskich)*

– B.1.10. *Nie w pełni dostosowana do potrzeb rynku oferta kształcenia zawodowego*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Realizacja przyjętego celu wymaga podjęcia działań zmierzających do podniesienia jakości usług edukacyjnych. W tym celu prowadzone będą działania wzmacniające proces nauczania. W ramach niniejszego działania powinno się dążyć do realizacji nowoczesnych programów edukacyjnych, wspierających zainteresowania uczniów. Większy nacisk powinien zostać położony w szczególności na zwiększenie oferty zajęć dodatkowych, w tym z matematyki, informatyki i języka angielskiego. W miarę możliwości i we współpracy z innymi podmiotami np. z NGO powinno się także dążyć do stworzenia oferty dodatkowych zajęć z przedsiębiorczości oraz z ekologii. Należy również wspierać dzieci i młodzież z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych. Oprócz rozwoju oferty zajęć edukacyjnych, należy także podjąć działania zmierzające do wyposażenia szkół w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne wspomagające rozwój uczniów, w tym również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej nadal widoczny jest problem niedopasowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku. Sytuacja ta wynika między innymi ze zmian popytu przedsiębiorstw na określony typ kwalifikacji zawodowych, co wymusza elastyczność po stronie pracodawców. W rezultacie konieczny jest rozwój kształcenia zawodowego oraz wdrożenie skutecznego modelu „uczenia się przez całe życie”. W celu podniesienia kwalifikacji mieszkańców wdrażany będzie szeroki zakres różnego rodzaju form interwencji na przykład: podniesienie umiejętności kluczowych i wiedzy uczniów, zwiększenie dostępu do staży, doradztwo, tworzenie klas patronackich, dualne kształceniem, wdrażanie nowych form i programów nauczania, w tym przedmiotów zawodowych, w szczególności wykorzystujących projektowanie uniwersalne, nauczanie metodą eksperymentu czy projektu itp. W działaniach tych oczekiwany będzie aktywny udział przedsiębiorców i instytucji rynku pracy. Dodatkowo wzmacniany będzie potencjał podmiotów uczestniczących w kształceniu zawodowym np. poprzez kursy, studia podyplomowe i inne formy wsparcia, w szczególności rozwijające umiejętności zawodowe i społeczne kadry pedagogicznej, adaptację pomieszczeń na potrzeby szkół i placówek oświatowych z uwzględnieniem potrzeb dzieci z niepełnosprawnością, specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wyposażenie i/lub doposażenie szkół i placówek oświaty w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji programów nauczania oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej, itp.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”²⁸ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.²⁹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą w sferze społecznej. Poprawi się dostęp do infrastruktury edukacyjnej oraz wyniki uzyskiwane przez uczniów z egzaminów państwowych. Rozwój edukacji wpłynie także korzystnie na rynek pracy oraz sprzyjać będzie integracji mieszkańców. Wykształcenie stanie się ważnym czynnikiem wpływającym na zmniejszenie sfery ubóstwa. Równocześnie wraz z rozwojem edukacji wzrośnie także świadomość ekologiczna mieszkańców, co powinno przełożyć się na poprawę stanu środowiska naturalnego w Aglomeracji Wałbrzyskiej. Wysokie kwalifikacje pracowników wpływają na konkurencyjność gospodarczą obszaru na rynkach krajowych i zagranicznych, a w konsekwencji przyczyniają się do wzrostu inwestycji zewnętrznych

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F4.2. Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie	Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z tworzeniem atrakcyjnych warunków dla rozwoju gospodarczego i aktywizacją lokalnego rynku pracy oraz promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałaniu przejawom ubóstwa. Dostępność do wysokiej jakości usług edukacyjnych jest czynnikiem stymulującym karierę zawodową. Osoby wykształcone mają większą szansę na odniesienie sukcesu zawodowego. Są one również bardziej elastyczne na rynku pracy, przejawiają większą skłonność do podnoszenia własnych kompetencji. Wykształcenie zwiększa szansę na wyższe dochody, a tym samym pozytywnie wpływa na redukcję sfery ubóstwa. Inwestorzy zewnętrzni i regionalni podejmując decyzje inwestycyjne biorą pod uwagę jakość wykształcenia zawodowego pracowników. Jednocześnie edukacja sprzyja integracji, w tym obywateli państw trzecich.

²⁸ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

²⁹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	PROG-DOL4P - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-PL0CO03 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	1 800
Wskaźnik produktu	WLWK-PLFCO04 - Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	osoby	-	450
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLFCR01 - Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	0	400

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
<p>Działanie 4.2. Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie</p>	<p>Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego</p> <p>Cel operacyjny 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Poprawa efektywności kształcenia</p>	<p>Priorytet 2.3. Aktywna i zdrowa społeczność</p>	<p>ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)</p>

G. Zakresy interwencji realizowane w działaniu:

W Działaniu F4.2 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy ESO4.6., kod interwencji: 149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury) – w zakresie kształcenia zawodowego.

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

DZIAŁANIE 4.3. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY OCHRONY ZDROWIA ORAZ PROMOCJA PROFILAKTYKI I ZDROWEGO TRYBU ŻYCIA

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.1.2. Znaczna gęstość sieci miast i wysoki poziom urbanizacji

– A.3.4. Dobra dostępność transportowa do ośrodków miejskich

– B.1.5. Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku

– B.1.9. Niska dostępność do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek i położnych) oraz malejąca dostępność do aptek

– B.3.19. Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Sanacja istniejącej sytuacji wymaga podjęcia wielokierunkowych działań. W pierwszej kolejności wskazane są inwestycje w rozwój infrastruktury zdrowotnej, w tym w formach zdeinstytucjonalizowanych. Należy podjąć działania zmierzające do: budowy nowych i rozbudowy oraz modernizacji istniejących przychodni ogólnych, przychodni specjalistycznych, szpitali ogólnych oraz obiektów świadczących opiekę społeczną, tworzenia mieszkań chronionych, wspomaganych i wyciszeniowych.

Równocześnie należy dążyć do poprawy wyposażenia funkcjonujących placówek ochrony zdrowia, tak aby mogły one świadczyć podstawową i specjalistyczną opiekę na wysokim poziomie.

Wskazane jest także rozwijanie nowych e-usług np. teleopieki, czyli systemu opieki i wsparcia, wykorzystującego nowoczesne narzędzia teleinformatyczne, a adresowanego przede wszystkim do seniorów.

Realizacja niniejszego celu wymaga także podjęcia działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej. W tym celu należy promować wśród mieszkańców, a zwłaszcza wśród młodzieży i seniorów zdrowy tryb życia, ze szczególnym naciskiem na zdrowe odżywianie. Warto pamiętać, że walka z chorobami dietozależnymi stanowi wyzwanie, przed którym stają społeczeństwa krajów wysokorozwiniętych. Realizując politykę prozdrowotną należy nawiązać współpracę z uczelniami wyższymi.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”³⁰ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi

³⁰ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.³¹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty przeprowadzonych działań widoczne będą w sferze społecznej. Rozwój infrastruktury i usług medycznych powinien pozytywnie wpłynąć na bezpieczeństwo mieszkańców oraz podnieść jakość życia na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej. Jednocześnie prowadzone działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej winny przełożyć się na długookresową poprawę stanu zdrowia mieszkańców na analizowanym Obszarze.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie 4.3. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia oraz promocja profilaktyki i zdrowego trybu życia	Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałaniem ubóstwu. Przyczyny ubóstwa mogą wynikać m.in. ze złego stanu zdrowia, który uniemożliwia podjęcie zatrudnienia. Równocześnie problemy ze zdrowiem mogą być również powodem izolacji, co prowadzi do wykluczenia społecznego. Dodatkowo nasilające się w ostatnim czasie zjawisko migracji wymusza konieczność rozbudowy systemu opieki zdrowotnej, tak aby mogły nią zostać objęte nowe osoby. Warto także podkreślić, że opieka zdrowotna jest jednym z elementów polityki bezpieczeństwa mieszkańców. Jej właściwe funkcjonowanie czyni obszar atrakcyjny do życia.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazował będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

³¹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
Działanie 4.3. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia oraz promocja profilaktyki i zdrowego trybu życia	Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego Cel operacyjny 3.6. Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych	Priorytet 2.3. Aktywna i zdrowa społeczność	RSO4.5. Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej	FENX.06.01. System ochrony zdrowia

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

DZIAŁANIE 4.4. AKTYWIZACJA LOKALNEGO RYNKU PRACY

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.2.1 Sukcesywnie rosnąca liczba pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej obszaru badań.

– B.1.8. Zróżnicowania przestrzennie w zakresie liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, co świadczy o występowaniu problemu ubóstwa w niektórych gminach obszaru badań

– B.2.2. Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności

– B.2.3. Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich strefach podmiejskich oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich

– B.2.4. Relatywnie wysoki poziom bezrobocia względem średniej dla województwa, zwłaszcza wśród kobiet i ludności powyżej 50 roku życia

– B.3.19. Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Przedstawiona powyżej sytuacja wymaga zmiany. W tym celu należy podjąć wielokierunkowe działania zmierzające do poprawy funkcjonowania lokalnego rynku pracy. W pierwszej kolejności powinno się wspierać inwestycje związane z modernizacją i wzmocnieniem funkcjonowania instytucji rynku pracy. Instytucje te winny w szerszym niż obecnie zakresie monitorować rynek pracy oraz diagnozować aktualny i przyszły popyt na pracowników posiadających określone kwalifikacje. Pozwoli to lepiej dostosować ofertę szkoleń do potrzeb zmieniającego się rynku pracy.

Jednocześnie osoby aktywne powinny stać się adresatem wsparcia w zakresie samozatrudnienia i zakładania działalności gospodarczej typu start-up. Służyć temu będzie z jednej strony rozwój infrastruktury gospodarczej, a z drugiej strony rozwój usług szkoleniowych oferowanych przez instytucje rynku pracy.

Osoby bierne zawodowo, długotrwale pozostające poza rynkiem pracy również powinny być adresatem wsparcia. W tym celu należy kontynuować współpracę z Podmiotami Ekonomii Społecznej, w tym organizacjami pozarządowymi oraz akredytowanymi Ośrodkami Wspierania Ekonomii Społecznej, gdyż posiadają one duże doświadczenie w aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”³² lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi

³² Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.³³

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty podjętych działań widoczne będą w sferze społecznej i gospodarczej. Zwiększy się aktywność zawodowa mieszkańców, co nie tylko przyczyni się do zmniejszenia bezrobocia, ale również pozytywnie wpłynie na poziom lokalnej przedsiębiorczości. Dodatkowo rozwój rynku pracy sprzyjać będzie ograniczeniu sfery ubóstwa, co z kolei winno zmniejszyć wydatki z zakresu pomocy społecznej.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działania	Działania zintegrowane
Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy	Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z tworzeniem atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwojem przedsiębiorstw. Jest ono również spójne z działaniami zmierzającymi do promowania włączenia społecznego i przeciwdziałania przejawom ubóstwa.

Aktywizacja lokalnego rynku pracy wymaga rozwoju infrastruktury gospodarczej oraz usług świadczonych przez instytucje rynku pracy. Równocześnie działania podejmowane w sferze gospodarczej mają na celu aktywizację endogennego potencjału tkwiącego w lokalnej społeczności. Dlatego też jednoczesne podjęcie działań w tych dwóch obszarach może przynieść efekt synergii korzystny dla rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Rozwój rynku pracy jest także ważny z punktu widzenia redukcji sfery ubóstwa. Przyczyną ubóstwa jest niejednokrotnie brak stałej pracy. Praca jest również czynnikiem integrującym i włączającym. Dlatego też ważny jest wzrost aktywności zawodowej ludności. Cel ten można osiągnąć wspierając Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe.

E. Wskaźniki monitoringu

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021-2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur np. konkursowych. W związku z powyższym monitoring realizacji działania bazował będzie na wskaźnikach monitoringu określonych przez dysponentów środków zewnętrznych np. w dokumentacjach konkursowych.

³³ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy	Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego Cel operacyjny 3.3. Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy	Priorytet 2.3. Aktywna i zdrowa społeczność	ESO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy (EFS+)

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W związku z brakiem dedykowanego Strategii ZIT AW 2021 – 2027 finansowania niniejszego działania, z budżetu UE w okresie programowania 2021-2027, wnioskodawcy z terenu Aglomeracji Wałbrzyskiej pozyskiwać będą środki na realizację projektów w ramach odrębnych procedur określonych przez dysponentów środków.

DZIAŁANIE F4.5. PROMOWANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I PRZECIWDZIAŁANIE PRZEJAWOM UBÓSTWA

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.1.7. *Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, na co wskazuje malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej*

– A.1.8. *Rosnąca liczba placówek świadczących pomoc społeczną i wzrost wysokości zasiłków rodzinnych*

– B.1.5. *Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku*

– B.1.8. *Zróznicowania przestrzennie w zakresie liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, co świadczy o występowaniu problemu ubóstwa w niektórych gminach obszaru badań*

– B.3.19. *Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Zakres interwencji powinien obejmować zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i rozwój usług skierowanych do grup defaworyzowanych. W ramach inwestycji infrastrukturalnych interwencja uwzględnić będzie na proces deinstytucjonalizacji podmiotów realizujących wsparcie całodobowe, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych.

Ponadto wsparcie ukierunkowane będzie na proces deinstytucjonalizacji podmiotów realizujących wsparcie całodobowe, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych, skierowanych do osób wymagających wsparcia np. z powodu wieku, niepełnosprawności, długotrwałej choroby czy też problemów zdrowia psychicznego

Jak już wspomniano rozwojowi infrastruktury powinien towarzyszyć rozwój usług asystenckich i opiekuńczych sprzyjających integracji i włączeniu społecznemu. Wsparcie powinno uwzględniać proces deinstytucjonalizacji podmiotów realizujących wsparcie całodobowe, świadczenie spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych i zdrowotnych, skierowanych do osób wymagających wsparcia np. z powodu wieku, niepełnosprawności, długotrwałej choroby czy też problemów zdrowia psychicznego.

Szczególnie istotny będzie rozwój usług zapobiegających marginalizacji społecznej bez względu na przyczyny występowania tego zjawiska. W działaniach tych aktywnie winny uczestniczyć Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe.

Ponadto należy wspierać Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe, które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych.

Do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym kierowane będą także działania związane z rozwojem budownictwa wspomaganego, wytnieniowego oraz chronionego. Adresatem przedsięwzięcia będą osoby o najniższych dochodach oraz osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia.

Dodatkowo reagując na zmiany w otoczeniu geopolitycznym należy podjąć działania umożliwiające włączenie społeczne uchodźców wojennych, gdyż jest to grupa szczególnie zagrożona wykluczeniem

oraz marginalizacją ekonomiczną i społeczną. W celu udzielenia doraźnej pomocy uchodźcom wskazany jest rozwój infrastruktury, którą można szybko zaadaptować jako miejsce tymczasowego pobytu.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”³⁴ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.³⁵

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty podjętych działań widoczne będą w sferze społecznej, ale również w dłuższej perspektywie powinny skutkować zmniejszeniem wydatków JST na pomoc społeczną. Skorelowane z innymi przedsięwzięciami działania powinny doprowadzić do ograniczenia osób korzystających z pomocy społecznej.

Wzrośnie również znaczenie aktywnych form wsparcia osób zagrożonych marginalizacją realizowanych Podmioty Ekonomii Społecznej, w tym organizacje pozarządowe. Włączenie społeczne i ograniczenie ubóstwa winno przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działanie	Działania zintegrowane
Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa	Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z aktywizacją rynku pracy. Praca jest jednym z czynników sprzyjających integracji i włączeniu społecznemu. Połączenie działań związanych z aktywizacją rynku pracy z innymi działaniami wspierającymi osoby zagrożone wykluczeniem społecznym powinno skutkować zmniejszeniem sfery ubóstwa i podniesieniem poziomu życia mieszkańców. Działania te winny ograniczyć także postawy dysfunkcyjne wśród mieszkańców Aglomeracji, a w rezultacie pozytywnie wpłynąć na bezpieczeństwo lokalnych społeczności.

³⁴ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

³⁵ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w Załączniku 2. *Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	PROG-DOL4P - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-PL0CO03 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	155
Wskaźnik produktu	WLWK-PLKLC002 - Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	-	935
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLKLCR02 - Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	szt.	0	33
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLKLCR03 - Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	szt.	0	7

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa	Cel strategiczny 3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego Cel operacyjny 3.2. Wzrost społecznej integracji Cel operacyjny 3.5. Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	Priorytet 2.3. Aktywna i zdrowa społeczność	ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie... (EFS+).

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F4.5 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy ESO4.11., kod interwencji: 158. Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości.

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

PRIORYTET 5. ROZWÓJ TERYTORIALNY

„Aglomeracja Wałbrzyska” posiada duży potencjał do rozwoju turystyki. Na jej obszarze zlokalizowane są liczne atrakcje turystyczne, uzdrowiska oraz zabytki kultury materialnej (w tym zabytki techniki). Niestety, jak wynika z Diagnozy na obszarze Aglomeracji występują bariery, które ten potencjał ograniczają. Bariery te związane są zarówno ze złym stanem samych obiektów, jak i z niezadowalającym stanem/brakiem infrastruktury towarzyszącej. W rezultacie dostęp do nich i prawidłowe korzystanie z nich jest utrudnione. Dlatego też konieczne jest podjęcie skoordynowanych działań zmierzających do wzmocnienia atrakcyjności turystycznej Obszaru.

Podejmując działania w ramach niniejszego priorytetu należy również wzmacniać potencjał kulturalny Aglomeracji. Jak wynika z Diagnozy aktualnie dostęp do instytucji kultury na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej jest niejednokrotnie niezadowalający. Wynika to zarówno ze zróżnicowanej terytorialnie (nie zawsze adekwatnej do potrzeb mieszkańców i odwiedzających) lokalizacji instytucji, jak i niezadowalającego stanu technicznego obiektów. Dlatego należy wspierać instytucje kultury, tak aby mogły one należycie pełnić swoje funkcje i poszerzać swoją ofertę adresowaną do mieszkańców i odwiedzających.

Kolejnym problemem, z zarazem wyzwaniem przed jakim staje „Aglomeracja Wałbrzyska” jest regeneracja i poprawa spójności, jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej. Jak wynika z Diagnozy na obszarze Aglomeracji występują procesy związane z rozpraszaniem zabudowy, co negatywnie wpływa na spójność Obszaru, a jednocześnie wywiera dodatkową presję na środowisko i zwiększa koszty budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej. Jednocześnie niezadowalająca jakość przestrzeni publicznej i brak poczucia bezpieczeństwa zmniejsza atrakcyjność Obszaru, jako miejsca do życia i sprzyja migracji. Niezadowalająca jakość przestrzeni publicznej oddziałuje również negatywnie na atrakcyjność turystyczną Aglomeracji Wałbrzyskiej. Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. Dlatego też należy wdrożyć działania zmierzające do odnowy i poprawy jakości oraz bezpieczeństwa przestrzeni publicznej.

DZIAŁANIE F5.1. WZMOCNIENIE ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ I OFERTY KULTURALNEJ OBSZARU

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

– A.1.10. *Dobry stan techniczny placówek kultury*

– A.1.11. *Organizacja licznych imprez kulturalnych o zasięgu międzynarodowym lub krajowym*

– A.3.15. *Bogata oferta atrakcji turystycznych i kulturalnych obszaru*

– B.3.18. *Zróżnicowany dostęp do infr. jednostek kultury (słabszy szczególnie na terenach wiejskich) oraz punktowa dekapitalizacja szczególnie istotnych dla Aglomeracji Wałbrzyskiej obiektów infrastruktury.*

– B.2.10. *Relatywnie niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, zwłaszcza w obliczu znacznego potencjału turystycznego obszaru*

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Mając na uwadze zdiagnozowane potencjały i bariery, należy podjąć wielokierunkowe działania zmierzające do rozwoju produktów i usług turystycznych oraz infrastruktury turystycznej. Należy, przy tym podkreślić, że podejmowane działania powinny tworzyć wartość dodaną dla większego obszaru, a nie jedynie dla wąskiego terytorium. W szczególności należy dążyć do kompleksowej renowacji uzdrowisk i miejscowości o wysokich walorach dziedzictwa materialnego. Należy także pamiętać o renowacji licznych zabytków techniki zlokalizowanych na terenie Aglomeracji.

Równocześnie należy dążyć do rozwoju szlaków turystycznych np. rowerowych prowadzących do zabytków kultury materialnej i miejsc o szczególnych walorach przyrodniczych. Rozwojowi szlaków turystycznych musi towarzyszyć wsparcie dla niezbędnych elementów infrastruktury towarzyszącej. Atrakcyjność turystyczną Obszaru zwiększy również budowa ścieżek edukacyjnych. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny zostać zlokalizowane miejsca parkingowe, uwzględniające również potrzeby rowerzystów i tam, gdzie to możliwe elektromobilności.

Jednak pamiętać należy, że sprawne funkcjonowanie przedmiotowej branży wymaga także rozwoju oferty komplementarnych produktów i usług, w tym produktów regionalnych i lokalnych. Szczególną wagę należy w tym zakresie przypisać rolnictwu. Mając na uwadze uwarunkowania przyrodnicze obszaru oraz kształtujące się w Polsce i na świecie trendy gospodarcze i społeczne winno się wspierać rozwój ekologicznego rolnictwa i małego przetwórstwa w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości.

Równolegle na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej należy podjąć działania promujące rozwój usług agroturystycznych i ekoturystycznych. Wzmocnienie konkurencyjności turystycznej obszaru wymaga także rozbudowy bazy noclegowej oraz usług gastronomicznych oferujących lokalne/regionalne produkty oraz produkty ekologiczne.

Ważne miejsce w ramach niniejszego działania przypisano także promocji turystycznej obszaru. W tym celu należy podjąć działania zmierzające do utworzenia spójnego systemu promocji i informacji turystycznej.

Dla zintegrowanego rozwoju turystycznego obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej istotna będzie intensyfikacja i koordynacja współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w tej branży.

Potencjał Obszaru buduje się również poprzez rozwój kultury. Należy więc wspierać i wzmacniać instytucje kultury, tak aby mogły one poszerzyć ofertę imprez kulturalnych adresowanych do mieszkańców i odwiedzających. Wsparcie to wiąże się m.in. z rozbudową/modernizacją infrastruktury wykorzystywanej

przez instytucje kultury. Należy także dążyć do dostosowania lokalizacji infrastruktury kultury stosownie do aktualnych i przyszłych potrzeb mieszkańców i odwiedzających. Warto również zaznaczyć, że wszechstronne wspieranie kultury tworzy sprzyjające warunki do osiedlania się tzw. klasy twórczej, która z kolei ma wpływ na rozwój przemysłów kreatywnych, tworzących miejsca pracy dla specjalistów, a jednocześnie nie ingerujących negatywnie w środowisko.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”³⁶ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.³⁷

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Efekty podjętych działań widoczne będą we wszystkich sferach. Prowadzone działania winny doprowadzić do wzrostu znaczenia turystyki w rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej. Powinny powstać nowe atrakcje turystyczne oraz infrastruktura ułatwiająca dotarcie do nich. Należy również oczekiwać wzrostu liczby miejsc noclegowych oraz podmiotów działających w branży turystycznej i rekreacyjnej.

Wzrost dostępności do infrastruktury i oferty instytucji kultury poprawi jakość miejsca zamieszkania i pozytywnie wpłynie na zjawisko depopulacji. Jednocześnie należy rozwijać i promować imprezy kulturalne, tak aby utrwalac pozytywny wizerunek Aglomeracji Wałbrzyskiej.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

³⁶ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

³⁷ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

Działanie	Działanie zintegrowane
Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru	<p>Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw</p> <p>Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych</p> <p>Działanie F2.2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p> <p>Działanie F2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii</p> <p>Działanie 3.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych</p> <p>Działanie 3.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z jej otoczeniem</p> <p>Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy</p> <p>Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa</p> <p>Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej</p>

Turystyka i kultura, winny stać się docelowo jednym z „kół zamachowych” wielopłaszczyznowego rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej. Dlatego też działania na rzecz rozwoju turystyki i kultury wpływać będą na funkcjonowanie sfery gospodarczej, społecznej i środowiskowej. Rozwój turystyki i kultury powiązany jest ze wzrostem poziomu przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywizacją lokalnego rynku pracy. Jednocześnie sprzyja on włączeniu społecznemu i ograniczeniu sfery ubóstwa. Dodatkowo wzmocnienie funkcji turystycznej wymaga inwestycji w poprawę dostępności transportowej Aglomeracji, a więc powiązany jest z inwestycjami drogowymi oraz związanymi z rozwojem transportu publicznego. Należy również podkreślić znaczenie sprzężenia zwrotnego jakie występuje pomiędzy rozwojem turystyki a jakością środowiska naturalnego. Z jednej strony wzmocnienie funkcji turystycznej wymusza inwestycje prośrodowiskowe, z drugiej strony działania na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego podnoszą atrakcyjność turystyczną obszaru.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	565 253
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategię zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	-	8
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	-	12
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO114 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	-	22 000
Wskaźnik rezultatu	WLWK-PLRO135 - Długość wspartych szlaków turystycznych	km	0	2,1
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające /rok	0	122 228

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej obszaru	<p>Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu</p> <p>Cel operacyjny 1.1 Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki</p> <p>Cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona środowiska</p>	Priorytet 1.2. Atrakcyjna i konkurencyjna oferta turystyczna	RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
	naturalnego i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny 4.2. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska Cel operacyjny 4.5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego		

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F5.1 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy RSO5.1., kody interwencji:

- 165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych,
- 166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury.

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

DZIAŁANIE F5.2. POPRAWA JAKOŚCI I BEZPIECZEŃSTWA ŚRODOWISKA ZAMIESZKANIA I PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

A. Zidentyfikowane potencjały i słabe strony Aglomeracji Wałbrzyskiej

Potencjały i słabe strony obszaru zidentyfikowane w analizie SWOT:

- A.1.2. Znaczna gęstość sieci miast i wysoki poziom urbanizacji
- A.3.2. Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich
- A.3.12. Zaawansowane procesy rewitalizacji obszarów miejskich
- B.3.1. Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej
- B.3.15. Duże potrzeby w zakresie modernizacji infrastruktury technicznej
- B.3.14. Zła średnioroczna jakość powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym
- B.3.2 Duże potrzeby w zakresie rekultywacji terenów o charakterze przemysłowym
- B.3.3. Duże potrzeby w zakresie dostosowania i kształtowania terenów publicznych
- B.3.19 Duża liczba miast tracących funkcje wg KSRR 2030

Źródło: Diagnoza społeczna, gospodarcza i przestrzenna na potrzeby Strategii Rozwoju ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej, Wnioski z Diagnozy wraz z analizą SWOT.

B. Zintegrowane podejście służące zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Konieczne są więc działania porządkujące przestrzeń, poprzez odnowę, ożywienie oraz uatrakcyjnienie estetyczno-wizualne tkanki architektonicznej i małej architektury m.in. zagospodarowanie przestrzeni międzyblokowych, deptaków, parków, rynków, skwerów. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabierają działania zmierzające do adaptacji Aglomeracji do zmian klimatu poprzez rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury, a także działania na rzecz zwiększania powierzchni czynnych biologicznie oraz unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych. Aby poprawić bezpieczeństwo przestrzeni należy również dążyć do modernizacji infrastruktury drogowej jako jednego z elementów szerszych działań z zakresu odnowy terenów publicznych, który nie powinien generować nowej dodatkowej presji na środowisko. Ponadto konieczna będzie wymiana/budowa oświetlenia publicznego jako elementu uzupełniającego oraz zapewnienie monitoringu wizyjnego. Prowadząc działania sanacyjne dot. przestrzeni publicznych należy mieć na uwadze wymagania dot. dostępności architektonicznej oraz potrzeby osób, które mogą być narażone na marginalizację z powodu niepełnosprawności lub obniżonej sprawności ze względu na wiek lub choroby.

Działaniom związanym z poprawą jakości przestrzeni powinny również towarzyszyć projekty mające na celu poprawę kondycji psychofizycznej mieszkańców, między innymi poprzez rozwój infrastruktury wspierającej aktywizację oraz integrację społeczną. Należy także podjąć działania zmierzające do kreowania nowych obszarów przestrzeni publicznej. W tym celu wskazane jest zagospodarowanie terenów i obiektów przemysłowych oraz nadanie im nowych funkcji lub rozwijanie już rozpoczętych transformacji przemysłowych.

W związku z występującym na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej problemem niskiej emisji projekty realizowane w ramach niniejszego działania, tam, gdzie to możliwe, powinny wykorzystywać Odnawialne Źródła Energii oraz technologie zmniejszające energochłonność infrastruktury.

Jednocześnie w celu zapewnienia zintegrowanego podejścia w Strategii ZIT AW realizowane będą wyłącznie projekty zintegrowane definiowane jako:

- realizacja przedsięwzięć w formie tzw. „wiązki projektów”³⁸ lub
- zgodnie z postanowieniami Zasad Realizacji Instrumentów Terytorialnych to projekty, które będą miały wpływ na więcej niż jedną gminę z obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej, oraz ich realizacja została uzasadniona zarówno w części diagnostycznej, jak i w części kierunkowej niniejszej Strategii. Projekty spełniać będą jeden z dwóch warunków tj. będą projektami partnerskimi w rozumieniu art. 39 Ustawy wdrożeniowej lub deklarowany jest wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu.³⁹

Wybór sposobu zintegrowania projektów należy do wnioskodawców i uzależniony jest od optymalnej dla nich metody wdrażania przedsięwzięć.

C. Efekty realizacji zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb

Sanacja przestrzeni publicznej poprawi jej jakość i spójność. Powstaną nowe miejsca o charakterze integracyjno-wypoczynkowym. Powstaną nowe parki, skwery i inne tereny zieleni zaopatrzone w infrastrukturę niezbędną do prawidłowego korzystania z nich. Jednocześnie w ramach rozwoju niebieskiej infrastruktury powstaną nowe oraz zmodernizowane zostaną istniejące zbiorniki wodne,

co w połączeniu z redukcją powierzchni terenów nieprzepuszczalnych poprawi retencję wody i uodporni Obszar na negatywne skutki zmian klimatu. Poprawie ulegnie także bezpieczeństwo mieszkańców, czemu sprzyjać będzie rozwój monitoringu wizyjnego, modernizacja infrastruktury drogowej oraz rozwój infrastruktury i usług wspierających kondycję psychofizyczną mieszkańców. Poprawi się także dostępność przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami w wyniku likwidacji barier architektonicznych. Dzięki rozwojowi infrastruktury rekreacyjnej i integracyjnej poprawi się kondycja psychofizyczna mieszkańców.

D. Zintegrowane oddziaływanie

Poprzez zintegrowane oddziaływanie w Strategii ZIT AW rozumie się pozytywne oddziaływania interwencji realizowanej w niniejszym Działaniu na efekty wdrażania innych Działań Strategii ZIT AW

Działania	Działanie zintegrowane
Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	<p>Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych</p> <p>Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej</p> <p>Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa</p> <p>Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru</p>

Niniejsze działanie jest zintegrowane z działaniami związanymi z redukcją niskiej emisji, ponieważ w procesie odnowy przestrzeni publicznej wykorzystywane powinna być OZE oraz technologie zmniejszające energochłonność infrastruktury. Ponadto poprzez rozwój infrastruktury poprawiającej

³⁸ Więcej informacji na temat realizacji wiązek projektów znajduje się w Rozdziale Informacja o powiązaniu projektów z innymi projektami – wiązki projektów.

³⁹ Przez wspólny efekt, rezultat lub produkt końcowy projektu należy rozumieć wspólne wykorzystanie stworzonej w jego ramach infrastruktury w przypadku projektów „twardych”, lub objęcie wsparciem w przypadku projektów „miękkich”, mieszkańców co najmniej 2 gmin OF, co powinno znaleźć swoje uzasadnienie zarówno w części diagnostycznej, jak i kierunkowej strategii.

kondycję psychofizyczną mieszkańców działanie będzie spójne z działaniami na rzecz włączenia społecznego. Jednocześnie kompleksowa rewitalizacja przestrzeni publicznej oraz rekultywacja obszarów przemysłowych winna również korzystnie wpłynąć na bezpieczeństwo mieszkańców poprzez sanację obszarów problemowych. Podejmowane działania poprawią także estetykę miejsc publicznych, co wiąże się z potrzebą wzmocnienia funkcji turystycznej Aglomeracji Wałbrzyskiej.

E. Wskaźniki monitoringu w powiązaniu z FEDS 2021-2027

Szacowane wartości docelowe wskaźników wynikają z fiszek projektowych przedsięwzięć wskazanych w *Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych*, które podlegały procedurze oceny przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.

Ponieważ IZ FEDS 2021-2027 dopuszcza możliwość podpisania umowy o dotację dla projektów, które realizować będą co najmniej 70% szacowanej wartości docelowej wskaźników wskazanych w fiszce projektowej, przyjęto założenie, że realizacja szacowanej wartości docelowej wskaźników na poziomie 70% wartości podanych w tabeli poniżej będzie oznaczała osiągnięcie wartości docelowej wskaźników.

	Wskaźnik	Jednostka miary	Wartość wskaźnika bazowego	Szacowana docelowa wartość wskaźnika
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO074 - Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	-	229 270
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO075 - Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	-	1
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO076 - Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	-	9
Wskaźnik produktu	WLWK-RCO114 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	-	324 697
Wskaźnik rezultatu	WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające /rok	0	63 464

F. Zgodność działania z dokumentami nadrzędnymi

Strategia ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej 2021-2027	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej 2030	Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027
Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Cel strategiczny 1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu Cel operacyjny 1.4. Wspieranie rozwoju	Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania	RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego,

	i rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich		kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich
--	--	--	---

G. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania

W Działaniu F5.2 przewiduje się realizację projektów współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027, cel szczegółowy RSO5.1., kod interwencji: 168. Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027.

5 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ZIT AW

Informacja o źródłach finansowania Strategii ZIT AW 2021-2027 została przygotowana na podstawie informacji wynikających opisu projektów wskazanych w Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych – lista podstawowa.

Do opracowania niniejszej informacji wykorzystano kurs euro wynikający z *Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw* dla roku 2023 tj. 1 EURO = 4,65 zł.

Informacja o źródłach finansowania została zaprezentowana w tabeli w podziale na priorytety i działania Strategii ZIT AW oraz źródła finansowania pochodzące z programów FEDS 2021-2027 oraz FEnIKS 2021-2027.

Należy przyjąć, że podział środków pomiędzy priorytety i kategorie interwencji jest indykatywny i może on podlegać zmianom wraz z postępem we wdrażaniu Strategii i realizacji projektów.

Tabela 4. Informacja o źródłach finansowania Strategii ZIT AW 2021-2027

Działanie Strategii ZIT AW / Działanie Programu operacyjnego / Zakres interwencji	Szacowany wkład UE (EUR)	Szacowany wkład UE (PLN)	Szacowany wkład krajowy (PLN)	Szacowana wartość ogółem (PLN)
Działanie 1.1. Współpraca sektora biznesu z sektorem nauki	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie 1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych	83 209 489,46	386 924 126,00	172 530 602,57	559 454 728,57
Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	2 009 489,46	9 344 126,00	5 030 171,00	14 374 297,00
045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	2 009 489,46	9 344 126,00	5 030 171,00	14 374 297,00
Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	81 200 000,00	377 580 000,00	167 500 431,57	545 080 431,57
042. Renowacja istniejących budynków mieszkalnych do celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	42 350 000,00	196 927 500,00	84 397 500,00	281 325 000,00
044. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	19 942 575,05	92 732 974,00	39 742 703,00	132 475 677,00
045. Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	18 907 424,95	87 919 526,00	43 360 228,57	131 279 754,57
Działanie F2.2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	67 741,94	315 000,00	135 000,00	450 000,00
Działanie FEDS.02.06 Gospodarka ściekowa - ZIT	67 741,94	315 000,00	135 000,00	450 000,00
065. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	67 741,94	315 000,00	135 000,00	450 000,00
Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej	83 103 380,65	386 430 720,00	171 439 508,86	557 870 228,86
Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	7 491 283,87	34 834 470,00	17 980 346,00	52 814 816,00
082. Tabor na potrzeby czystego transportu miejskiego	2 645 161,29	12 300 000,00	7 702 857,00	20 002 857,00
083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	4 846 122,58	22 534 470,00	10 277 489,00	32 811 959,00
Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	27 225 000,00	126 596 250,00	54 455 821,14	181 052 071,14
082. Tabor na potrzeby czystego transportu miejskiego	12 617 666,67	58 672 150,00	25 145 493,00	83 817 643,00
083. Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	14 607 333,33	67 924 100,00	29 310 328,14	97 234 428,14

Działanie Strategii ZIT AW / Działanie Programu operacyjnego / Zakres interwencji	Szacowany wkład UE (EUR)	Szacowany wkład UE (PLN)	Szacowany wkład krajowy (PLN)	Szacowana wartość ogółem (PLN)
Działanie FENX.03.01 Transport miejski	42 051 512,41	195 539 532,72	86 920 086,93	282 459 619,65
081. Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego	42 051 512,41	195 539 532,72	86 920 086,93	282 459 619,65
Działanie F2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii	12 004 244,95	55 819 739,00	29 922 745,29	85 742 484,29
Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	12 004 244,95	55 819 739,00	29 922 745,29	85 742 484,29
048. Energia ze źródeł odnawialnych: słoneczna	8 391 341,72	39 019 739,00	16 722 745,29	55 742 484,29
052. Inne rodzaje energii ze źródeł odnawialnych (w tym energia geotermalna)	3 612 903,23	16 800 000,00	13 200 000,00	30 000 000,00
Działanie 2.5. Usprawnienie gospodarki odpadami	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie 2.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie F2.7. Wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody	2 301 872,04	10 703 705,00	4 587 302,00	15 291 007,00
Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	2 301 872,04	10 703 705,00	4 587 302,00	15 291 007,00
079. Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby, zielona i błękitna infrastruktura	2 301 872,04	10 703 705,00	4 587 302,00	15 291 007,00
Działanie 3.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie 3.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia wewnątrz Aglomeracji Wałbrzyskiej i z jej otoczeniem	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie F4.1. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych	1 200 000,00	5 580 000,00	2 391 429,00	7 971 429,00
Działanie FEDS.08.03 Dostęp do edukacji - ZIT	1 200 000,00	5 580 000,00	2 391 429,00	7 971 429,00
148. Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	1 200 000,00	5 580 000,00	2 391 429,00	7 971 429,00
Działanie F4.2. Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie	1 500 000,00	6 975 000,00	2 989 286,00	9 964 286,00
Działanie FEDS.08.03 Dostęp do edukacji - ZIT	1 500 000,00	6 975 000,00	2 989 286,00	9 964 286,00
149. Wsparcie na rzecz edukacji na poziomie podstawowym i średnim (z wyłączeniem infrastruktury)	1 500 000,00	6 975 000,00	2 989 286,00	9 964 286,00
Działanie 4.3. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia oraz promocja profilaktyki i zdrowego trybu życia	0,00	0,00	0,00	0,00
Działanie 4.4. Aktywizacja lokalnego rynku pracy	0,00	0,00	0,00	0,00

Działanie Strategii ZIT AW / Działanie Programu operacyjnego / Zakres interwencji	Szacowany wkład UE (EUR)	Szacowany wkład UE (PLN)	Szacowany wkład krajowy (PLN)	Szacowana wartość ogółem (PLN)
Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa	4 177 546,02	19 425 589,00	8 326 126,43	27 751 715,43
Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	4 177 546,02	19 425 589,00	8 326 126,43	27 751 715,43
158. Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości	4 177 546,02	19 425 589,00	8 326 126,43	27 751 715,43
Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru	7 353 919,57	34 195 726,00	21 754 144,00	55 949 870,00
Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	7 353 919,57	34 195 726,00	21 754 144,00	55 949 870,00
165. Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	4 062 012,04	18 888 356,00	8 095 008,00	26 983 364,00
166. Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	3 291 907,53	15 307 370,00	13 659 136,00	28 966 506,00
Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	8 862 454,62	41 210 414,00	17 970 520,00	59 180 934,00
Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	8 862 454,62	41 210 414,00	17 970 520,00	59 180 934,00
168. Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	8 862 454,62	41 210 414,00	17 970 520,00	59 180 934,00
Pomoc techniczna	4 928 676,77	22 918 347,00	9 822 149,00	32 740 496,00
Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	999 962,80	4 649 827,00	1 992 783,00	6 642 610,00
170. Zwiększenie zdolności instytucji programu oraz podmiotów związanych z wdrażaniem funduszy	999 962,80	4 649 827,00	1 992 783,00	6 642 610,00
Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	3 500 000,00	16 275 000,00	6 975 000,00	23 250 000,00
170. Zwiększenie zdolności instytucji programu oraz podmiotów związanych z wdrażaniem funduszy	3 500 000,00	16 275 000,00	6 975 000,00	23 250 000,00
Działanie FEDS.11.01 Pomoc Techniczna EFS+	428 713,98	1 993 520,00	854 366,00	2 847 886,00
182. Wzmocnienie potencjału instytucji państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów	428 713,98	1 993 520,00	854 366,00	2 847 886,00
Suma końcowa	202 373 741,65	941 037 898,72	429 785 558,36	1 370 823 457,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez IPAW

6 WARUNKI I PROCEDURY OBOWIĄZUJĄCE W REALIZACJI STRATEGII ZIT AW

NAJWAŻNIEJSZE WARUNKI OBOWIĄZUJĄCE W REALIZACJI STRATEGII ZIT AW (WOF)

W dniu 09.12.2022 r. zostało zawarte Porozumienie w sprawie zasad współdziałania Stron Porozumienia Międzygminnego przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji, uzgadnianiu wspólnych inwestycji, bieżącej obsłudze i rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (dalej: Porozumienie).

Porozumienie powierza Gminie Wałbrzych – miastu na prawach powiatu (dalej Gmina Wałbrzych) zarządzanie Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Aglomeracji Wałbrzyskiej i konstituuje Związek ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej (ZIT AW/WOF) kierując się możliwościami, jakie stworzyła Komisja Europejska w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 w celu wspomagania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz zwiększenia zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych w zarządzaniu środkami strukturalnymi UE, a także mając na uwadze efektywne wykorzystanie środków unijnych przez miejskie obszary funkcjonalne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Na mocy Porozumienia stroną reprezentującą Związek ZIT AW – Liderem ZIT AW jest Gmina Wałbrzych reprezentowana przez Prezydenta Miasta Wałbrzycha.

W związku z powyższym, Gmina Wałbrzych reprezentowana przez Prezydenta Miasta Wałbrzycha wykonywać będzie zadania związane z wdrażaniem niniejszej Strategii. Lider ZIT AW realizuje zadania określone w ramach Porozumienia poprzez jednostkę organizacyjną Gminy Wałbrzych – Instytucję Pośredniczącą Aglomeracji Wałbrzyskiej (IPAW).

Poniżej zaprezentowano najważniejsze informacje dot. podmiotów zaangażowanych we wdrażanie ZIT AW i ich zadań.

LIDER ZIT AW

Funkcję Lidera ZIT AW (dalej Lider) pełni Gmina Wałbrzych reprezentowana przez Prezydenta Miasta Wałbrzycha. Zadania lidera realizuje Instytucja Pośrednicząca Aglomeracji Wałbrzyskiej, w szczególności poprzez:

- a) prowadzenie działań w zakresie przygotowania i wdrażania Strategii ZIT AW oraz koordynowanie działań Lidera Porozumienia w tym zakresie,
- b) opracowywanie projektu oraz aktualizacje Strategii Rozwoju ZIT AW,
- c) obsługę realizacji ZIT AW obejmującą m.in. przygotowanie w porozumieniu z stronami Porozumienia listy projektów planowanych do realizacji oraz monitoring i sprawozdawczość ich wdrażania,
- d) działania informacyjno-promocyjne dotyczące ZIT AW,
- e) współpracę z instytucjami zaangażowanymi w przygotowanie i wdrażanie ZIT AW, w szczególności z Ministerstwem, IZ FEDS 2021-2027,
- f) realizację zadań wynikających z Porozumienia w sprawie określenia zasad realizacji projektów strategicznych w ramach instrumentu terytorialnego, bieżącej obsłudze i rozliczeniach ZIT AW, które zostanie zawarte z IZ FEDS.

KOMITET STERUJĄCY ZIT AW (KS ZIT AW)

Celem funkcjonowania Komitetu Sterującego jest reprezentowanie wszystkich JST zaangażowanych we wdrażanie ZIT AW. Komitet Sterujący pełni funkcje opiniodawcze w zakresie m.in. Strategii ZIT oraz funkcje programowe w zakresie opiniowania kierunków rozwoju obszaru funkcjonalnego.

W skład Komitetu Sterującego wchodzi wójtowie, burmistrzowie i prezydenci Gmin, sygnatariusze Deklaracji Wałbrzyskiej z dnia 22 maja 2020 r.

KS ZIT AW pełni funkcje opiniodawcze w procesie przygotowania dokumentów niezbędnych do powierzenia ZIT AW zadań związanych z wdrażaniem ZIT, w szczególności w zakresie:

- wydawania opinii niezbędnych w procesie przygotowania Strategii ZIT,
- opiniowania Strategii ZIT wraz z listą projektów do realizacji w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz jej zmian,
- opiniowania planu finansowego IPAW oraz jego wykonania.

RADA ZIT AW

Rada ZIT AW pełni funkcje opiniodawcze decyzji Lidera ZIT AW. Opinie Rady ZIT AW nie mają charakteru wiążącego. W skład Rady ZIT AW wchodzi przedstawiciele wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT AW właściwych władz regionalnych, lokalnych i miejskich i innych instytucji publicznych, partnerów społeczno-gospodarczych/partnerów społeczno-ekonomicznych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowych oraz innych właściwych zainteresowanych stron. Przedstawiciele Rady ZIT AW mogą uczestniczyć w posiedzeniach Komitetu Sterującego ZIT AW z głosem doradczym.

Zadaniem Rady ZIT AW jest opiniowanie projektów dokumentów stanowiących podstawę do podejmowania merytorycznych decyzji Lidera w zakresie opracowania oraz wdrażania Strategii ZIT AW.

Rada ZIT AW została utworzona w przejrzystej i otwartej procedurze. Ogłoszenie o naborze członków Rady ZIT AW zostało opublikowane na stronie internetowej Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej i trwało od 3 października 2022 r. do 18 listopada 2023 r. Do udziału w pracach Rady ZIT AW zaproszono: partnerów społeczno-gospodarczych, społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji oraz inne grupy interesariuszy istotne dla rozwoju ZIT AW. Do udziału w pracach Rady ZIT AW zostali zaproszeni także przedstawiciele władz lokalnych: Powiatu Kamiennogórskiego, Powiatu Kłodzkiego, Powiatu Świdnickiego, Powiatu Wałbrzyskiego, Powiatu Jaworskiego.

23 stycznia 2023 r. przedstawiciele kandydujących podmiotów wybrali spośród siebie członków Rady ZIT AW, Przewodniczącego oraz Zastępcę Przewodniczącego Rady ZIT AW, którym Lider AW wręczył powołania do członkostwa w Radzie ZIT AW. Informacja o ukonstytuowaniu się Rady ZIT AW została opublikowana na stronie internetowej Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej 6 lutego 2023 r.; prośba o publikację informacji w serwisach internetowych gmin AW została również wysłana drogą mailową do gmin 6 lutego 2023 r.

Rada ZIT AW jest ciałem doradczym Lidera ZIT AW, składającym się z przedstawicieli wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT AW właściwych władz regionalnych, lokalnych i miejskich i innych instytucji publicznych, partnerów społeczno-gospodarczych/partnerów społeczno-ekonomicznych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowych oraz innych

właściwych zainteresowanych stron, opiniującym projekty dokumentów stanowiących podstawę do podejmowania merytorycznych decyzji Lidera.

Rada ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej składa się z 19 członków: Dolnośląscy Pracodawcy, Dolnośląska Fundacja Onkologiczna, Fundacja Edukacji Europejskiej, Fundacja IntelEco.pl, Fundacja Ładne Historie, Fundusz Regionu Wałbrzyskiego, Invest Sudety Marlena Klonowska, Klub Sportowy Piast Nowa Ruda, Powiat Kamiennogórski, Powiat Kłodzki, Powiat Świdnicki, Powiat Wałbrzyski, Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, Spółdzielnia Socjalna ZIELONY ZAKĄTEK, Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kwiat Lnu, Stowarzyszenie Miłośników Jedliny-Zdroju, Stowarzyszenie Szczawno Zdrój Możliwości, Stowarzyszenie Wolna Przedsiębiorczość.

NAJWAŻNIEJSZE PROCEDURY OBOWIĄZUJĄCE PRZY REALIZACJI STRATEGII ZIT AW

ZARYS PROCEDURY PRZYGOTOWANIA I ZATWIERDZENIA STRATEGII ZIT AW

Projekt Strategii ZIT AW przekazywany jest gminom tworzącym „Aglomerację Wałbrzyską” w celu uzgodnień. Następnie dokument poddawany jest konsultacjom społecznym (z udziałem Rady). Wynikające z konsultacji ustalenia wprowadzane są do dokumentu, który jako projekt Strategii ZIT AW poddany zostaje Strategicznej Ocenie Oddziaływania na Środowisko. Rekomendacje z SOOŚ uwzględniane są w treści dokumentu. Decyzję o zatwierdzeniu Strategii podejmuje Lider ZIT AW po uzyskaniu pozytywnej opinii Komitetu Sterującego ZIT AW. Strategia ZIT AW podlega opiniowaniu przez IZ FEDS 2021-2027 oraz IZ FEnIKS 2021-2027. Pozytywna opinia ww. podmiotów jest warunkiem współfinansowania realizacji Strategii ZIT AW ze środków programu regionalnego i krajowego. Zmiany Strategii ZIT AW dokonywane są analogicznie do procedury zatwierdzania. Zatwierdzona Strategia ZIT AW oraz jej zmiany publikowane są na stronie internetowej Lidera ZIT AW.

ZARYS PROCEDUR WDRAŻANIA

Instrument ZIT może być realizowany zarówno w oparciu o strategię ZIT, jak i strategię rozwoju ponadlokalnego. Przedmiotowy dokument jest Strategią ZIT i zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ogólnego pełni rolę strategii terytorialnej, której działania realizowane będą jako zintegrowana inwestycja terytorialna z uwagi na wsparcie z różnych źródeł – co najmniej jednego funduszu, więcej niż jednego programu i więcej niż jednego priorytetu w ramach tego samego programu (art. 29 i art. 30 Rozporządzenia Ogólnego).

Warunki realizacji ZIT wynikają z zapisów Ustawy Wdrożeniowej, w szczególności z art. 34 ust. 6., w którym wskazuje, że warunkami realizacji ZIT jest:

- 1) powołanie związku ZIT, o którym mowa w ust. 5,
- 2) opracowanie i uchwalenie przez podmioty, o których mowa w ust. 5, strategii terytorialnej, o której mowa w art. 29 Rozporządzenia Ogólnego, zwanej dalej „strategią ZIT”, z zastrzeżeniem ust. 9 oraz jej pozytywne zaopiniowanie przez właściwą instytucję zarządzającą programem w terminie 60 dni od dnia otrzymania – w zakresie możliwości finansowania strategii ZIT w ramach tego programu,
- 3) opracowanie i uchwalenie do dnia 31 grudnia 2025 r. strategii rozwoju ponadlokalnego, o której mowa w art. 10 g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w przypadku miejskiego obszaru funkcjonalnego, o którym mowa w ust. 2, miasta będącego siedzibą władz samorządowych województwa lub wojewody, a do czasu jej uchwalenia opracowanie i uchwalenie strategii ZIT.

Działając na podstawie art. 28 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, zwanego dalej rozporządzeniem ogólnym, art. 14 rb. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, art. 34 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, zwanej dalej ustawą wdrożeniową, art. 7 ust. 2 pkt 5 oraz art. 9 ust. 4 Kontraktu Programowego dla Województwa Dolnośląskiego, IZ FEDS zawarła porozumienie Terytorialne z Liderem ZIT AW/WOF.

ZIT uczestniczy w wyborze do dofinansowania projektów, wynikających ze Strategii ZIT, w ramach FEDS 2021-2027 poprzez umieszczenie w Strategii ZIT listy projektów strategicznych. Przedstawiciele ZIT będący członkami Komitetu Monitorującego, mogą uczestniczyć w pracach KOP w charakterze obserwatorów. Zgodnie z Wytycznymi krajowymi dot. wyboru projektów 2021-2027 ZIT sporządza w ramach Strategii ZIT listę projektów strategicznych ZIT wybieranych w sposób niekonkurencyjny oraz listę projektów wybieranych w sposób konkurencyjny.

Lider przyjmuje do realizacji zakres zadań przewidzianych dla ZIT Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego, określony w Porozumieniu Terytorialnym, powierzając ich realizację IPAW, w szczególności:

- 1) przedłożenie do zaopiniowania przez IZ FEDS Strategii ZIT w zakresie możliwości finansowania strategii w ramach FEDS 2021-2027 wraz z innymi dokumentami wymaganymi przepisami prawa i/lub Wytycznymi krajowymi. Wnioskując o zaopiniowanie Strategii ZIT należy przedłożyć komplet dokumentów:
  - a. Pismo przewodnie podpisane przez upoważniony do tego organ,
  - b. Dokument potwierdzający powołanie związku ZIT,
  - c. Strategię ZIT wraz z listą projektów strategicznych,
- 2) przedłożenie razem z opiniowaną Strategią ZIT fiszek projektów strategicznych dla wszystkich projektów umieszczonych na liście projektów strategicznych, zgodnych ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030,
- 3) zaangażowanie w proces przyjęcia i zmiany listy projektów strategicznych ZIT ujętej w Strategii ZIT partnerów społecznych,
- 4) koordynowanie procesu osiągnięcia przez ZIT programowych wskaźników (wskaźniki produktu i rezultatu z projektów strategicznych ZIT),
- 5) osiągnięcia przez ZIT wartości wskaźników programowych,
- 6) archiwizację dokumentów związanych z realizacją Strategii ZIT zgodnie z przepisami krajowymi,
- 7) monitorowanie postępu realizacji postanowień Porozumienia Terytorialnego oraz postępu realizacji projektów strategicznych ZIT wskazanych w Strategii ZIT,
- 8) koordynację terminu złożenia dokumentacji aplikacyjnej przez Wnioskodawców w ramach alokacji ZIT w odpowiedzi na ogłoszony nabór wniosków o dofinansowanie,
- 9) przestrzeganie przepisów wspólnotowych w zakresie realizacji zasady partnerstwa w trakcie przygotowania Strategii ZIT oraz jej realizacji,
- 10) współpracę z IZ FEDS przy realizacji badań ewaluacyjnych, analiz, ekspertyz prowadzonych lub zleczanych przez np. Instytucje Zarządzające innymi Programami, ministerstwo właściwe ds. rozwoju regionalnego, Komisję Europejską,

- 11) realizację Porozumienia Terytorialnego, z zachowaniem zasad należytej staranności, zgodnie z najlepszą praktyką, wytycznymi, jak również z przepisami obowiązującego prawa,
- 12) poddanie się kontrolom i audytom wynikającym z przepisów prawa, dotyczącym przygotowania oraz realizacji Strategii ZIT,
- 13) realizację działań informacyjnych i promocyjnych, w tym współorganizowania, na wniosek IŻ FEDS i/lub ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego, wydarzeń medialnych związanych z realizacją Strategii ZIT,
- 14) udział w konsultacjach dokumentów wdrożeniowych służących realizacji FEDS w zakresie realizacji projektów strategicznych wskazanych w Strategii ZIT.

W Strategii ZIT na Liście projektów strategicznych ZIT znajdują się także projekty zaplanowane do realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko 2021-2027 (FEnIKS). Zgodnie z pismem Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 24.11.2022 r. ZIT WOF przyznano do wykorzystania alokację w kwocie 225 000 000,00 zł z przeznaczeniem na inwestycje z zakresu zrównoważonego rozwoju multimodalnej mobilności miejskiej. W piśmie wskazano warunki realizacji projektów w ramach koperty finansowej FEnIKS, które są realizowane przez IPAW:

1. Przedstawienie propozycji projektów do realizacji w ramach projektu Strategii ZIT przekazywanej do zaopiniowania przez MFiPR. IPAW monitoruje przygotowanie fizek projektów przez członków ZIT pod kątem dostępności środków i kwalifikowalności wydatków, a następnie przedstawia fizki wraz ze Strategią do opiniowania właściwej IZ.
2. Monitorowanie złożenia wniosków o dofinansowanie zgodnych z zaakceptowanymi fizkami w terminie wyznaczonym przez właściwą IZ.
3. Opracowanie i przedłożenie właściwej IZ, zgodnie z wymogami Umowy Partnerstwa, najpóźniej wraz z wnioskami o dofinansowanie obowiązującego Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP).

W zakresie opracowania SUMP, na mocy Porozumienia międzygminnego, IPAW jest odpowiedzialna za przygotowanie dokumentu i przyjęcie do realizacji przez członków ZIT, a następnie przedłożenie właściwej instytucji do zaopiniowania. Koordynuje też realizację projektów wynikających z SUMP zarówno w ramach środków FEDS jak i FEnIKS. W zakresie monitorowania postępów osiągnięcia wskaźników wykonania SUMP IPAW prowadzi sprawozdawczość oraz dokonuje przeglądu śródkresowego SUMP i w razie konieczności będzie odpowiedzialna za aktualizację dokumentu.

Wdrażanie zapisów Strategii ZIT i SUMP, zwłaszcza w zakresie realizacji inwestycji strategicznych może wymagać realizacji projektów bezpośrednio przez IPAW w roli Realizatora Projektów. Działanie takie umożliwiają zapisy Statutu IPAW. W przypadku gdy członkowie ZIT zdecydują o realizacji projektów z wykorzystaniem potencjału organizacyjnego i technicznego IPAW mogą powierzyć jednostce rolę Realizatora Projektu. Reguły wdrażania poszczególnych projektów będą wynikać z podpisania odrębnych dla każdego projektu Porozumień międzygminnych.

Projekty współfinansowane ze środków FEDS 2021-2027 oraz FEnIKS 2021-2027 będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla tych programów.

7 OPIS PROCESU ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNEGO W PROCES TWORZENIA STRATEGII

Strategia ZIT AW opracowywana była z zachowaniem zasad określonych w art. 34 ust. 6 pkt 2 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. Działania dotyczące zaangażowania społecznego w proces tworzenia Strategii ZIT AW rozpoczęły się na wstępnym etapie i były kontynuowane przez cały okres prac nad dokumentem. Do najważniejszych należy zaliczyć:

1. Otwartą ankietę dot. identyfikacji silnych i słabych stron obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz szans i zagrożeń. Ankieta była kierowana do podmiotów publicznych, prywatnych oraz partnerów społeczno-gospodarczy m.in.: podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska, angażujące się w promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Ankietyzacja odbyła się drogą elektroniczną w terminie od 09.06.2022 r. do 24.06.2022 r. a wnioski z ankiet zostały zaprezentowane w diagnozie.
2. Konsultacje projektu diagnozy sytuacji Aglomeracji Wałbrzyskiej, która była przygotowywana na potrzeby Strategii ZIT AW. Konsultacje odbyły się w okresie między 05.07.2022 r. a 31.07.2022 r. i obejmowały proces zgłaszania uwag i opinii do projektu dokumentu za pośrednictwem formularza internetowego (08.07.2022 r), debatę w formule on-line oraz debatę stacjonarną, które odbyły się w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu. Konsultacje skierowane były do podmiotów publicznych, prywatnych oraz partnerów społeczno-gospodarczy m.in.: podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska, angażujące się w promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Wszystkie zgłoszone w trakcie konsultacji uwagi/opinie zostały rozpatrzone, a uzasadnione uwzględnione. Wynik konsultacji został podany do wiadomości publicznej.
3. Otwarty nabór propozycji projektów od uwzględnienia w Strategii ZIT AW, Nabór propozycji projektów był otwarty oraz niedyskryminujący i trwał od 13.06.2022 r. do 10.08.2022 r. i został podany do wiadomości publicznej na stronach internetowych gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską. W treści ogłoszenia podano informację dot. decyzji Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 28.04.2022 r. w zakresie alokacji udostępnionej Aglomeracji Wałbrzyskiej na realizację Strategii ZIT AW oraz obszarów wynikających z projektu programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027. Propozycje projektów składać mogły: podmioty publiczne, prywatne oraz partnerzy społeczno-gospodarczy m.in.: podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska, angażujące się w promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.
4. Utworzenie Rady Strategii ZIT, do której zaproszono partnerów społeczno-gospodarczych, społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji oraz inne grupy interesariuszy istotne dla rozwoju ZIT AW.

5. Uzgadnianie wstępnego projektu Strategii ZIT AW z przedstawicielami Rady ZIT AW oraz przedstawicielami gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską. Konsultacje odbyły się w drodze zgłaszania uwag i opinii do wstępnego projektu Strategii ZIT AW i trwały od 20.03.2023 r. do 07.04.2023 r. W dniu 20.03.2023 r. w ramach procesu uzgadniania treści Strategii ZIT AW odbyło się spotkanie z przedstawicielami Rady ZIT AW. Wszystkie zgłoszone uwagi zostały rozpatrzone, a uzasadnione uwzględnione w treści dokumentu. Informacja o wynikach procesu uzgodnienia Strategii ZIT AW została przekazana Radzie ZIT AW oraz przedstawicielom gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską.
6. Konsultacje społeczne projektu Strategii ZIT AW. Zaproszenie do udziału w procesie konsultacji społecznych zostało opublikowane na stronach Biuletynów Informacji Publicznej (BIP) wszystkich gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską oraz na stronie www Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej. Do udziału w konsultacjach społecznych zaproszono: Władze regionalne, lokalne i miejskie, inne instytucje publiczne, partnerów społeczno-gospodarczych/partnerów społeczno-ekonomicznych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie takie jak: partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji, organizacje badawcze i uniwersytety, inne właściwe zainteresowane stron. Projekt Strategii ZIT AW w wersji elektronicznej dostępny był pod linkiem <https://efficon.pl/szitawks.pdf>, natomiast załącznik nr 4 do projektu Strategii ZIT AW był dostępny pod linkiem <https://efficon.pl/dszitawks.pdf>. Ponadto w wersji drukowanej dokumenty dostępne były w sekretariacie Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej, ul. Słowackiego 23A, 58-300 Wałbrzych. Uwagi i opinie do projektu Strategii ZIT AW można było zgłaszać w terminie od 19.06.2023 r. od godz. 15.00 do 11.08.2023 r. do godz. 15.00 wyłącznie za pośrednictwem formularza internetowego, który znajdował się pod adresem <https://konsultacjezitaw.webankieta.pl/>. W trakcie procesu konsultacji zorganizowano 5 spotkań konsultacyjnych w każdym z powiatów tworzących Aglomerację Wałbrzyską. Wszystkie zgłoszone uwagi/ opinie przeanalizowano, a uzasadnione uwzględniono w treści Strategii ZIT AW. Sprawozdanie z konsultacji społecznych zostało podane do wiadomości publicznej na stronach BIP gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską oraz Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej. Zgodnie z postanowienia Ustawy wdrożeniowej przedmiotowe sprawozdanie zostało uwzględnione w Strategii ZIT AW w formie załącznika.

8 PODSUMOWANIE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU „STRATEGII ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ NA LATA 2021-2027”

USTALENIA ZAWARTE W PROGNOZIE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Przeprowadzona w Prognozie analiza pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Ustalenia projektu Strategii nie kolidują z polityką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, natomiast mogą sprzyjać jej wdrażaniu w pośredni lub bezpośredni sposób - pod warunkiem zapewnienia komplementarności z innymi dokumentami z obszaru ochrony środowiska, gospodarki wodnej i zagospodarowania przestrzennego.

2. Przy realizacji działań wynikających z projektu Strategii z całą pewnością zostanie nadany wysoki rygor aspektom środowiskowym oraz przestrzeganiu przepisów o ochronie środowiska. Pozytywny charakter oddziaływań ocenianego dokumentu będzie się kumulował z dalszym wdrażaniem dokumentów strategicznych i przepisów dedykowanych ochronie środowiska. Negatywne oddziaływania mogą zostać całkowicie lub częściowo zniwelowane poprzez wdrożenie działań zawartych w innych planach z zakresu gospodarki wodnej lub ochrony przyrody (np. plany ochrony i plany zadań ochronnych). Aspekt ten wymaga nadania jak najwyższej wagi na każdym etapie projektowania, wdrażania i eksploatacji przedsięwzięć oraz prowadzenia działań.

3. Niektóre działania i przedsięwzięcia inwestycyjne wynikające z ocenianego dokumentu będą posiadały status „przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, co oznacza, że przed ich realizacją niezbędne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (której niejednokrotnie będzie towarzyszyło przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko). Ponadto, większość z tych działań i inwestycji wymaga uzyskania zgody wodnoprawnej. W poszczególnych przypadkach niezbędne może być także uzyskanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów, lub/i zezwoleń na odstąpienie od zakazów dotyczących ochrony gatunkowej. Powyższe oznacza, że istniejące przepisy o ochronie środowiska ustanawiają system, w ramach którego indywidualnie rozpatruje się wpływ poszczególnych zamierzeń na środowisko i ocenia się jego akceptowalność, a także ustanawia się indywidualne warunki z zakresu zapobiegania, minimalizowania i kompensowania oddziaływań środowiskowych i ich skutków.

4. Ustalenia omawianego dokumentu nie generują negatywnego oddziaływania na komponenty środowiska takie jak: ludzie, dobra materialne czy też zabytki. Przewiduje się pozytywne skutki w szczególności w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa oraz ochrony zdrowia i jakości życia ludzi. Natomiast poszczególne działania inwestycyjne potencjalnie mogą się wiązać z wystąpieniem niekorzystnych oddziaływań, które mogą pojawić się na etapie prac budowlanych. Oddziaływania te mogą zostać zniwelowane przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań technicznych.

5. Istnieje możliwość zastosowania prośrodowiskowych zasad wdrażania ustaleń Strategii, które mogą przyczynić się do zagwarantowania i wzmocnienia pozytywnych skutków realizacji tego dokumentu.

6. Omawianego projektu Strategii nie można rozpatrywać w oderwaniu od całościowej polityki ochrony środowiska. Oceniany dokument jest narzędziem już przyjętej polityki (określonej w innych dokumentach

strategicznych przywołanych w Prognozie). System monitorowania środowiskowych aspektów związanych z wdrażaniem analizowanego dokumentu jest oparty o system monitorowania osiągniętych produktów i rezultatów stworzony na potrzeby wdrażania innych dokumentów strategicznych wymienionych w Prognozie.

7. Mając na uwadze powyższe, rekomenduje się przyjęcie Strategii i wdrażanie jej ustaleń.

UZASADNIENIA WYBORU PRZYJĘTEGO DOKUMENTU W ODNIESIENIU DO ROZPATRYWANYCH ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH

Przez pojęcie rozwiązania alternatywnego należy rozumieć opcję podejmowania innych działań niż pierwotnie planowane, np. o innym charakterze czy skali, ale zapewniających osiągnięcie pierwotnego nadrzędnego celu lub osiągania założonych poziomów wskaźników rezultatu, ale też opcję nie podejmowania danego działania lub nawet modyfikacji celu. Analiza alternatywnych rozwiązań może być, zatem prowadzona w odniesieniu do:

- alternatywnych sposobów osiągania celów,
- alternatywnych lokalizacji dla zamierzeń niezbędnych dla osiągania celów,
- alternatywnej skali przedsięwzięcia i sposobów jego realizacji oraz eksploatacji.

Możliwości analityczne w powyższych kwestiach są determinowane stopniem szczegółowości dokumentu poddawanego ocenie. Jeżeli w analizowanym dokumencie

nie określa się precyzyjnie ani lokalizacji, ani skali, ani listy przewidywanych do realizacji konkretnych projektów stanowiących wyraz realizacji Strategii, to analiza alternatyw sprowadzać się może jedynie do przeglądu planowanych kierunków działań oraz instrumentów realizacyjnych, w kontekście ich skutków środowiskowych.

Możliwość formułowania rozwiązań alternatywnych w najmniejszym stopniu może odnosić się do poziomu wizji, misji oraz celów strategicznych i operacyjnych. Kwestia ich doboru jest domeną organów władzy publicznej, która w demokratycznym społeczeństwie dysponuje mandatem prawnym do ich określania. Prognoza oddziaływania na środowisko może w takich wypadkach pełnić funkcję polegającą przede wszystkim na identyfikacji skutków środowiskowych tak sformułowanych celów i na wskazywaniu tych obszarów, gdzie skutki te wydają się być nieakceptowalne z punktu widzenia celów ochrony środowiska.

Należy zauważyć, że dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wskazuje na potrzebę omawiania „rozsądnych alternatyw” budowanych na podstawie analizy informacji, które mogą być „racjonalnie wymagane” lub wskazania, dlaczego takie alternatywy nie mogły być sformułowane. Obowiązek zidentyfikowania, opisanie i oszacowania rozsądnych rozwiązań alternatywnych musi być odczytywany w kontekście celu dyrektywy, który polega na dopilnowaniu, że wpływ realizacji planów i programów jest uwzględniony podczas przygotowania tych dokumentów i przed ich przyjęciem. Tekst dyrektywy nie precyzuje, co rozumie się pod pojęciem rozsądnego rozwiązania alternatywnego wobec planu lub programu: czy chodzi o alternatywne plany lub programy, czy o alternatywne rozwiązania w ramach planu lub programu (natomiast art. 51 ust. 2 pkt 3b UOoŚ jasno określa, że w prognozie przedstawia się rozwiązania alternatywne w stosunku do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie). W praktyce różne rozwiązania alternatywne w ramach danego planu na ogół będą podlegały ocenie (np. różne sposoby zagospodarowania obszaru w ramach np. planu zagospodarowania przestrzennego). Alternatywne rozwiązanie może zatem stanowić inny sposób osiągnięcia celów planu lub programu.

Ustalenia omawianego projektu Strategii nie prowadzą do wystąpienia negatywnego oddziaływania na środowisko. Strategiczny charakter dokumentu nie pozwala na skonkretyzowane i precyzyjne określenie działań alternatywnych dla jego celów strategicznych. Strategia sama w sobie również nie przedstawia alternatywnych propozycji. Analiza alternatyw jest de facto prowadzona jedynie na etapie opracowywania projektów inwestycyjnych, studiów wykonalności i postępowań administracyjnych, w ramach których prowadzi się analizę zgodności z przepisami (m.in. z zakresu ochrony środowiska).

Skutki środowiskowe podejmowanych działań inwestycyjnych silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia

tw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważać warianty alternatywne kierując się w miarę możliwości tym, by wybrać wariant najbardziej korzystny dla środowiska. Jako warianty alternatywne przedsięwzięć (ale nie dokumentów strategicznych) można rozważać: warianty lokalizacyjne, warianty konstrukcyjne, techniczne i technologiczne, warianty organizacyjne (w tym - harmonogram realizacji, długość trwania etapu budowy) czy wariant odstąpienia od realizacji przedsięwzięcia.

STANOWISKA ORGANÓW OPINIUJĄCYCH SOOŚ

Prognozę oddziaływania na środowisko oraz projekt ocenianej Strategii poddano opiniowaniu organów zaangażowanych w proces SOOŚ w trybie art. 54 ust. 1 ustawy OOS.

Otrzymało opinie:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem z dnia 02.02.2024 r. (znak WSI.410.7.2024.HL) wyraził pozytywną opinię w ramach SOOŚ,
- Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny we Wrocławiu pismem z dnia 05.01.2023 r. (znak ZNS.9022.4.5.2024.MB) wyraził pozytywną opinię w ramach SOOŚ;

Obydwa organy opiniujące wyraziły pozytywną opinię oraz nie wskazały uwag i wniosków wymagających uwzględnienia w Strategii i Prognozie.

ZAPEWNIENIE MOŻLIWOŚCI UDZIAŁU SPOŁECZEŃSTWA

W ramach SOOŚ organ prowadzący postępowanie zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonym w ustawie OOS. Działanie te obejmowało następujące główne elementy:

1. Podanie do publicznej wiadomości informacji o:
  - 1) sporządzeniu projektu Strategii i prognozy oddziaływania na środowisko,
  - 2) przedmiocie Strategii i prognozy oddziaływania na środowisko,
  - 3) możliwości i sposobie zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy (tj. z projektem Strategii, z prognozą oddziaływania na środowisko oraz ze stanowiskami organów uzgadniających zakres i stopień szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko):
    - a) w wersji drukowanej w siedzibie Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej (IPAW) - pod adresem: ul. Słowackiego 23a w Wałbrzychu;
    - b) w wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Miasta Wałbrzycha oraz Biuletynie Informacji Publicznej IPAW;
  - 4) możliwości i sposobie składania uwag i wniosków w terminie 21 dni, wskazując na formy wynikające z ustawy OOS:

- a) pisemnie:
- drogą elektroniczną, na adres email: strategia@ipaw.walbrzych.eu;
  - drogą pocztową, na adres IPAW;
  - osobiście w miejscu wyłożenia dokumentacji, tj. w Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej (IPAW);
- b) ustnie do protokołu - w siedzibie IPAW;
- 5) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków.
2. Zapewnienie możliwości zapoznania się z dokumentacją sprawy.
  3. Zapewnienie możliwości składania uwag i wniosków w formie ustnej, pisemnej i elektronicznej.
  4. Rozpatrzenie uwag i wniosków.

W toku konsultacji nie otrzymano jakichkolwiek uwag i wniosków.

USTALENIA TRANSGRANICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Realizacja ocenianego dokumentu nie wywoła oddziaływań środowiskowych

o charakterze transgranicznym, w związku z czym nie przeprowadzono transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

PROPOZYCJE DOTYCZĄCE METOD I CZĘSTOTLIWOŚCI PRZEPROWADZANIA MONITORINGU SKUTKÓW REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII PODLEGAJĄCEJ SOOŚ

Według art. 10 dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia

27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, jednym z celów monitorowania wpływu planu lub programu na środowisko jest identyfikacja „nieprzewidzianego niepożądanego wpływu”, co ma zapewnić możliwość „podjęcia odpowiedniego działania naprawczego”. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące dyrektywy 2001/42/WE wskazują, że dane zbierane na mocy innego prawodawstwa UE mogą zostać wykorzystane w monitoringu związanym ze strategiczną OOŚ, o ile są one istotne dla danego planu lub programu oraz jego oddziaływania na środowisko. Art. 10 dyrektywy 2001/42/WE niekoniecznie wymaga bezpośredniego monitorowania znaczącego wpływu na środowisko. Dyrektywa zezwala także na monitorowanie pośrednie, na przykład poprzez czynniki nacisku lub środki łagodzące. Wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące ww. dyrektywy wskazują w pkt 8.5, że „jeśli monitoring może być w zadowalający sposób zintegrowany z regularnym cyklem planowania, to nie ma konieczności podejmowania oddzielnych kroków proceduralnych dotyczących jego wykonywania. Monitoring może być na przykład zbieżny z regularną korektą planu lub programu, w zależności od tego, jakie oddziaływanie jest monitorowane, oraz od długości odstępów między korektami”. W sposób oczywisty ma to przełożenie na cyklicznie opracowywane dokumenty.

Należy wziąć pod uwagę, że według ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, każda gmina i każdy powiat powinny posiadać opracowany program ochrony środowiska, z realizacji którego powinien być cyklicznie sporządzany raport. Programy ochrony środowiska przedstawiają propozycje systemu monitorowania w zakresie ochrony i stanu środowiska naturalnego. Zarówno Strategia, jak i ww. programy będą wdrażane równocześnie, a ich wzajemne ustalenia powinny być z sobą kompatybilne i powinny wzajemnie na siebie oddziaływać wzmacniająco.

Projekt Strategii zawiera informacje o zarządzaniu i monitorowaniu; zakładane jest cykliczne (i doraźne) raportowanie. Warto pamiętać, że zgodnie z art. 18 rozporządzenia UE 2021/1060, programy polityki spójności podlegają ocenie śródkresowej, której celem jest weryfikacja postępów w osiąganiu celów każdego programu. W ramach tej oceny będzie brana pod uwagę m.in. sytuacja społeczno-gospodarcza oraz wyzwania strategiczne.

Wobec powyższego, monitorowanie wdrażania Strategii będzie wystarczającym narzędziem pokazującym, czy i ew. jak reaguje środowisko na skutki realizacji dokumentów strategicznych (w tym - ocenianego projektu Strategii). W przypadku stwierdzenia, że skuteczność programów ochrony środowiska jest nieodpowiednia, może nastąpić konieczność weryfikacji zapisów tych dokumentów strategicznych pod kątem większego uwzględnienia wymagań ochrony środowiska (np. poprzez nadanie im wyjątkowego priorytetu).

Mając na uwadze powyższe, formułuje się następujące rekomendacje w zakresie monitorowania wpływu skutków wdrażania ustaleń Strategii na środowisko naturalne:

1. Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, co najmniej raz w trakcie kadencji wójta, burmistrza lub prezydenta należy przeprowadzić ocenę aktualności dokumentów dot. zagospodarowania przestrzennego. W ramach oceny aktualności należy uwzględnić aktualne prognozowane zasięgi terenów zagrożonych wystąpieniem powodzi, aktualny stan prawny oraz ustalenia wynikające z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (np. plan zagospodarowania przestrzennego województwa) oraz podejmować adekwatne do nowych uwarunkowań działania dostosowawcze.
2. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska, co 2 lata należy sporządzać raporty z wykonania programów ochrony środowiska.
3. Należy prowadzić pozostałe działania i ewidencje wynikające z obowiązujących przepisów prawnych, takich jak w szczególności:
  - 1) przyjmowanie oraz weryfikowanie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwolenia emisyjnego,
  - 2) wydawanie decyzji nakazujących usunięcie odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania,
  - 3) nakładanie obowiązku wykonania czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko,
  - 4) ustanawianie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,
  - 5) wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,
  - 6) występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzona SOOŚ pozwoliła na sformułowania rekomendacji w zakresie możliwości doskonalenia sposobu wdrażania ocenianej Strategii. W prognozie oddziaływania na środowisko wskazano, że ustalenia projektu Strategii nie kolidują z polityką ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, natomiast mogą zdecydowanie sprzyjać jej wdrażaniu w pośredni lub bezpośredni sposób.

Mając na uwadze powyższe, w rezultacie SOOŚ uznano zasadność przyjęcia i wdrażania Strategii.

SPIS TABEL

Tabela 1. Analiza mocnych stron (A) i słabych stron (B) dla obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej według sfer tematycznych _____	15
Tabela 2. Analiza szans (C) i zagrożeń (D) w ujęciu zintegrowanym dla obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej	18
Tabela 3. Zestawienie priorytetów i kierunków działań Strategii ZIT AW _____	21
Tabela 4. Informacja o źródłach finansowania Strategii ZIT AW 2021-2027 _____	92

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gęstość zaludnienia w obszarze badań [2020] _____	4
Rysunek 2. Podział na mezoregiony i ukształtowanie terenu _____	5
Rysunek 3. Położenie geograficzne wraz z powiązaniem ośrodków miejskich _____	6
Rysunek 4. Struktura osadnicza wraz z typologią ośrodków _____	8

ZAŁĄCZNIK 1. INFORMACJA NA TEMAT SPOSOBU WSKAZANIA PROJEKTÓW I ICH POWIĄZANIA Z INNYMI PROJEKTAMI

SPOSÓB WSKAZANIA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH

W czerwcu 2022 r. wszystkie gminy tworzące „Aglomerację Wałbrzyską” opublikowały zaproszenie skierowane do podmiotów zainteresowanych realizacją projektów w ramach Strategii ZIT AW 2021-2027 do złożenia propozycji przedsięwzięć.

Nabór propozycji projektów był otwarty oraz niedyskryminujący i trwał od 13.06.2022 r. do 10.08.2022 r. i został podany do wiadomości publicznej na stronach internetowych gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską. W treści ogłoszenia podano informację dot. decyzji Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 28.04.2022 r. w zakresie alokacji udostępnionej Aglomeracji Wałbrzyskiej na realizację Strategii ZIT AW oraz obszarów wynikających z projektu programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027. Propozycje projektów składać mogły: podmioty publiczne, prywatne oraz partnerzy społeczno-gospodarczy m.in.: podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska, angażujące się w promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. Propozycje projektów przedkładane były do Urzędów Gmin na przygotowanych w tym celu formularzach. Przekazane przez interesariuszy projekty zostały poddane analizie w związku z możliwością kwalifikowania ich do finansowania ze środków FEDS 2021-2027. W związku z kolejnymi zmianami programu FEDS 2021-2027 kwalifikacja projektów została zawieszona. Prace dot. identyfikacji projektów wznowiono w styczniu 2023 r. po zatwierdzeniu programu FEDS 2021 -2027 przez Komisję Europejską. Następnie w związku z informacją o przekazaniu dodatkowej alokacji pochodzącej z programu FEnKS 2021-2027 oraz FEDS 2021-2027 (FST) propozycje projektów zostały uzupełnione o nowe przedsięwzięcia. Ponieważ dodatkowa alokacja środków związana była z realizacją projektów będących w kompetencjach Jednostek Samorządu Terytorialnego dodatkowe projekty zgłaszane były wyłącznie przez JST tworzące „Aglomerację Wałbrzyską”.

W dalszej kolejności propozycje projektów zostaną poddane procedurze uzgodnień w ramach Komitetu Sterującego ZIT AW oraz opiniowania opiniowane przez Instytucje Zarządzające programami FEDS 2021-2027 i FEnKS 2021-2027. Przedsięwzięcia, które pozytywnie przejdą proces uzgodnień i opiniowania zostaną uwzględnione na liście projektów niekonkurencyjnych. Kryteria jakie będą spełniać projekty wskazane na liście projektów niekonkurencyjnych to:

- Zintegrowany charakter projektów.
- Spójność projektów z postanowieniami Strategii ZIT AW.
- W przypadku projektów umieszczonych na liście podstawowej projektów niekonkurencyjnych – dostępność alokacji, wg. decyzji Komitetu Sterującego ZIT AW w zakresie podziału budżetu ZIT AW pomiędzy gminy w oparciu o kryteria dotyczące: poziomu zamożności gmin, powierzchnię oraz liczbę ludności.

INFORMACJA O POWIĄZANIU PROJEKTÓW Z INNYMI PROJEKTAMI – WIĄZKI PROJEKTÓW

W związku z postanowieniami Art. 34 ust. 15.3 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079) w treści Strategii ZIT należy wskazać powiązania projektów z innymi projektami, jednak ustawodawca nie określił zakresu oraz rodzaju powiązań jakie należy analizować.

W celu realizacji tego postulatu oraz w związku ze zintegrowanym charakterem przedsięwzięć Strategia ZIT AW będzie wdrażana poprzez wiązki projektów zgodnie z definicją:

„Przez wiązkę projektów rozumiana jest grupa projektów powiązanych ze sobą merytorycznie lub funkcjonalnie w sposób na tyle bezpośredni i istotny, że ich planowanie, wdrażanie lub późniejsza eksploatacja wymaga skoordynowania. Wiązka to grupa projektów, które spełniają co najmniej jeden z trzech warunków:

- 1) Na etapie przygotowania muszą być opracowywane równolegle i w sposób skoordynowany, z uwzględnieniem merytorycznej spójności między nimi lub synchroniczności późniejszego wdrażania;*
- 2) Na etapie realizacji wymagają wdrażania skoordynowanego z uwagi na ścisłe powiązanie merytoryczne lub funkcjonalne;*
- 3) Na etapie eksploatacji wymagają skoordynowanego zarządzania.*

W przypadku projektów niekonkurencyjnych ZIT AW realizowany jest warunek nr 1 z wyżej cytowanej definicji poprzez:

- Proces naboru propozycji projektowych przeprowadzony przez JST tworzące ZIT AW w 2022 r., który był skoordynowany przez firmę doradczą (autor Strategii ZIT AW) i został opisany w rozdziale pn. Sposób wskazania projektów niekonkurencyjnych.
- Skoordynowany przez firmę doradczą (autor Strategii ZIT AW) proces opracowywania projektów na bazie propozycji projektowych oraz ich dostosowania do wymagań dokumentów Programowych FEDS 2021-2027 i FEnIKS 2021-2027, które były publikowane w roku 2022 i na początku 2023.
- Skoordynowany przez Instytucję Pośredniczącą Aglomeracji Wałbrzyskiej proces uzgodnienia ostatecznego zakresu rzeczowego projektów oraz budżetu projektów
- Skoordynowany przez Instytucję Pośredniczącą Aglomeracji Wałbrzyskiej proces uzgodnienia projektów z UMWD oraz wyłonienia przedsięwzięć do umieszczenia na liście projektów `niekonkurencyjnych.
- Skoordynowany przez Instytucję Pośredniczącą Aglomeracji Wałbrzyskiej (autor Strategii ZIT AW) proces tworzenia wiązek projektów z uwzględnieniem merytorycznej spójności między nimi. Merytoryczna spójność między projektami polega na tym, że przedsięwzięcia tworzące wiązkę projektów realizują cele tego samego priorytetu Strategii ZIT AW oraz cele tego samego celu szczegółowego FEDS 2021-2027 lub FEnIKS 2021-2027.

Projekty, które tworzą wiązki projektów zostały oznaczone w Załączniku 2. Lista projektów niekonkurencyjnych poprzez podanie nazwy wiązki, którą tworzą w kolumnie pn. *Wiązka projektów (nazwa)*.

Dodatkowo wykazano powiązania pomiędzy różnymi typami projektów w poszczególnych Działaniach Strategii ZIT AW poprzez określenie celów na które wspólnie oddziałują. Informacja na ten temat znajduje się w Załączniku nr 3 pn. Informacja o powiązaniach projektów w poszczególnych Działaniach Strategii ZIT AW.

ZAŁĄCZNIK 2. LISTA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH

1. LISTA PODSTAWOWA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH FEDS 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
1	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.06 Gospodarka ściekowa - ZIT	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie miasta Lubawka	Gmina Lubawka	Poprawa dostępności mieszkańców Lubawki do sieci kanalizacyjnej. Realizacja projektu pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego, co jest ważne z punktu widzenia potencjału turystycznego.	450 000,00	315 000,00	III/2024	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
2	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jawor	Gmina Jawor	Celem głównym projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej sektora użyteczności publicznej w Gminie Jawor oraz pełnienie roli we wdrażaniu rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej poprzez realizację projektu polegającego na kompleksowej termomodernizacji zabytkowego Ratusza, budynku użyteczności publicznej, Urzędu Miejskiego w Gminie Jawor etapu I.	6 404 040,00	4 124 047,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
3	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Budowa budynku demonstracyjnego pełniącego funkcję przedszkola gminnego w gminie Paszowice	Gmina Paszowice	Celem projektu jest budowa budynku demonstracyjnego pełniącego funkcję przedszkola gminnego - projekt pilotażowy, zawierający m.in. elementy edukacyjne. Budowa nowego budynku (zapotrzebowanie na ciepło EPh+W nie więcej niż 15 kWh/m2/rok)	4 470 257,00	3 129 179,00	I/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
4	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Termomodernizacja budynku Domu Kultury z Biblioteką w Krzeszowie wraz z wymianą wysokoemisyjnego źródła ciepła	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest redukcja emisji szkodliwych substancji pochodzących z niskiej emisji budynku instytucji kultury objętego projektem, zwiększenie efektywności energetycznej tego budynku wraz ze zmniejszeniem jego zapotrzebowania na energię, a w konsekwencji również zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych budynku co pozwoli na likwidację części barier rozwojowych instytucji kultury.	3 500 000,00	2 090 900,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
5	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Przywracanie i wzmocnienie usług ekosystemowych ogólnodostępnych terenów zielonych w Gminie Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Głównym założeniem projektu jest przywrócenie i wzmocnienie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych na terenie Gminy Jaworzyna Śląska poprzez rozwój ogólnodostępnych terenów zielonych, m.in. parków.	2 781 686,00	1 947 180,00	III/2025	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
6	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Zielona infrastruktura w mieście – park, zieleniec, skwer jako miejsca ochrony przyrody i dziedzictwa naturalnego w Lubawce	Gmina Lubawka	Ograniczenie skutków zmian klimatu poprzez rozwój terenów zielonych i bioróżnorodności w mieście Lubawka oraz poprawa środowiska naturalnego i zachowania walorów środowiskowych w mieście Lubawka.	2 182 000,00	1 527 400,00	III/2025	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
7	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Budowa zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem głównym projektu jest zwiększenie zdolności społeczności gmin Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do ich skutków przez szereg działań adaptacyjno-mitygacyjnych oraz edukacyjno-informacyjnych zaplanowanych w projekcie.	8 308 038,00	5 815 626,00	IV/2024	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
8	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Rozwój ogólnodostępnych terenów zielonych w Aglomeracji Wałbrzyskiej w Gminie Świdnica	Gmina Świdnica	W ramach projektu zaplanowano działania wzmacniające ochronę i zachowanie przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej i niebieskiej infrastruktury na obszarze Gminy Świdnicy	2 019 284,00	1 413 499,00	II/2025	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
9	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Budowa infrastruktury na potrzeby czystego transportu miejskiego	Gmina Czarny Bór	Celem projektu jest Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu poprzez: Rozwój zintegrowanych lokalnych systemów transportu publicznego oraz rozwój sieci dróg rowerowych.	3 518 915,00	2 463 240,00	IV/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
10	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Rozwój ekotransportu miejskiego w Gminie Jawor	Gmina Jawor	Celem projektu jest sukcesywna elektryfikacja publicznego transportu zbiorowego, tworząc tym samym warunki do redukcji zanieczyszczenia powietrza na terenie miasta.	7 000 000,00	4 900 000,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
11	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Zakup taboru niskoemisyjnego dla części gmin powiatu kamiennogórskiego tj.- Gminy Miejskiej Kamienna Góra, Gminy Wiejskiej Kamienna oraz Miasta i Gminy Lubawka	Gmina Kamienna Góra Miejska	Celem projektu jest poprawa jakości powietrza poprzez wprowadzenie niskoemisyjnych autobusów, zwiększenie dostępności komunikacyjnej dla mieszkańców, oszczędność kosztów eksploatacji i utrzymania floty autobusowej oraz wspieranie zrównoważonej mobilności miejskiej.	13 002 857,00	7 400 000,00	IV/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
12	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Poprawa mobilności miejskiej w Gminie Miejskiej Nowa Ruda oraz w Gminie Radków poprzez budowę infrastruktury rowerowej	Gmina Nowa Ruda Miejska	Bezpośrednim celem realizacji projektu jest ograniczenie ruchu zmotoryzowanego pomiędzy częściami miast w Nowej Rudzie i Radkowie oraz w samych centrach tych miasta na rzecz ruchu rowerowego, a w następstwie tych działań redukcja emisji substancji szkodliwych dla środowiska. Problemem Gmin jest fakt, że dawne gminy pogórnice, jak Nowa Ruda i Radków charakteryzują się bardzo złym stanem jakości powietrza, szczególnie Nowa Ruda będąca miastem o największym zanieczyszczeniu powietrza w kraju, zanotowano tu rekordową wartość stężenia BaP-17ng/m3, pyłów PM 2,5 i 10. Realizacja na terenie gmin inwestycji w infrastrukturę rowerową, przyczyni się do ograniczania samochodowego transportu indywidualnego oraz w znacznym stopniu przyczyni się do poprawy jakości powietrza. Inwestycja obejmie także koszty niezbędnego dla realizacji projektu wykupu gruntu/wypłaty odszkodowań/wywłaszczeń. Projekt zakłada budowę infrastruktury towarzyszącej w postaci miejsc wypoczynku, punktów serwisowych dla rowerów, stojaków dla rowerów, ławek i koszy.	8 519 329,00	5 963 530,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
13	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 2	Gmina Strzegom	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	14 273 715,00	9 991 000,00	IV/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
14	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Budowa ścieżki rowerowej z Wądroża Wielkiego do granicy z gminą Mściwojów	Gmina Wądroże Wielkie	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego poprzez budowę drogi rowerowej wraz z infrastrukturą z Wądroża Wielkiego do granicy z gminą Mściwojów	6 500 000,00	4 116 700,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
15	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap I)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap I)” jest zapewnienie kadry odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	5 314 088,00	3 719 862,00	II/2024	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
16	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	Modernizacja zbiornika wodnego ZALEW w Kamiennej Górze etap II	Gmina Kamienna Góra Miejska	Zadanie zakłada fizyczną odnowę przestrzeni publicznych w celu poprawy ich funkcjonalności i bezpieczeństwa Zakres rzeczowy obejmuje kontynuację rozpoczętej już kompleksowej rewitalizacji terenów wokół 7 ha zbiornika wodnego Zalew w Kamiennej Górze	6 397 142,00	4 478 785,00	IV/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
17	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	Odnowa zdegradowanych terenów w Boguszowie-Gorcach w celu poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej	Gmina Boguszów-Gorce	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR)	5 871 817,00	4 110 271,00	III/2026	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
18	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategię ZIT	Rozwój publicznych walorów turystycznych w gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej – gmina Dobromierz	Gmina Dobromierz	Rozwój publicznych walorów turystycznych w gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej – gmina Dobromierz.	4 584 952,00	3 209 466,00	III/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
19	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Modernizacja basenu miejskiego przy ul. Dolnej w Głuszycy	Gmina Głuszycy	Podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zwiększenie oferty turystycznej oraz promowanie walorów turystycznych	2 550 000,00	1 785 000,00	IV/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
20	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój publicznych walorów turystycznych w gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej – gmina Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności turystycznej obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej.	5 124 603,00	3 587 222,00	III/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
21	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa terenów publicznych na terenie trzech gmin Jedliny-Zdroju, Głuszycy i Walimia	Gmina Jedlina-Zdrój	Projekt zakłada fizyczną odnowę przestrzeni publicznych w celu poprawy ich funkcjonalności i bezpieczeństwa. Inwestycje będą służyły przywróceniu funkcji śródmiejskich i oczyszczeniu i uporządkowaniu terenów, wykonaniu nowych nawierzchni, wprowadzenie do przestrzeni elementów naturalnych.	6 713 068,00	4 699 147,00	IV/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
22	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój i promocja cysterskiego dziedzictwa kulturowego miejscowości Krzeszów	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest podniesienie jakości życia lokalnej społeczności (mieszkańców) oraz poprawa wizerunku i walorów turystycznych Krzeszowa (stanowiącego produkt turystyczny o znacznym potencjale), a tym samym rozwój turystyki w oparciu o regionalne dziedzictwo kulturowe i historyczne związane z wielowiekową obecnością na tym terenie zakonu cystersów	3 720 500,00	2 604 350,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
23	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Poprawa bezpieczeństwa i odnowa przestrzeni publicznych poprzez modernizację terenów i obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy Kamienna Góra	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest podniesienie jakości życia i poziomu bezpieczeństwa lokalnej społeczności (mieszkańców) oraz poprawa wizerunku i walorów turystycznych poszczególnych wsi. Realizacja tego celu nastąpi poprzez: odnowę i modernizację terenów pełniących funkcje centralnych punktów poszczególnych miejscowości (w ujęciu społecznym) i stanowiących ośrodki służące do wspólnego, atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, w szczególności wzbogacenie terenów zielonych (w tym nowe nasadzenia drzew i krzewów) oraz poprawę infrastruktury publicznej (wykonanie obiektów małej architektury i urządzeń służących bezpieczeństwu).	2 062 500,00	1 443 750,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
24	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Łączy nas Bóbr – etap II – turystyczna ścieżka pieszo-rowerowa wokół zbiornika wodnego Bukówka	Gmina Lubawka	Rozwój zrównoważonej turystyki na terenie Gminy Lubawka poprzez utworzenie turystycznego szlaku pieszo – rowerowego wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą wokół zbiornika wodnego Bukówka.	1 500 000,00	1 050 000,00	IV/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
25	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej rynku w Chełmsku Śląskim jako miejsca integracji społeczno-kulturalnej i turystyczno – krajoznawczej	Gmina Lubawka	Poprawa funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej, a tym samym jakości życia mieszkańców Chełmska Śląskiego poprzez odnowę zabytkowego rynku. Cele szczegółowe to przywrócenie obiektowi – rynkowi w Chełmsku Śląskim walorów estetycznych i reprezentacyjnych oraz stworzenie przyjaznego miejsca dla przybywających licznie turystów, a także lokalnych użytkowników.	1 500 000,00	1 050 000,00	III/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
26	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej rynku w Lubawce jako miejsca integracji społeczno-kulturalnej i turystyczno-krajoznawczej	Gmina Lubawka	Poprawa funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej, a tym samym jakości życia mieszkańców miasta Lubawka poprzez odnowę zabytkowego rynku. Cele szczegółowe to przywrócenie obiektowi – rynkowi w Lubawce walorów estetycznych i reprezentacyjnych oraz stworzenie przyjaznego miejsca dla przybywających licznie turystów, a także lokalnych użytkowników.	1 500 000,00	1 050 000,00	III/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
27	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój infrastruktury na terenie Stadionu Miejskiego w Lubawce jako obiektu dla aktywizacji i integracji społecznej na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Lubawka	Poprawa kondycji psychofizycznej mieszkańców Gminy Lubawka poprzez aktywizację i integrację społeczną, dzięki rozwojowi infrastruktury Stadionu Miejskiego w Lubawce.	790 443,00	553 310,00	III/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
28	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój zintegrowanej i sprzyjającej włączeniu społecznemu infrastruktury z zakresu kultury na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Marcinowice	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	9 966 506,00	6 878 555,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
29	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa i zagospodarowanie przestrzeni publicznych śródmieścia Mieroszowa	Gmina Mieroszów	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	4 750 000,00	3 325 000,00	II/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
30	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Zagospodarowanie otoczenia zbiornika wodnego "Mściwojów" poprzez budowę parku rekreacyjno-naukowego w Mściwojowie	Gmina Mściwojów	Umocnienie znaczenia turystycznego regionu poprzez turystyczne zagospodarowanie terenów nad zbiornikiem wodnym "Mściwojów"	3 754 644,00	2 628 250,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
31	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Modernizacja terenów rekreacyjnych i sportowych na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez budowę, modernizację i przebudowę infrastruktury sportowej będącej zapleczem do rozwoju różnorodnych form uprawiania sportu w okresie letnim i zimowym. Umożliwione zostanie całoroczne uprawianie takich sportów jak m.in. lekkoatletyka, tenis ziemny oraz atrakcyjne dla młodzieży zajęcia sportowe na skateparku. Wszystkie działania zaplanowane w ramach projektu przyczynią się do fizycznej odnowy i poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, poprawiona zostanie funkcjonalność powyżej wymienionej infrastruktury. Stworzenie w gminach partnerstwa infrastruktury sprzyjającej aktywizacji i integracji społecznej będzie miało duży wpływ na poprawę kondycji psychofizycznej mieszkańców oraz umożliwi organizację różnego charakteru spotkań, wydarzeń, imprez. Osoby starsze, dzięki powstałej infrastrukturze sportowej, będą miały możliwość pozostawania w zdrowiu fizycznym i psychicznym przez dłuższy okres czasu, w okresie letnim i zimowym będą mogły nieprzerwanie uprawiać sport. Powstałe obiekty nie zostaną zamknięte dla mieszkańców, będą dla nich powszechnie dostępne	6 271 427,00	4 389 998,00	II/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
32	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Regeneracja przestrzeni publicznej Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego na rzecz turystów i mieszkańców	Gmina Radków	Celem ogólnym projektu jest fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez budowę, modernizację i przebudowę ogólnodostępnej infrastruktury publicznej będącej zapleczem do rozwoju różnorodnych form aktywności i szeroko pojętego życia społecznego w regionie. Wszystkie działania zaplanowane w ramach projektu przyczynią się do fizycznej odnowy i poprawy bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, poprawiona zostanie funkcjonalność ogólnodostępnej infrastruktury.	5 865 014,00	4 105 510,00	II/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
33	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa przestrzeni publicznych w celu nadania im nowej funkcji w Gminie Strzegom	Gmina Strzegom	Głównym celem jest przywrócenie i nadanie nowych funkcji ogólnodostępnym przestrzeniom publicznym, uporządkowanie terenów, wykonanie nowych nawierzchni, placów zabaw, podniesienie bioróżnorodności poprzez nasadzenia roślin z uwzględnieniem standardów ochrony zieleni oraz odnowę fizyczną i biologiczną wraz z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni publicznych i życia mieszkańców.	7 643 200,00	5 350 217,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
34	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój infrastruktury integracji, aktywności społecznej i fizycznej na terenie Gminy Świdnica	Gmina Świdnica	Celem projektu jest rozwój i przebudowa istniejących terenów rekreacyjno-sportowych w Gminie Świdnica.	7 011 680,00	4 698 176,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
35	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Przebudowa budynku Teatru Miejskiego w Świdnicy	Gmina Świdnica Miejska	Celem wskazanego projektu będzie zagospodarowanie i udostępnienie na cele kultury i turystyki budynku Teatru Miejskiego usytuowanego w Świdnicy przy ul. Rynek 43.	19 000 000,00	8 428 815,00	II/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
36	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez odnowienie przestrzeni miejskich w Gminie Świebodzice	Gmina Świebodzice	W ramach projektu zaplanowano odnowienie i przebudowę czterech podwórek miejskich w Świebodzicach Przybliżona łączna powierzchnia podwórek w ha to ok. 1,23 ha	4 857 143,00	3 400 000,00	IV/ 2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
37	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój publicznych walorów turystycznych w Gminie Świebodzice	Gmina Świebodzice	Rozwój publicznych walorów turystycznych w Gminie Świebodzice poprzez renowację sarkofagów członków rodu Hochbergów zlokalizowanych w kościele pw. Św. Mikołaja w Świebodzicach wraz z rewitalizacją pomieszczenia krypty oraz utworzeniem przewodnika multimedialnego po zabytkowych kościołach i zabytkach w Świebodzicach	1 428 571,00	1 000 000,00	II/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
38	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej na terenie gminy Walim poprzez zagospodarowanie istniejących obiektów	Gmina Walim	Celem projektu jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju zrównoważonej turystyki poprzez zagospodarowanie istniejących obiektów na terenie gminy.	2 257 597,00	1 580 318,00	II/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
39	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap II)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Zwiększenie zdolności administracyjnej i kadrowej IPAW (etap II)” jest zapewnienie kadry odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	1 328 522,00	929 965,00	IV/2027	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
40	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Rozwój usług opiekuńczych świadczonych w społeczności lokalnej na terenie Gminy Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest rozwój działań na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości, m.in. poprzez dowożenie posiłków, a także wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych poprzez zapewnienie teleopieki, a także zorganizowanie sąsiedzkich usług opiekuńczych i innych form samopomocowych.	428 571,00	300 000,00	I/2025	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
41	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Kompleks Usług Socjalnych w Strzegomiu	Gmina Strzegom	Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług socjalnych, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprzez wdrożenie w Gminie Strzegom rozwiązań w zakresie tych usług świadczonych w miejscu zamieszkania, określonych w zakresie rzeczowym	2 153 875,00	1 507 100,00	III/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
42	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Świdnicki Bank Przyjaznych Serc	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest zwiększenie dostępności usług asystenckich dla osób starszych.	4 003 200,00	2 802 240,00	III/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
43	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Bezpieczny kąt	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest utworzenie ośrodka wsparcia dla osób w kryzysie (utworzenie 7 mieszkań wspomaganых)	1 315 500,00	920 850,00	I/2025	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
44	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Dajemy moc – rozwój systemu usług społecznych w Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług skoncentrowanej na osobie; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami.	11 039 078,00	7 727 355,00	II/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
45	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Rozwój systemu usług społecznych w Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Zbudowanie nowoczesnego systemu usług społecznych dla seniorów zdolnych do aktywności zawodowej oraz w podeszłym wieku.	8 811 491,00	6 168 044,00	II/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
46	Priorytet FEDS.08 Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.08.03 Dostęp do edukacji - ZIT	Stworzenie nowych miejsc przedszkolnych w Gminie Paszowice	Gmina Paszowice	Celem projektu jest upowszechnianie dostępu do edukacji przedszkolnej poprzez utworzenie 75 nowych miejsc wychowania przedszkolnego, dodatkowe zajęcia edukacyjne, wczesne wspomaganie rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną, doskonalenie kadry pedagogicznej i zarządzającej.	4 771 429,00	3 340 000,00	IV/2025	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
47	Priorytet FEDS.08 Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.08.03 Dostęp do edukacji - ZIT	Edukacja ekologiczna od najmłodszych lat w Gminie Strzegom	Gmina Strzegom	Zwiększenie umiejętności i wiedzy z zakresu edukacji ekologicznej i na rzecz zrównoważonego rozwoju w wymiarze środowiskowym, prowadzące w efekcie do lepszego dostosowania do potrzeb rynku pracy w obliczu zielonej transformacji i transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, poprzez rozszerzenie oferty edukacyjnej przedszkoli w Gminie Strzegom o zajęcia z zakresu edukacji ekologicznej.	500 000,00	350 000,00	II/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
48	Priorytet FEDS.08 Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.08.03 Dostęp do edukacji - ZIT	Świdnickie przedszkolaki odkrywają świat	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest wprowadzenie form wsparcia, które wpłyną na zaspokojenie zdiagnozowanych potrzeb w zakresie równego dostępu do wysokiej jakości kształcenia przedszkolnego.	2 700 000,00	1 890 000,00	II/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
49	Priorytet FEDS.08 Fundusze Europejskie dla edukacji na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.08.03 Dostęp do edukacji - ZIT	Wałbrzyski Inkubator Zawodowy - nowoczesna edukacja zawodowa dla mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów oraz wzrost kwalifikacji i umiejętności nauczycieli z 4 zespołów szkół zawodowych w Wałbrzychu i 1 szkoły zawodowej branżowej I stopnia, działającej przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii, poprzez działania szkoleniowe i doradcze, dostosowujące kwalifikacje ww. osób do potrzeb rynku pracy.	9 964 286,00	6 975 000,00	II/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
50	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Wsparcie dekarbonizacji subregionu wałbrzyskiego dzięki termomodernizacji budynków publicznych w Gminie Marcinowice	Gmina Marcinowice	Projekt realizuje zakres i cel EFRR/FS.CP2.I - Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, uwzględniając realizację działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej; racjonalnego wykorzystania energii; zmniejszenia sezonowych strat ciepła przez poszczególne budynki.	6 560 000,00	4 592 000,00	I/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
51	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w obiektach pełniących funkcje kulturalne, społeczne i turystyczne w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Radków	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko – radkowskiej, co przełoży się na poprawę jakości powietrza.	16 500 000,00	11 550 000,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
52	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminie Strzegom	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Wolna Przedsiębiorczość w Świdnicy – Lider, Partner Gmina Strzegom	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	17 717 626,00	12 402 338,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
53	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminie miejskiej Świdnica	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Wolna Przedsiębiorczość w Świdnicy – Lider, Partner Gmina Świdnica Miejska	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	17 142 857,00	12 000 000,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
54	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminie Świebodzice	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Wolna Przedsiębiorczość w Świdnicy – Lider, Partner Gmina Świebodzice	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	13 083 222,00	9 158 255,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
55	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Program Modernizacji Budynków użyteczności Publicznej w gminach Dobromierz i Żarów	Oddział Terenowy Stowarzyszenia Wolna Przedsiębiorczość w Świdnicy – Lider, Partnerzy Gmina Dobromierz, Gmina Żarów	Cel projektu: projekt dotyczy podniesienia efektywności energetycznej komunalnych budynków użyteczności publicznej	15 685 913,00	10 980 139,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
56	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Programy Partnerskie Energetyki Komunalnej OZE dla gmin miejskiej i wiejskiej Świdnica oraz Żarów (PPEK-I) - Programy Partnerskie Energetyki Komunalnej OZE dla gmin powiatu świdnickiego (PPEK)	Oddział Terenowy Stowarzyszenia "Wolna Przedsiębiorczość" w Świdnicy – Lider, Partnerzy Gmina Miasto Świdnica, Gmina Świdnica, Gmina Żarów, Gmina Dobromierz, Gmina Strzegom, Gmina Świebodzice	Celem projektu jest przyspieszenie transformacji energetycznej gmin partnerskich poprzez zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym dzięki budowie rozproszonego systemu źródeł energii opartych na systemach fotowoltaicznych oraz magazynach energii na potrzeby własne gmin i społeczności lokalnych.	18 009 160,00	12 606 412,00	II/2024	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
57	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa instalacji wytwarzających energię elektryczną i/lub ciepłą z odnawialnych źródeł	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest przyspieszenie transformacji energetycznej Gminy Jaworzyna Śląska poprzez zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym dzięki budowie rozproszonego systemu źródeł energii opartych na systemach fotowoltaicznych.	6 133 114,00	4 293 180,00	I/2026	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
58	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa instalacji wytwarzających energię elektryczną i/lub ciepłą z odnawialnych źródeł na terenie Gminy Marcinowice	Gmina Marcinowice	Projekt realizuje zakres i cel FST.CP6.I - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie, poprzez fakt, że zakłada budowę na terenie Gminy Marcinowice generatora fotowoltaicznego z magazynem energii wraz z przemiennikami energii, instalacji przyłączeniowej niskiego lub średniego napięcia, urządzeń komunikacyjnych i automatyki sterowania wynikających z warunków przyłączeniowych oraz systemu zdalnego monitoringu pracy systemów fotowoltaicznych.	2 773 646,00	1 941 552,00	I/2025	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
59	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Programy Partnerskie Energetyki Komunalnej OZE w gminach Dobromierz, Strzegom oraz Świebodzice(PPEK-II) - Programy Partnerskie Energetyki Obywatelskiej OZE dla gmin powiatu świdnickiego (PPEO)	Oddział Terenowy Stowarzyszenia "Wolna Przedsiębiorczość" w Świdnicy – Lider, Partnerzy Gmina Miasto Świdnica, Gmina Świdnica, Gmina Żarów, Gmina Dobromierz, Gmina Strzegom, Gmina Świebodzice	Celem projektu jest przyspieszenie transformacji energetycznej gmin partnerskich poprzez zwiększenie udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym dzięki budowie rozproszonego systemu źródeł energii opartych na systemach fotowoltanicznych oraz magazynach energii na potrzeby własne gmin i społeczności lokalnych.	15 358 564,00	10 750 995,00	II/2024	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
60	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Boguszowa-Gorc	Gmina Boguszów-Gorce	Celem projektu jej poprawa jakości życia mieszkańców AW oraz dążenie do neutralności klimatycznej.	20 995 000,00	14 696 500,00	III/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
61	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynków Ośrodka Sportu i Rekreacji w Boguszowie-Gorcach	Gmina Boguszów-Gorce	Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców AW oraz dążenie do neutralności klimatycznej.	4 000 000,00	2 800 000,00	III/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
62	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Ograniczenie niskiej emisji na terenie Gminy Czarny Bór i Stare Bogaczowice poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Gmina Czarny Bór	Celem projektu jest: ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost udziału OZE w produkcji energii elektrycznej na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej.	10 210 000,00	7 146 700,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
63	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Kompleksowa termomodernizacja budynków pełniących ważne funkcje społeczne na terenie gminy Jaworzyna Śląska	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem budynków, a także uzyskanie oszczędności energii cieplnej.	11 239 628,00	7 867 740,00	I/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
64	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w obiektach sportowych i edukacyjnych w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów sportowych i edukacyjnych oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza. JSO8.1. - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.	15 585 714,00	10 909 999,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
65	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza. JSO8.1.FST.CP6.I - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.	15 102 554,00	10 571 787,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
66	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w zabytkowych obiektach edukacyjnych i opiekuńczo-mieszkalnym w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów edukacyjnych i związanych z opieką senioralną oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza.	22 101 543,00	15 471 080,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
67	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa przedszkola o znacznie podwyższonych parametrach charakterystyki energetycznej w Witoszowie Dolnym - obiekt demonstracyjny	Gmina Świdnica	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej nowo budowanego budynku użyteczności publicznej wykorzystywanego na cele edukacyjne w Gminie Świdnica, umożliwiające łagodzenie wpływających na środowisko skutków transformacji w dziedzinie energii i klimatu.	11 160 700,00	7 336 490,00	II/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
68	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa budynku o podwyższonych parametrach charakterystyki energetycznej w miejscowości Dzieńmorowice na cele przedszkola	Gmina Walim	Zwiększenie efektywności energetycznej nowo budowanego budynku użyteczności publicznej wykorzystywanego na cele edukacyjne w Gminie Walim, umożliwiające łagodzenie wpływających na środowisko skutków transformacji w dziedzinie energii i klimatu	10 934 397,00	4 154 078,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
69	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Modelowa transformacja energetyczna budynków mieszkalnych w celu ograniczenia niskiej emisji w obszarze ZIT WOF – projekt grantowy	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Ograniczenie energochłonności i emisyjności budynków mieszkalnych na terenie 20 gmin objętych projektem i poprawy warunków życia mieszkańców poprzez gruntowna termomodernizacja budynków mieszkalnych	174 247 745,00	121 973 422,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
70	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Transformacja energetyczna budynków mieszkalnych w celu ograniczenia niskiej emisji w obszarze ZIT WOF – projekt partnerski	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Ograniczenie energochłonności i emisyjności budynków mieszkalnych na terenie 17 gmin objętych projektem i poprawy warunków życia mieszkańców poprzez gruntowną termomodernizację budynków mieszkalnych komunalnych	107 077 255,00	74 954 078,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
71	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej ośmiu budynków infrastruktury publicznej zlokalizowanych w Wałbrzychu i objętych nadzorem konserwatorskim, poprzez ich termomodernizację	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Projekt polega na poprawie efektywności energetycznej 8 budynków użyteczności publicznej tj. 2 budynków oświatowych, 5 budynków administracji publicznej oraz 1 budynku, w którym zostanie utworzona Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	55 736 277,00	39 015 394,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
72	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1B Dobromierz	Gmina Dobromierz	Celem projektu będzie ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	5 428 572,00	3 800 000,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
73	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1C	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji pochodzącej ze źródeł transportowych, ponieważ docelowo ma doprowadzić do zmniejszenia ruchu samochodów poprzez umożliwienie mieszkańcom bezpiecznego przemieszczania się rowerami pomiędzy miejscowościami – w kierunku miejsc pracy, urzędów, przystanków kolejowych itp.	7 142 857,00	5 000 000,00	I/2025	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
74	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1D	Gmina Marcinowice	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	6 234 285,00	4 364 000,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
75	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zeroemisyjny transport miejski w gminach Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest redukcja niskiej emisji na obszarze gmin partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego poprzez zwiększenie oferty publicznego transportu zbiorowego. FST.JSO8.1 - Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie.	6 000 000,00	4 200 000,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
76	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zakup bezemisyjnego taboru czystego transportu	Gmina Stare Bogaczowice	Celem głównym projektu jest likwidacja problemu wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców Gminy Stare Bogaczowice oraz ograniczonego dostępu mieszkańców gmin ościennych korzystających z systemu edukacyjnego Gminy Stare Bogaczowice oraz atrakcji turystycznych i kulturalnych. Projekt również znacząco przyczyni się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery	4 000 000,00	2 800 000,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
77	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa infrastruktury rowerowej łączącej Gminę Stare Bogaczowice z miejscowościami Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego na odcinku Szczawno-Zdrój – Struga	Gmina Stare Bogaczowice	Celem głównym projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych. Projekt rozwiązuje również częściowo problem wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców Gminy Stare Bogaczowice z gminami ościennymi oraz uatrakcyjnią wizerunek gminy przyjaznej turystyce, aktywności fizycznej i środowisku naturalnemu	2 884 000,00	2 018 800,00	I/2025	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
78	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zakup zeroemisyjnego taboru autobusowego dla Gmin: Strzegom, Żarów i Marcinowice	Gmina Strzegom	Poprawa mobilności obywateli trzech gmin Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego (Strzegom, Żarów, Marcinowice, z uwzględnieniem potrzeby ograniczania negatywnego oddziaływania transportu na środowisko, poprzez zakup nowoczesnego elektrycznego taboru autobusowego na potrzeby rozwoju transportu publicznego.	14 286 000,00	10 000 000,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
79	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1 A	Gmina Strzegom	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	11 270 000,00	7 889 000,00	IV/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
80	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1 E	Gmina Świdnica	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	7 342 857,00	5 000 000,00	II/2025	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
81	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa dróg rowerowych w Świdnicy jako element infrastruktury czystego transportu miejskiego	Gmina Świdnica Miejska	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	7 142 857,00	5 000 000,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
82	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 1 G	Gmina Świebodzice	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	8 429 000,00	5 900 300,00	IV/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
83	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Niskoemisyjna, inteligentna i dostępna mobilność w Aglomeracji Wałbrzyskiej – Gmina Wałbrzych	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	1. Zakup 13 elektrycznych autobusów przegubowych 2. Instalacja 7 stacji ładowania 3. Budowa 15 zintegrowanych przystanków komunikacji autobusowej 4. Budowa 3 pętli autobusowych.	59 531 643,00	41 672 150,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
84	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa dróg dla rowerów, ciągów pieszo-rowerowych, pasów ruchu dla rowerów oraz wyznaczenie toru i kierunku ruchu roweru, wraz z infrastrukturą towarzyszącą łączących centrum Wałbrzycha z pozostałymi dzielnicami oraz Szczawnem-Zdrój na rzecz rozwoju zrównoważonej mobilności mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Budowa spójnej sieci około 15 km dróg rowerowych na terenie Wałbrzycha i 3,5 km dróg rowerowych na terenie Szczawna-Zdroju wraz z towarzyszącą infrastrukturą - między innymi wiaty rowerowe, ławki, punkty naprawy.	30 000 000,00	21 000 000,00	I/2025	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
85	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa ścieżki rowerowej prowadzącej z Palmiarni do Zamku Książ wraz z modernizacją parkingu głównego w kompleksie Zamku Książ w Wałbrzychu w celu ograniczenia indywidualnego transportu samochodowego, na rzecz rozwoju zrównoważonej mobilności mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	1. Budowa ścieżki rowerowej o długości ok. 6 km i szerokości 3 m. wraz z infrastrukturą towarzyszącą, zapewniającą bezpieczny i wygodny przejazd ekologicznym środkiem transportu jakim jest rower pomiędzy Palmiarnią a Zamkiem Książ. 2. Utworzenie dwóch dużych punktów infrastruktury rowerowej (przy Palmiarni oraz na Przedzamczu Zamku Książ) – stacje i parkingi rowerowe oraz miejsca obsługi rowerzystów.	3 600 000,00	2 520 000,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
86	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej na terenie Gminy Żarów	Gmina Żarów	Ograniczenie presji ruchu samochodowego na środowisko poprzez budowę miejskiej i aglomeracyjnej infrastruktury rowerowej	7 760 000,00	5 432 000,00	III/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
87	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój energii odnawialnej na terenie Gminy Czarny Bór	Gmina Czarny Bór	Celem projektu jest łagodzenie wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie (FST) poprzez budowę ekologicznych wytwórczych źródeł energii.	3 468 000,00	2 427 600,00	IV/2024	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
88	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Wykonanie otworu badawczego GT-2 w celu poszukiwania i rozpoznania wód termalnych do celów ciepłowniczych na terenie miejscowości Głuszycza	Gmina Głuszycza	Celem projektu jest wdrażanie technologii i infrastruktury zapewniających przystępną cenowo czystą energię, redukcja emisji gazów cieplarnianych i pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.	30 000 000,00	16 800 000,00	I/2025	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
89	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez budowę farmy fotowoltaicznej z magazynem energii	Gmina Stare Bogaczowice	Głównym celem projektu jest zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza poprzez wykorzystanie OZE, co pozwoli również obniżyć koszty energii elektrycznej oraz ogrzewania obiektów użyteczności publicznych. Realizacja projektu podwyższy również procentowy udział wykorzystania źródeł OZE	10 000 000,00	7 000 000,00	II/2024	Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii
90	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap II)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu pn. „Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap II)” jest zapewnienie kadry oraz funkcjonowania instytucji reprezentującej i odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2028, w latach 2028-2029	16 107 143,00	11 275 000,00	IV/2025	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
91	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap I)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu pn. „Wsparcie funkcjonowania IPAW (etap I)” jest zapewnienie kadry oraz funkcjonowania instytucji reprezentującej i odpowiedzialnej za realizację zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027, w latach 2024-2027	7 142 857,00	5 000 000,00	IV/2024	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
92	Priorytet FEDS.11 Pomoc Techniczna EFS+/Działanie FEDS.11.01 Pomoc Techniczna EFS+	Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap I)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap I)” jest zapewnienie funkcjonowania Biura ZIT WOF w latach 2024-2027 niezbędnego do realizacji zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	1 993 520,00	1 395 464,00	II/2024	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
93	Priorytet FEDS.11 Pomoc Techniczna EFS+/Działanie FEDS.11.01 Pomoc Techniczna EFS+	Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap II)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu „Wsparcie wdrażania i aktualizacji Strategii ZIT WOF (etap II)” jest zapewnienie funkcjonowania Biura ZIT WOF w latach 2028-2029 niezbędnego do realizacji zadań ZIT WOF w ramach FEDS 2021-2027.	854 366,00	598 056,00	IV/2027	Zwiększenie zdolności administracyjnej podmiotów związanych z wdrażaniem Strategii ZIT WOF
Suma:					1 088 363 837,43	745 498 366,00		

Źródło: opracowanie własne.

2. LISTA PODSTAWOWA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH FENIKS 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FENIKS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
1	Priorytet FENX.03 Transport miejski/Działanie FENX.03.01 Transport miejski	Rozwój zrównoważonego transportu na terenie Gminy Jawor poprzez budowę centrum przesiadkowego i systemu ITS	Gmina Jawor	Celem projektu jest poprawa poziomu i jakości życia społeczności powiatu jaworskiego, ograniczenie zanieczyszczenia powietrza poprzez przyśpieszony rozwój efektywnych form transportu publicznego, mających wpływ na ograniczenie emisji CO2 oraz łagodzenie negatywnego oddziaływania na środowisko.	12 853 500,00	8 882 500,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
2	Priorytet FENX.03 Transport miejski/Działanie FENX.03.01 Transport miejski	Niskoemisyjna, inteligentna i dostępna mobilność w Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez budowę węzła przesiadkowego oraz utworzenie systemu ITS- na terenie Gminy Miejskiej Kamienna Góra, Gminy Wiejskiej Kamienna Góra, Miasta i Gminy Lubawka oraz Gminy Czarny Bór	Gmina Kamienna Góra Miejska	Celem projektu jest wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	68 580 894,00	47 393 300,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FENIKS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
3	Priorytet FENX.03 Transport miejski/Działanie FENX.03.01 Transport miejski	Budowa infrastruktury niskoemisyjnego transportu publicznego wraz z zastosowaniem inteligentnych systemów transportowych w Gminie Miejskiej Nowa Ruda, Gminie Nowa Ruda i Gminie Radków	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest redukcja niskiej emisji na obszarze gmin partnerstwa Noworudzko-Radkowskiego poprzez modernizację infrastruktury publicznego transportu zbiorowego	36 440 000,00	25 170 000,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
4	Priorytet FENX.03 Transport miejski/Działanie FENX.03.01 Transport miejski	Usprawnienie zrównoważonego transportu publicznego w celu poprawy mobilności poprzez inwestycje w niezbędną infrastrukturę transportu miejskiego na obszarze gmin: Miasto Świdnica, Żarów, Jaworzyna Śląska, Marcinowice, Strzegom, Świdnica	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest poprawa rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez obniżenie emisyjności w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku.	83 083 372,00	57 415 338,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
5	Priorytet FENX.03 Transport miejski/Działanie FENX.03.01 Transport miejski	Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej poprzez budowę centrów przesiadkowych i P&R wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz rozbudowę systemu ITS na terenie gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej - Wałbrzych, Boguszów-Gorce, Czarny Bór, Dobromierz, Głuszycza, Jedlina-Zdrój, Mieroszów, Szczawno-Zdrój, Stare Bogaczowice, Walim, Świebodzice	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Utworzenie spójnego i kompleksowego systemu zbiorowej komunikacji pasażerskiej pomiędzy 11 gminami AW. Usprawnienie i ułatwienie zbiorowej komunikacji, w tym komunikacji autobusowej prowadzonej przez Gminę Wałbrzych na rzecz gmin sąsiadujących (Porozumienie międzygminne). Lepsze i efektywniejsze zarządzanie ruchem pieszych w kluczowych punktach miasta, z którego korzystają nie tylko mieszkańcy Wałbrzycha ale również mieszkańcy sąsiednich gmin aglomeracji. Poprawa bezpieczeństwa ruchu samochodowego na kluczowych drogach i skrzyżowaniach miasta, w tym na oddanej do użytku nowej części obwodnicy miasta, z której korzystają użytkownicy gmin ościennych i spoza aglomeracji (samochodowy ruch przyjezdnych).	122 437 445,72	85 706 212,00	II/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FENIKS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
6	Priorytet FENX.03 Transport miejski/Działanie FENX.03.01 Transport miejski	Opracowanie dokumentu pn.: „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego” (dalej: SUMP)	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest opracowanie dokumentu pn.: „Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego” (dalej: SUMP)	608 130,00	432 650,00	I/2024	Redukcja niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
Suma:					324 003 341,72	225 000 000,00		

Źródło: opracowanie własne.

3. LISTA REZERWOWA PROJEKTÓW NIEKONKURENCYJNYCH FEDS 2021-2027⁴⁰

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
1	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jawor. - etap II	Gmina Jawor	Celem głównym projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej sektora użyteczności publicznej w Gminie Jawor oraz pełnienie roli we wdrażaniu rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej poprzez realizację projektu polegającego na kompleksowej termomodernizacji zabytkowego Ratusza, budynku użyteczności publicznej, Urzędu Miejskiego w Gminie Jawor etapu II.	4 683 790,00	3 278 650,00	II/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
2	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jedlina-Zdrój	Gmina Jedlina Zdrój	Przyjęte do realizacji działania mają więc służyć kompleksowemu ograniczeniu niskiego poziomu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, stanowiących własność Gminy Jedlina-Zdrój, co w znaczny sposób ograniczy emisję zanieczyszczeń – cel główny projektu.	3 000 000,00	2 100 000,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

⁴⁰ Zastąpienie projektu z listy podstawowej projektem z listy rezerwowej odbywać się będzie na zasadach przyjętych przez Komitet Sterujący ZIT AW.

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
3	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Termomodernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. J. Korczaka w Sokołowsku	Gmina Mieroszów	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku a co za tym idzie jakości powietrza w Gminie Mieroszów i gminach sąsiadujących	5 300 000,00	3 710 000,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
4	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.08 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych - ZIT	Termomodernizacja Publicznej Szkoły Podstawowej w Mieroszowie	Gmina Mieroszów	Celem projektu będzie zwiększenie efektywności energetycznej w starej części budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Mieroszowie, mieszczącej się przy ul. Wolności 19 co za tym idzie jakości powietrza w Gminie Mieroszów i gminach sąsiadujących	4 000 000,00	2 800 000,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
5	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Rewitalizacja parku w Dobromierzu	Gmina Dobromierz	Zachowanie i rozwój bioróżnorodności, ograniczenie skutków zmian klimatu oraz redukcja emisji gazów cieplarniach na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej.	714 285,71	500 000,00	IV/2024	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
6	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Rewitalizacja parków zabytkowych w Pogwizdowie i Kwietnikach	Gmina Paszowice	Głównym celem projektu jest ochrona bioróżnorodności w dwóch zabytkowych parkach.	3 500 000,00	2 450 000,00	I/2025	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
7	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Zielona i niebieska infrastruktura w przestrzeni publicznej na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego	Gmina Radków	Celem głównym projektu jest zwiększenie zdolności społeczności gmin Partnerstwa Noworudzko – Radkowskiego do łagodzenia zmian klimatu i adaptacji do ich skutków przez szereg działań adaptacyjno-mitygacyjnych oraz edukacyjno-informacyjnych zaplanowanych w projekcie.	5 500 000,00	3 850 000,00	I/2025	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
8	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Zwiększenie bioróżnorodności terenów zielonych przestrzeni miejskiej w Świdnicy	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest zachowanie i rozwój bioróżnorodności oraz ograniczenie skutków zmian klimatu w Gminie Miasto Świdnica poprzez zagospodarowanie terenów zielonych - rewaloryzacja 4 terenów zieleni miejskiej	2 100 000,00	1 470 000,00	III/2024	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
9	Priorytet FEDS.02 Fundusze Europejskie na rzecz środowiska na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.02.10 Ochrona przyrody i klimatu - ZIT	Zachowanie i rozwój bioróżnorodności oraz ograniczenie skutków zmian klimatu w WOF poprzez zielone przystanki komunikacji autobusowej.	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Wymiana wiat przystankowych na terenie miasta Wałbrzycha na tzw. zielone przystanki, które stanowią nowoczesne i ekologiczne rozwiązanie, przynoszące liczne korzyści zarówno środowisku, jak i mieszkańcom - zielona infrastruktura związana z rozwojem zrównoważonej mobilnej komunikacji autobusowej w Aglomeracji Wałbrzyskiej.	1 590 713,00	1 113 499,00	II/2024	Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody
10	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Poprawa mobilności miejskiej w Gminie Nowa Ruda oraz w Gminie Radków poprzez budowę infrastruktury rowerowej	Gmina Nowa Ruda	Celem realizacji projektu jest ograniczenie ruchu zmotoryzowanego pomiędzy częściami Gminy Nowa Ruda i Radkowa oraz w samych centrach tych miast na rzecz ruchu rowerowego, a w następstwie tych działań redukcja emisji substancji szkodliwych dla środowiska.	9 900 000,00	6 930 000,00	II/2025	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
11	Priorytet FEDS.03 Fundusze Europejskie na rzecz mobilności miejskiej Dolnego Śląska/Działanie FEDS.03.01 Ekotransport miejski i podmiejski – ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej na rzecz ograniczania transportu indywidualnego w Gminie Świdnica	Gmina Świdnica	Celem projektu jest ograniczanie transportu indywidualnego poprzez budowę dróg dla rowerów. Głównym celem projektu będzie ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	3 528 572,00	2 400 000,00	III/2025	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
12	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój turystyki rowerowej na terenie gmin Głuszycy, Jedlina-Zdrój, Walim	Gmina Głuszycy	Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności turystyki rowerowej na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej	5 700 000,00	3 990 000,00	II/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
13	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa przestrzeni publicznych w celu nadania im nowej funkcji w dwóch Gminach Aglomeracji Wałbrzyskiej	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest fizyczna odnowa przestrzeni publicznych w celu poprawy ich funkcjonalności i bezpieczeństwa.	7 897 143,00	5 528 000,00	III/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
14	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozbudowa systemu dróg rowerowych na terenie gminy Kamienna Góra i gminy Lubawka	Gmina Kamienna Góra	Celem projektu jest rozwój turystyki i ruchu turystycznego w regionie Ziemi Kamiennogórskiej, w oparciu o infrastrukturę rowerową, a także lokalne dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne związane z wielowiekową obecnością na tym terenie zakonu cystersów	5 600 000,00	3 920 000,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
15	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa zdegradowanych terenów w Boguszowie-Gorcach w celu poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej.	Gmina Miasto Boguszów-Gorce	Celem projektu jej poprawa jakości życia mieszkańców AW.	3 924 167,80	2 746 917,46	III/2026	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
16	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Utworzenie Gminnego Centrum Zrównoważonej Turystyki w Golińsku	Gmina Mieroszów	Celem projektu jest utworzenie Gminnego Centrum Zrównoważonej Turystyki po dawnej strażnicy straży granicznej w Golińsku w celu rozwoju potencjału turystycznego Gminy Mieroszów, jak i gmin całej AW, poszerzeniu wiedzy mieszkańców oraz przyjezdnych z zakresu turystyki sportu i kultury regionu	9 400 000,00	3 696 000,00	IV/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
17	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Modernizacja Sali widowiskowej w Centrum Kultury Gminy Nowa Ruda	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest poprawa dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej, do rozwoju różnorodnych form aktywności i szeroko pojętego życia społecznego w regionie	1 428 572,00	1 000 000,00	IV/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
18	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Modernizacja terenów rekreacyjnych i sportowych na terenie gmin Partnerstwa Noworudzko - Radkowskiego – 2	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych poprzez budowę, modernizację i przebudowę infrastruktury sportowej będącej zapleczem do rozwoju różnorodnych form uprawiania sportu w okresie letnim i zimowym oraz budowa parków kieszonkowych i miejsc odpoczynku na zapleczach budynków wielorodzinnych	7 305 220,00	5 113 654,00	III/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
19	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Odnowa przestrzeni publicznych podwórek w Gminie Strzegom	Gmina Strzegom	Głównym celem jest przywrócenie i nadanie nowych funkcji ogólnodostępnym przestrzeniom publicznym, uporządkowanie terenów, wykonanie nowych nawierzchni, placów zabaw, podniesienie bioróżnorodności poprzez nasadzenia roślin z uwzględnieniem standardów ochrony zieleni oraz odnowę fizyczną i biologiczną wraz z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni publicznych i życia mieszkańców	2 857 150,00	2 000 000,00	III/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
20	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Inteligentne sieci do zarządzania miastem Świebodzice wraz z monitoringiem wizyjnym	Gmina Świebodzice	Celem projektu jest przewidywanie problemów i minimalizację ich wpływu na miasto, aktualna informacja na temat bieżącego stanu i zachowania systemu miejskiego, działania proaktywne, które pozwalają identyfikować, zarządzać i rozwiązywać problemy negatywnie wpływające na bezpieczeństwo miasta.	2 422 857,00	1 696 000,00	II/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
21	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Modernizacja infrastruktury edukacyjnej na terenie Gmin Walim, Głuszycy oraz Jedlina-Zdrój	Gmina Walim	Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego poprzez poprawę warunków kształcenia w edukacji podstawowej na terenie gmin partnerskich.	10 000 000,00	7 000 000,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
22	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego w Gminie Wałbrzych dla dzieci z Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Zwiększenie liczby miejsc w edukacji przedszkolnej dla dzieci z AW na obszarze Gminy Wałbrzych poprzez przebudowę i termomodernizację oraz zagospodarowanie terenu byłego budynku mieszkalnego na potrzeby działalności przedszkola samorządowego przy PPS nr 6 w Wałbrzychu	6 275 149,00	4 392 604,00	I/2025	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej
23	Priorytet FEDS.06 Fundusze Europejskie bliżej mieszkańców Dolnego Śląska/Działanie FEDS.06.01 Rozwój lokalny - strategii ZIT	Rozwój infrastruktury i usług dziedzictwa kultury na terenie Gminy Żarów poprzez modernizację obiektu Gminnego Centrum Kultury i Sportu	Gmina Żarów	Celem projektu jest rozwój infrastruktury i usług dziedzictwa kultury świadczonych na terenie Gminy Żarów poprzez modernizację obiektu Gminnego Centrum Kultury i Sportu	2 000 000,00	1 400 000,00	III/2024	Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru wraz z poprawą jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
24	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Aktywny senior	Gmina Dobromierz	Poprawa jakości życia seniorów na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej	1 108 375,69	775 862,98	IV/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
25	Priorytet FEDS.07 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.07.10 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych - ZIT	Instytut Seniora- dzienny dom pomocy w Gminie Walim	Gmina Walim	Rozwój usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu na terenie Gminy Walim poprzez utworzenie dwóch placówek zapewniających dzienną opiekę	3 000 000,00	2 100 000,00	III/2024	Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych, poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie wraz z promowaniem włączenia społecznego i przeciwdziałania ubóstwu
26	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Jaworzyna Śląska pełniących funkcje oświatowe, tj. budynku Szkoły Podstawowej w Jaworzynie Śląskiej przy ul. Jana Pawła II 16 oraz budynku Szkoły Podstawowej w Pastuchowie przy ul. Wyzwolenia 22	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem budynków, a także uzyskanie oszczędności energii cieplnej.	13 222 562,00	9 255 793,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
27	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja dwóch budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Jaworzyna Śląska.	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest ograniczenie niskiej emisji na terenie obszaru Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez zmniejszenie zużycia energii pierwotnej w budynkach, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych związanych z użytkowaniem budynków, a także uzyskanie oszczędności energii cieplnej.	12 000 000,00	8 400 000,00	I/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
28	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej Gminy Jaworzyna Śląska pełniących funkcje oświatowe, tj. budynku Szkoły Podstawowej w Jaworzynie Śląskiej przy ul. Mickiewicza 9 oraz budynku Szkoły Podstawowej w Starym Jaworowie 39.	Gmina Jaworzyna Śląska	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków (oszczędność energii pierwotnej i końcowej) oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (CO2).	9 766 714,00	6 836 700,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
29	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja i wymiana źródeł ciepła w budynku mieszkalnym na terenie Gminy Nowa Ruda	Gmina Nowa Ruda	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynku i redukcja emisji gazów cieplarnianych na terenie ziemi noworudzko - radkowskiej wpływające na poprawę jakości powietrza	2 857 143,00	2 000 000,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
30	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków infrastruktury publicznej w Gminie Miejskiej Nowa Ruda	Gmina Nowa Ruda Miejska	Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej obiektów edukacyjnych i związanych z opieką senioralną oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych na terenie miasta Nowa Ruda wpływające na poprawę jakości powietrza	13 050 569,00	9 135 398,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
31	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków edukacyjnych: Zespołu Szkolno-Przedszkolnego i hali sportowej w Ścinawce Średniej	Gmina Radków	Głównym celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych w Gminie Radków, co przełoży się na poprawę jakości powietrza, poprzez gruntowną termomodernizację budynków użyteczności publicznej wykorzystywanych na cele edukacyjne	5 856 465,00	4 099 525,00	II/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
32	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Gminy Świdnica, obejmująca: budynek Szkoły Podstawowej w Pszennie, budynek Szkoły Podstawowej w Lutomi Dolnej, budynek przedszkola gminnego w Pszennie przy ul. Wrocławskiej 15	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Gminy Świdnica obejmująca: budynek Szkoły Podstawowej w Pszennie, budynek Szkoły Podstawowej w Lutomi Dolnej, budynek przedszkola gminnego w Pszennie przy ul. Wrocławskiej 15	16 100 000,00	10 780 000,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
33	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej budynku Urzędu Gminy Świdnicy.	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej siedziby Gminy Świdnicy.	3 700 000,00	2 485 000,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
34	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej Szkoły Podstawowej w Pszennie	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej Szkoły Podstawowej w Pszennie	3 100 000,00	1 995 000,00	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
35	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Poprawa efektywności energetycznej budynku Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lubachowie	Gmina Świdnica	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lubachowie	2 050 000,00	1 260 000,00	II/2025	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodne z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
36	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej przy ul. Śląskiej 35 w Świdnicy - LODOWISKO	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej, w którym mieści się lodowisko miejskie.	7 800 000,00	5 460 000,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
37	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Termomodernizacja obiektu użyteczności publicznej - Miejska Biblioteka Publiczna w Świdnicy	Gmina Świdnica Miejska	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej, w którym mieści się Miejska Biblioteka Publiczna im. C.K. Norwida w Świdnicy	3 000 000,00	2 100 000,00	III/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
38	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zwiększenie przez Gminę Wałbrzych – miasto na prawach powiatu efektywności energetycznej Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 26 w Wałbrzychu.	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 26 w Wałbrzychu.	13 973 627,55	9 763 248,59	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
39	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Zwiększenie przez Gminę Wałbrzych – miasto na prawach powiatu efektywności energetycznej Hali lekkoatletycznej im. Wałbrzyskich Olimpijczyków w Wałbrzychu.	Gmina Wałbrzych - Miasto na prawach powiatu	Celem projektu jest poprawa efektywności energetycznej Hali lekkoatletycznej im. Wałbrzyskich Olimpijczyków w Wałbrzychu.	9 532 593,62	6 237 003,16	IV/2024	Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych
40	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Budowa infrastruktury rowerowej łączącej Gminę Stare Bogaczowice z miejscowościami Aglomeracji Wałbrzyskiej na odcinku Szczawno-Zdrój – Struga-Stare Bogaczowice – etap II	Gmina Stare Bogaczowice	Głównym celem projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	7 500 000,00	5 250 000,00	II/2025	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej

PROJEKT STRATEGII ZIT AW NA LATA 2021-2027

Lp.	Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Cel projektu	Szacowana wartość ogółem (PLN)	Szacowany wkład UE (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)	Wiązka projektów (nazwa)
41	Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku/Działanie FEDS.09.06 Transformacja środowiskowa - ZIT	Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej - etap 3	Gmina Strzegom	Głównym celem projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz zmniejszenie ruchu drogowego pojazdów samochodowych.	7 500 000,00	5 250 000,00	I/2025	Redukcji niskiej emisji poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej
				Suma:	243 745 669,72	166 268 855,43		

Źródło: opracowanie własne.

ZAŁĄCZNIK 3. INFORMACJA O POWIĄZANIACH PROJEKTÓW W POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁANIACH STRATEGII ZIT AW

Działania Strategii ZIT AW objęte finansowaniem UE	Typy projektów	Projekty powiązane
<p>Działanie F2.1. Poprawa efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i budynków mieszkalnych</p>	<p>Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków publicznych (2.1 A)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B, 2.1.B, 9.5.D. - Dzięki poprawie estetyki budynków publicznych poprawie ulegnie jakość przestrzeni publicznej i poprawi się atrakcyjność turystyczna obszaru. Ponadto wśród termomodernizowanych obiektów znajdować się będą obiekty instytucji kultury, dzięki czemu poprzez poprawę efektywności energetycznej wzmocniona będzie ich sytuacja finansowa, a zaoszczędzone środki będą mogły być przeznaczone na realizację dodatkowej oferty kulturalnej. - W związku z realizacją projektów modelowych i demonstracyjnych jakość modernizacji energetycznej budynków publicznych poprawi się, co w konsekwencji pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego i wzmocni atrakcyjność turystyczną obszaru.</p>
	<p>Budowa nowych budynków w zakresie budynków publicznych należących do JST np. jako projekty pilotażowe, zawierające m.in. elementy edukacyjne i demonstracyjne (2.1 B)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 2.1.A, 9.5.D. - Dzięki realizacji projektów pilotażowych i demonstracyjnych poprawi się dostępność do informacji oraz poziom wiedzy na temat efektywności energetycznej w budownictwie publicznym i korzyści wynikających z tego procesu. Wpłynie to pozytywnie na rozwój budownictwa energooszczędnego, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy stanu środowiska poprzez redukcję niskiej emisji.</p>
	<p>Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków mieszkalnych wielorodzinnych (2.2 A)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B. Dzięki poprawie estetyki budynków mieszkalnych poprawie ulegnie jakość przestrzeni publicznej i poprawi się atrakcyjność turystyczna obszaru. Ponadto dzięki poprawie stanu środowiska, która wynikać będzie z ograniczenia niskiej emisji, poprawie ulegnie stan środowiska naturalnego.</p>
	<p>Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną istniejących budynków mieszkalnych (9.5.A)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B Dzięki poprawie estetyki budynków mieszkalnych poprawie ulegnie jakość przestrzeni publicznej i poprawi się atrakcyjność turystyczna obszaru. Ponadto dzięki poprawie stanu środowiska, która wynikać będzie z ograniczenia niskiej emisji, poprawie ulegnie atrakcyjność turystyczna obszaru.</p>
	<p>Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną budynków infrastruktury publicznej (9.5.B)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B, 2.1.B - Dzięki poprawie estetyki budynków publicznych poprawie ulegnie jakość przestrzeni publicznej i poprawi się atrakcyjność turystyczna obszaru. Ponadto wśród termomodernizowanych obiektów znajdować się będą obiekty instytucji kultury, dzięki czemu poprzez poprawę efektywności energetycznej wzmocniona będzie ich sytuacja finansowa, a zaoszczędzone środki będą mogły być przeznaczone na realizację oferty kulturalnej. - W związku z realizacją projektów modelowych jakość modernizacji energetycznej budynków publicznych poprawi się co w konsekwencji pozytywnie wpłynie na stan środowiska naturalnego</p>
	<p>Demonstracyjne budynki użyteczności publicznej (9.5.D)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 2.1.A, 9.5.B. - Dzięki realizacji projektów pilotażowych i demonstracyjnych poprawi się dostępność do informacji oraz poziom wiedzy na temat efektywności energetycznej w budownictwie publicznym i korzyści wynikających z tego procesu termomodernizacji. Wpłynie to pozytywnie na rozwój budownictwa energooszczędnego, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego.</p>
<p>Działanie F2.2. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p>	<p>Budowa, rozbudowa i modernizacja zbiorczych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych dot. oczyszczalni ścieków komunalnych, sieci kanalizacji sanitarnej, zagospodarowania osadów ściekowych, monitoringu (2.6.A)</p> <p>Budowa, modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę na obszarze gmin do 15 tys. mieszkańców (2.6.B)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B Dzięki poprawie jakości i dostępności do infrastruktury wodo-kanalizacyjnej poprawie ulegnie stan środowiska naturalnego co przyczyni się pozytywnie do jakości terenów publicznych oraz umożliwi wprowadzenie oferty nowych produktów turystycznych</p>

Działania Strategii ZIT AW objęte finansowaniem UE	Typy projektów	Projekty powiązane
<p>Działanie F2.3. Redukcja niskiej emisji, poprzez rozwój transportu publicznego i infrastruktury rowerowej</p>	<p>Zakup oraz modernizacja zeroemisyjnego (elektrycznego, wodorowego) lub niskoemisyjnego taboru autobusowego (3.1 A)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 2.1.A, 2.1.B, 6.1.A, 6.1.B, 9.5.A, 9.5.B Realizacja projektów dot. transportu publicznego przyczynią się do lepszego wykorzystania środków transportu innych niż samochody osobowe, co w konsekwencji doprowadzi do spadku niskiej emisji podobnie jak w przypadku projektów dot. poprawy efektywności energetycznej budynków. Poprawa jakości powietrza pozytywnie przyczyni się do poprawy jakości przestrzeni publicznej oraz poprawy stanu środowiska naturalnego co z kolei będzie korzystnie oddziaływać na ofertę turystyczną Aglomeracji Wałbrzyskiej.</p>
	<p>Budowa infrastruktury ładowania lub tankowania pojazdów (motocykli, samochodów i autobusów) zeroemisyjnych, zarówno transportu publicznego jak i indywidualnego (3.1 B)</p>	
	<p>Budowa i przebudowa infrastruktury transportu publicznego (3.1 C)</p>	
	<p>Infrastruktura rowerowa na rzecz ograniczania transportu indywidualnego - drogi dla rowerów, ciągi pieszo-rowerowe (3.1 D)</p>	
	<p>Realizacja działań związanych z przygotowaniem i aktualizacją Planów Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (3.1 E)</p>	
<p>Działanie F2.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii</p>	<p>Wsparcie OZE, w tym tworzenie magazynów energii (9.5.C)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 2.1.A, 2.1.B, 9.5.A, 9.5.B Realizacja projektów dot. Odnawialnych Źródeł Energii są powiązane z projektami dot. poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych, ponieważ umożliwią wykorzystanie OZE w modernizowanych obiektach. W konsekwencji zastosowanie OZE przyczyni się do obniżenia zjawiska niskiej emisji oraz poprawy stanu środowiska podobnie jak w przypadku projektów termomodernizacyjnych.</p>
<p>Działanie F2.7. Wzmocnienie różnorodności biologicznej i ochrona przyrody</p>	<p>Przywracanie i wzmacnianie usług ekosystemowych w ramach zielonej i niebieskiej infrastruktury na terenach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych (2.7.A.)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B Projekty dot. zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach poprawią jakość środowiska miejskiego, a w konsekwencji wpłyną pozytywnie na jakość przestrzeni publicznej oraz atrakcyjność turystyczną obszaru.</p>
	<p>Czynna ochrona gatunków i siedlisk przyrodniczych (2.7.C.)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.B Projekty dot. poprawy różnorodności biologicznej, ochrony gatunków i siedlisk wpłyną pozytywnie na jakość środowiska naturalnego Aglomeracji Wałbrzyskiej co poprawi atrakcyjność turystyczną obszaru.</p>
	<p>Zrównoważone szlaki rowerowe dotyczące kanalizowania ruchu turystycznego na obszarach chronionych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie (2.7.D.)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.B Projekty dot. rowerowych szlaków turystycznych wpłyną pozytywnie na zrównoważoną dostępność cennych przyrodniczo obszarów Aglomeracji Wałbrzyskiej co poprawi atrakcyjność turystyczną obszaru.</p>
<p>Działanie F4.1. Przeciwdziałanie depopulacji poprzez rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych</p>	<p>Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej (8.1.A)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 8.1.C Projekty dot. poprawy dostępności do edukacji przedszkolnej przyczynią się do poprawy jakości przestrzeni publicznych poprzez dodatkową ofertę skierowaną do mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej. Ponadto lepsze przygotowanie dzieci w wieku przedszkolnym do podjęcia edukacji na dalszych etapach kształcenia przyczyni się do rozwoju kształcenia zawodowego.</p>
<p>Działanie F4.2. Poprawa poziomu edukacji i promowanie uczenia się przez całe życie</p>	<p>Rozwój kształcenia zawodowego (8.1.C)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B, 7.7.A Poprawa jakości kształcenia zawodowego przyczyni się do poprawy kwalifikacji zasobów ludzkich gospodarki Aglomeracji Wałbrzyskiej, tym w obszarze turystyki oraz wpłynie pozytywnie na redukcję zjawiska wykluczenia społecznego co poprawi bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.</p>
<p>Działanie F4.5. Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałanie przejawom ubóstwa</p>	<p>Rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej (7.7.A)</p>	<p>Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A, 6.1.B Rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej przyczyni się do zmniejszenia zjawiska wykluczenia co wpłynie pozytywnie na bezpieczeństwo przestrzeni publicznych oraz umożliwi włączenie osób zagrożonych wykluczeniem do życia zawodowego co będzie pozytywnie wpływać na dostępność kadr dla gospodarki Aglomeracji Wałbrzyskiej, w tym zakresie turystyki.</p>

Działania Strategii ZIT AW objęte finansowaniem UE	Typy projektów	Projekty powiązane
Działanie F5.1. Wzmocnienie atrakcyjności turystycznej i oferty kulturalnej obszaru	Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego (w tym instytucji kultury) oraz publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych (6.1.B)	Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.A Poprawa dziedzictwa naturalnego i kulturowego będzie pozytywnie oddziaływać na jakość przestrzeni publicznej w Aglomeracji Wałbrzyskiej
Działanie F5.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa środowiska zamieszkania i przestrzeni publicznej	Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej (6.1. A)	Projekty powiązane z projektami typu: 6.1.B Odnowa przestrzeni publicznych oraz poprawa ich bezpieczeństwa wzmocni ofertę turystyczną obszaru oraz poprawi możliwość promowania dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Wałbrzyskiej
Pomoc techniczna	Wsparcie dla instrumentów terytorialnych (6.1.C)	Projekty powiązane ze wszystkimi w/w typami projektów Wsparcie instrumentów terytorialnych w procesie opracowania i wdrażania Strategii ZIT AW umożliwi realizację wszystkich typów projektów przez interesariuszy Strategii ZIT AW.

Źródło: opracowanie własne

ZAŁĄCZNIK 4. DIAGNOZA NA POTRZEBY STRATEGII ZIT AGLOMERACJI
WAŁBRZYSKIEJ NA LATA 2021-2027

ZAŁĄCZNIK 5. SPRAWOZDANIE Z PRZEPROWADZONYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Rozpoczęcie procesu konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT AW zostało poprzedzone roboczymi uzgodnieniami treści dokumentu z Radą Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz gminami tworzącymi Aglomerację Wałbrzyską.

Projekt Strategii ZIT AW, skierowany do konsultacji społecznych, uzyskał w dniu 16 czerwca 2023 r. akceptację Komitetu Sterującego.

Proces konsultacji społecznych realizowany był na podstawie art. 34 ust. 6 pkt 2 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021r. oraz porozumienia z dnia 09.12.2022 r. w sprawie zasad współdziałania Stron Porozumienia Międzygminnego przy programowaniu, wdrażaniu, finansowaniu, ewaluacji, uzgadnianiu wspólnych inwestycji, bieżącej obsłudze i rozliczeniach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz powierzenia Gminie Wałbrzych zarządzania Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Zaproszenie do udziału w procesie konsultacji społecznych zostało opublikowane na stronach Biuletynów Informacji Publicznej (BIP) wszystkich gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską oraz na stronie www Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Do udziału w konsultacjach społecznych zaproszono:

- Władze regionalne, lokalne i miejskie, inne instytucje publiczne.
- Partnerów społeczno-gospodarczych/partnerów społeczno-ekonomicznych.
- Podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie takie jak: partnerzy działający na rzecz środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji.
- Organizacje badawcze i uniwersytety.
- Inne właściwe zainteresowane stron.

Projekt Strategii ZIT AW w wersji elektronicznej dostępny był pod linkiem <https://efficon.pl/szitawks.pdf>, natomiast załącznik nr 4 do projektu Strategii ZIT AW był dostępny pod linkiem <https://efficon.pl/dszitawks.pdf>. Ponadto w wersji drukowanej dokumenty dostępne były w sekretariacie Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej, ul. Słowackiego 23A, 58-300 Wałbrzych.

Uwagi i opinie do projektu Strategii ZIT AW można było zgłaszać w terminie od 19.06.2023 r. od godz. 15.00 do 11.08.2023 r. do godz. 15.00 wyłącznie za pośrednictwem formularza internetowego, który znajdował się pod adresem <https://konsultacjezitaw.webankieta.pl/>.

W trakcie konsultacji społecznych zorganizowano 5 spotkań konsultacyjnych. Spotkania odbyły się wg następującego harmonogramu:

- Spotkanie inauguracyjne, które odbyło się w dniu 26.06.2023 r. godz. 11.00, Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia, ul. Piotra Wysockiego 29, 58-304 Wałbrzych. Spotkaniu przewodniczył Prezydent Wałbrzycha – Pan Roman Szełemej oraz Przewodniczący Rady Aglomeracji Wałbrzyskiej Pan Adrian Romańczak.
- Spotkanie w Powiecie Kłodzkim, któremu przewodniczył Burmistrz Nowej Rudy, Pan Tomasz Kiliński, które odbyło się 26.06.2023 r. godz. 16.00, Urząd Miejski w Nowej Rudzie, ul. Rynek 1, 57-400 Nowa Ruda.
- Spotkanie w Powiecie Świdnickim, któremu przewodniczył Prezydent Świdnicy, Pan Szymon Chojnowski, które odbyło się 27.06.2023 r. godz. 10.00, Urząd Miejski w Świdnicy, Sala narad USC, ul. Armii Krajowej 49.
- Spotkanie w Powiecie Jaworskim, któremu przewodniczył Zastępca Burmistrza Jawora, Pan Michał Bander, które odbyło się 27.06.2023 r., godz. 16.00, Urząd Miejski w Jaworze, Rynek 1, Sala Rajców,
- Spotkanie w Powiecie Kamiennogórskim, któremu przewodniczył Burmistrz Kamiennej Góry, Pan Jan Chodasewicz, które odbyło się 29.06.2023 r., godz. 11.00, Urząd Miasta Kamienna Góra, Sala Witrażowa, plac Grunwaldzki 1.

W trakcie konsultacji społecznych zgłoszono 15 uwag/opinii, z których 14 zostało częściowo uwzględnionych i jedna nie została uwzględniona.

Poniżej przedstawiono treść zgłoszonych uwag/opinii do projektu Strategii ZIT AW z decyzją o ich uwzględnieniu/odrzuconiu wraz z uzasadnieniem

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
1	Invest Sudety Marlena Klonowska członek Rady ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej	Załącznik 2. Lista projektów niekonkurencyjnych	109	<p>1. propozycja wskazania projektu niekonkurencyjnego, jako lp. 72; Priorytet/Działanie zgodnie z SZOP FEDS lub FENIKS: Priorytet FEDS.09 Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku; Tytuł projektu: Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych położonych na terenie subregionu wałbrzyskiego, należących do Wspólnot Mieszkaniowych; Wnioskodawca: Invest Sudety Marlena Klonowska; Cel projektu: Poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez inwestycje w poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych wielorodzinnych; Szacowana wartość ogółem (PLN): 60 688 060,65; Szacowany wkład UE (PLN): 40 458 707,10; Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok): III/2024.</p> <p>2. należy zmienić zapisy strategii niezgodne z SzOP FEDS</p>	<p>projekt został ujęty w załączniku nr 1 do uchwały nr 5022/VI/22 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 15.03.2022, tj. w wykazie projektów, które spełniły kryteria naboru zgodnie z uchwałą Zarządu Województwa Dolnośląskiego nr 4811/VI/22 z dnia 18.01.2022 w sprawie ogłoszenia naboru na listę projektów niekonkurencyjnych planowanych do realizacji w ramach FST na obszarach objętych TPST. W czerwcu 2022 r. wszystkie gminy tworzące „Aglomerację Wałbrzyską” opublikowały zaproszenie skierowane do podmiotów zainteresowanych realizacją projektów w ramach Strategii ZIT AW 2021-2027 do złożenia propozycji przedsięwzięć. Nabór propozycji projektów trwał od 13.06.2022 r. do 10.08.2022 r. Wcześniej, projekt pn. Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych położonych na terenie subregionu wałbrzyskiego, należących do Wspólnot Mieszkaniowych został ujęty w wykazie projektów niekonkurencyjnych planowanych do realizacji w ramach FST na obszarach objętych TPST. Wnioskodawca nie został poinformowany o możliwości złożenia tego projektu w ramach Strategii ZIT. Oczywiście, nabór propozycji projektów został podany do wiadomości publicznej na stronach internetowych gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską, jednakże bezpośredni kontakt w sprawie naboru projektów do Strategii ZIT był kierowany głównie do Gmin (poprzez korespondencję mailową, kontakt telefoniczny, rozmowy, spotkania konsultacyjne, itd.). Pominęto inne podmioty, szczególnie te, które nie należą do JST, a które mogłyby złożyć swoje propozycje projektowe, które wcześniej zostały zaakceptowane uchwałą Zarządu Województwa. W ten sposób, nabór nie był w pełni otwarty i niedyskryminujący. Wskazany projekt nie wymaga poddania ponownej analizie w związku z możliwością kwalifikowania ich do finansowania ze środków FEDS 2021-2027 (został już pozytywnie oceniony przez Zarząd Województwa). Projekt wpisuje się w PRIORYTET 2. ŚRODOWISKO, DZIAŁANIE F2.1. POPRAWA</p>	<p>strona 27</p> <p>było: "Wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków publicznych oraz mieszkalnych poprzez kompleksowe termomodernizacje uwzględniające wymianę źródeł ciepła z preferencją dla wykorzystujących Odnawialne Źródła Energii"</p> <p>jest: "Wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków publicznych oraz mieszkalnych poprzez kompleksowe termomodernizacje fakultatywnie uwzględniające wymianę źródeł ciepła oraz wykorzystujących Odnawialne Źródła Energii"</p> <p>było: "W przypadku termomodernizacji budynków mieszkalnych, ze względu efekt synergii i skalę oddziaływania, preferencje powinny dotyczyć zabudowy wielorodzinnej oraz skoordynowanego projektu wdrażanego w skali całej Aglomeracji Wałbrzyskiej"</p>	<p>Uwaga/opinia częściowo uwzględniona</p>	<p>Nabór propozycji projektów został ogłoszony na stronach BIP wszystkich JST tworzących Aglomerację Wałbrzyską w czerwcu 2022 r. W treści ogłoszenia wskazano: "Propozycje projektów składać mogą: podmioty publiczne, prywatne oraz partnerzy społeczno-gospodarczy m.in.: podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska, angażujące się w promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji." Ponadto w treści ogłoszenia podano dane do osób kontaktów w urzędach gmin. W organizowanych przez Instytucje Zarządzające lub Pośredniczące FEDS 2021-2027 naborach brak jest obowiązku indywidualnego informowania potencjalnych wnioskodawców o możliwości złożenia wniosku o dofinansowanie, w związku z tym nie można stawiać takiego warunku dla naboru propozycji projektowych do Strategii ZIT AW. Mając na uwadze wyżej wymienione argumenty nie można się zgodzić ze stwierdzeniem, że nabór nie był w pełni otwarty. Nabór był niedyskryminujący, otwarty i skierowany do szerokiego grona projektodawców. Zgodnie z postanowieniami FEDS 2021-2027 zastosowanie OZE jest preferowane. Dokonując wymiany źródła ciepła w budynkach mieszkalnych lub publicznych w pierwszej kolejności należy rozpatrywać źródła ciepła wykorzystujące OZE. Ponadto w pkt. Szczegółowe ustalenia dot. wdrażania wskazano, że "Projekty te będą wdrażane zgodnie z regulacjami obowiązującymi dla FEDS 2021-2027". Z propozycji uwagi/opinii uwzględniono: "W przypadku termomodernizacji</p>

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
					EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ IBUDYNKÓW MIESZKALNYCH. Zgodnie z diagnozą 10.174 budynków mieszkalnych wymaga termomodernizacji. Założeniem projektu jest podniesienie efektywności energetycznej budynków, o łącznej powierzchni użytkowej, ponad 82 000 m2. Przedmiotem projektu są prace modernizacyjne budynków mieszkalnych wielorodzinnych, umożliwiające zmniejszenie zużycia energii końcowej przynajmniej o 30% w stosunku do stanu istniejącego (przed modernizacją). Podstawą prac będą audyty energetyczne.			budynków mieszkalnych, ze względu efekt synergii i skalę oddziaływania, preferencje powinny dotyczyć zabudowy wielorodzinnej oraz skoordynowanego projektu wdrażanego w skali całej Aglomeracji Wałbrzyskiej lub projektu/projektów obejmujących zasięgiem kilka gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej"
2	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	25	Sugestia dotyczącą wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Powinno być: Należy również podkreślić, że adresatem wsparcia w ramach niniejszego działania będą również podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe działające na rzecz grup zagrożonych marginalizacją. Lub Należy również podkreślić, że adresatem wsparcia w ramach niniejszego działania będą również podmioty ekonomii społecznej działające na rzecz grup zagrożonych marginalizacją.	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
3	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	54	Sugestia dotycząca wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Powinno być: Konieczny jest zatem rozwój niniejszej infrastruktury, połączony z innymi działaniami zmierzającymi do poprawy dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady opieki medycznej oraz podmioty, podmioty ekonomii społecznej świadczące tego typu usługi w formach zdeinstytucjonalizowanych. lub Konieczny jest zatem rozwój niniejszej infrastruktury, połączony z innymi działaniami zmierzającymi do poprawy dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady opieki medycznej oraz podmioty, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe świadczące tego typu usługi w formach zdeinstytucjonalizowanych.	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.
4	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją	54	Sugestia dotycząca wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i	Powinno być: Z Diagnozy wynika, że na terenie Aglomeracji widoczny jest niezadowolający poziom kapitału społecznego, co skutkuje m.in. biernością mieszkańców. Przy czym bierność ta może być pochodną ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dlatego też należy podejmować działania na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców. Działania te powinny również sprzyjać włączeniu społecznemu. W działaniach tych aktywnie	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
		właściwego programu			spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	powinny uczestniczyć podmioty ekonomii społecznej. Lub Z Diagnozy wynika, że na terenie Aglomeracji widoczny jest niezadawalający poziom kapitału społecznego, co skutkuje m.in. biernością mieszkańców. Przy czym bierność ta może być pochodną ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dlatego też należy podejmować działania na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców. Działania te powinny również sprzyjać włączeniu społecznemu. W działaniach tych aktywnie powinny uczestniczyć podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe.		
5	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	58	Sugestia dotycząca uwspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii	Powinno być: W miarę możliwości i we współpracy z innymi podmiotami np. z podmiotami ekonomii społecznej powinno się także dążyć do stworzenia oferty dodatkowych zajęć z przedsiębiorczości oraz z ekologii. Należy również wspierać dzieci i młodzież z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych. Lub W miarę możliwości i we współpracy z innymi podmiotami np. z podmiotami ekonomii społecznej, w tym z organizacjami pozarządowymi powinno się także dążyć do stworzenia oferty dodatkowych zajęć z przedsiębiorczości oraz z	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
					politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	ekologii. Należy również wspierać dzieci i młodzież z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych.		
6	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	65	Sugestia dotycząca uwspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Powinno być: W tym celu należy kontynuować współpracę z podmiotami ekonomii społecznej, w tym organizacjami pozarządowymi oraz akredytowanymi Ośrodkami Wspierania Ekonomii Społecznej, gdyż posiadają one duże doświadczenie w aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją Lub W tym celu należy kontynuować współpracę z podmiotami ekonomii społecznej oraz akredytowanymi Ośrodkami Wspierania Ekonomii Społecznej, gdyż posiadają one duże doświadczenie w aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją.	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.
7	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego,	66	Sugestia dotycząca uwspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej –	Powinno być: Należy wspierać podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także organizacji realizujących projekty	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
		oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu		organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych. Lub Należy wspierać podmioty ekonomii społecznej, które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych.		przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.
8	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	68	Sugestia dotycząca wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców,	Powinno być: Szczególnie istotny będzie rozwój usług zapobiegających marginalizacji społecznej bez względu na przyczyny występowania tego zjawiska. W działaniach tych aktywnie winny uczestniczyć podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe. Należy wspierać podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych Lub Szczególnie istotny będzie rozwój usług zapobiegających	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
					samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	marginalizacji społecznej bez względu na przyczyny występowania tego zjawiska. W działaniach tych aktywnie winny uczestniczyć podmioty ekonomii społecznej. Należy wspierać podmioty ekonomii społecznej, które działają na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych		
9	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT AW, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	69	Sugestia dotycząca wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Powinno być: [..]a zwłaszcza podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe Włączenie społeczne i ograniczenie ubóstwa winno przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej[.] Lub [..]a zwłaszcza podmioty ekonomii społecznej. Włączenie społeczne i ograniczenie ubóstwa winno przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej[.]	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
10	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT AW	84	<p>Sugestia dotycząca uwspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.</p> <p>Za faktem iż, Warto używać określenia podmiot ekonomii społecznej, świadczy nie tylko fakt iż taką terminologią posługujemy się w Polsce od kilku lat, ale również fakt iż jednym z członków Rady ZIT jest Spółdzielnia Socjalna Zielony Zakątek, będąca podmiotem ekonomii społecznej.</p>	<p>Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązując w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf</p> <p>Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć:</p> <p>a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;</p>	<p>Powinno być: RADA ZIT AW Rada ZIT AW pełni funkcje opiniodawcze decyzji Lidera ZIT AW. Opinie Rady ZIT AW nie mają charakteru wiążącego. W skład Rady ZIT AW wchodzi przedstawiciele wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT AW właściwych władz regionalnych, lokalnych i miejskich i innych instytucji publicznych, partnerów społeczno-gospodarczych/partnerów społeczno-ekonomicznych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych oraz innych właściwych zainteresowanych stron. Przedstawiciele Rady ZIT AW mogą uczestniczyć w posiedzeniach Komitetu Sterującego ZIT AW z głosem doradczym. Lub RADA ZIT AW Rada ZIT AW pełni funkcje opiniodawcze decyzji Lidera ZIT AW. Opinie Rady ZIT AW nie mają charakteru wiążącego. W skład Rady ZIT AW wchodzi przedstawiciele wszystkich właściwych dla obszaru realizacji ZIT AW właściwych władz regionalnych, lokalnych i miejskich i innych instytucji publicznych, partnerów społeczno-gospodarczych/partnerów społeczno-ekonomicznych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie,</p>	<p>Uwaga/opinia częściowo uwzględniona</p>	<p>Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.</p>

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
						podmiotów ekonomii społecznej oraz innych właściwych zainteresowanych stron. Przedstawiciele Rady ZIT AW mogą uczestniczyć w posiedzeniach Komitetu Sterującego ZIT AW z głosem doradczym.		
11	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	Załącznik 4. Diagnostyka na potrzeby Strategii ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej	2	Sugestia dotycząca wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Powinno być: Spis treści 1.5.Potencjał podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych Lub 1.5 Potencjał podmiotów ekonomii społecznej,	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.
12	REGIONALNE CENTRUM WSPIERANIA INICJATYW POZARZĄDOWYCH	Załącznik 4. Diagnostyka na potrzeby Strategii ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej	3	Sugestia dotycząca wspólniania stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf	Powinno być: W niniejszym rozdziale omówiono funkcjonowanie sfery społecznej na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej, poruszając kwestie dotyczące: [1] sytuacji ludnościowej, [2]	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
				niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	edukacji i opieki nad dziećmi do 3 lat, [3] opieki społecznej, [4] ochrony zdrowia, [5] potencjał podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych i [6] kultury. Zagadnienia te będą stanowiły przedmiot kolejnych podrozdziałów w tym rozdziale. lub W niniejszym rozdziale omówiono funkcjonowanie sfery społecznej na obszarze Aglomeracji Wałbrzyskiej, poruszając kwestie dotyczące: [1] sytuacji ludnościowej, [2] edukacji i opieki nad dziećmi do 3 lat, [3] opieki społecznej, [4] ochrony zdrowia, [5] potencjał podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych i [6] kultury. Zagadnienia te będą stanowiły przedmiot kolejnych podrozdziałów w tym rozdziale.		akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.
13	REGIONALNE CENTRUM WSPIERANIA INICJATYW POZARZĄDOWYCH	Załącznik 4. Diagnostyka na potrzeby Strategii ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej	33	Sugestia dotycząca ujednolicenia stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3	Powinno być: 1.5 POTENCJAŁ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ, W TYM ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH Lub JEST: 1.5 POTENCJAŁ PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ,	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
					ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;			
14	REGIONALNE CENTRUM WSPIERANIA INICJATYW POZARZĄDOWYCH	Załącznik 4. Diagnostyka na potrzeby Strategii ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej	33	Sugestia dotycząca ujednolicenia stosowanych zapisów zarówno w Strategii jak i załącznikach. W niektórych miejscach pojawia się określenie „Podmiot Ekonomii Społecznej”, w niektórych „organizacja pozarządowa” w niektórych „NGO”, pojawi się też organizacja społeczna. Proponuję wszędzie zastosować zapis „podmiot ekonomii społecznej” lub „podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacja pozarządowa”. Będzie to najbardziej wyczerpujący zapis.	Określenie podmiot ekonomii społecznej obowiązują w polskim prawie, zgodnie z Ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, definicja poniżej, jak również link do ustawy https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220001812/U/D20221812Lj.pdf Art. 2, Ust.5 [...] podmiocie ekonomii społecznej – należy przez to rozumieć: a) spółdzielnię socjalną, b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej, c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej, d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej, e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych, podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;	Powinno być: W zakresie ilościowej analizy potencjału podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych Lub W zakresie ilościowej analizy potencjału podmiotów ekonomii społecznej,	Uwaga/opinia częściowo uwzględniona	Ponieważ w dokumentach programowych FEDS 2021-2027 (np. SZOP FEDS 2021 - 2027, w pkt. "Typ beneficjenta - szczegółowy") stosuje się jednocześnie pojęcie: organizacja pozarządowa oraz podmioty ekonomii społecznej, a dodatkowo w treści SZOP używany jest akronim NGO Strategia zostanie przeanalizowane w tym zakresie i w uzasadnionych przypadkach uwzględniona zostanie propozycja zapisu dot. podmiotów ekonomii społecznej.
15	REGIONALNE CENTRUM WSPIERANIA INICJATYW	Załącznik 4. Diagnostyka na potrzeby Strategii ZIT	33	W nawiązaniu do całego tego punktu, który dodali Państwo w Diagnostyce, który dotyczy III sektora, który nie ukrywam jest bardzo skąpy i ubogi w treści, który	Dane które są wiarygodne to dane pochodzące a) z KRS https://ekrs.ms.gov.pl/ - w przypadku liczby podmiotów ekonomii społecznej tj. fundacji, stowarzyszeń, spółek non profit, spółdzielni socjalnych;		Uwaga/opinia nieuwzględniona	W opinii autorów projektu Strategii ZIT AW problematyka funkcjonowania sektora III w Załączniku 4. Diagnostyka na potrzeby Strategii ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej została uwzględniona adekwatnie do możliwości

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
	POZARZĄDOWYCH	Aglomeracji Wałbrzyskiej		<p>zawiera ok 20 wierszy, świadczy niestety również o przedmiotowym, a nie podmiotowym podejściu do problematyki społecznej. Zgłaszaliśmy wcześniej wiele uwag w tym zakresie.</p> <p>Dodatkowo sposób w jaki zostały zebrane i pokazane dane dotyczące organizacji pozarządowych na terenie Aglomeracji</p> <p>„ Mając na uwadze powyższe dane można stwierdzić, że Aglomeracja Wałbrzyska charakteryzuje się niższym niż obszary referencyjne kapitałem społecznym wyrażonym liczbą organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców. Ze względu na brak danych źródłowych, które można by wykorzystać do jakościowej oceny potencjału organizacji pozarządowych poproszono urzędy gmin reprezentujące JST tworzące Aglomerację Wałbrzyską o przekazanie informacji o najbardziej aktywnych NGO's i obszarach ich aktywności. Przekazane dane (brak danych z gminy Szczawno-Zdrój) zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu”</p> <p>to niestety tutaj również chciałabym zauważyć, że Urzędy Gmin bardzo często nie dysponują aktualnymi danymi- nie zawsze są to dane aktualizowane na bieżąco. Zgłaszaliśmy wcześniej wiele uwag w tym zakresie.</p> <p>Dodatkowo nie ma potrzeby robienia załącznika, który zawiera z</p>	<p>dane które posiadają Starostwa Powiatowe: w przypadku liczby Uczniowskich Klubów Sportowych oraz stowarzyszeń zwykłych nierejestrowanych;</p> <p>dane które posiadają Agencje Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa- dotyczące liczby Kół Gospodyń Wiejskich.</p>			<p>oraz do funkcji jaką pełnić będzie Strategia ZIT AW. Warto wspomnieć, że Zarząd Województwa Dolnośląskiego nie delegował środków FEDS 2021-2027 do Strategii ZIT AW, które mogłyby służyć bezpośredniemu wzmocnieniu potencjału organizacji III sektora. Ewentualna pogłębiona analiza, w zakresie podnoszonym przed podmiot zgłaszający uwagę/opinię powinna być przeprowadzona w strategiach lub programach sektorowych tj. skierowanych do III sektora. Ponadto stoimy na stanowisku, że dane pochodzące z urzędów gmin są wiarygodne.</p>

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę/opinię	Rozdział lub załącznik Strategii ZIT AW	Storna	Treść uwagi/opinii	Uzasadnienie	Propozycja zmiany treści Strategii ZIT AW	Decyzja w sprawie uwzględnienia uwagi/opinii	Uzasadnienie
				nazwy organizacje pozarządowe, chyba że będą to dane naprawdę aktualne na rok 2023. Choć oczywiście może tak zostać, gdyż poczyniliście już Państwo pracę w tym zakresie, ale tutaj niestety konieczne jest poprawienie treści, po pierwsze uaktualnienie danych-wszystkich podmiotów ekonomii społecznej, po drugie jakieś uwsppólnianie i usppójnienie zapisów – nie może tak być, że jedne organizacje mają opis na pół strony, inne na kilka wyrazów. Jest to rzecz, która bardzo razi w oczy i wygląda niestety bardzo nieestetycznie.				

Informacja na temat przyjętych i odrzuconych uwag i opinii została przekazana podmiotom zgłaszającym za pośrednictwem stron internetowych gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską oraz strony Instytucji Pośredniczącej Aglomeracji Wałbrzyskiej pod adresem <https://ipaw.walbrzych.eu/wiadomosci/>.

ZAŁĄCZNIK 6. OPINIA DOLNOŚLĄSKIEGO PAŃSTWOWEGO
WOJEWÓDZKIEGO INSPEKTORA SANITARNEGO WE WROCŁAWIU Z DNIA
05 STYCZNIA 2024 ROKU W SPRAWIE PROJEKTU DOKUMENTU PN.:
„STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH
AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ NA LATA 2021-2027” WRAZ Z PROGNOZĄ
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

ZAŁĄCZNIK 7. OPINIA REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA WE WROCŁAWIU Z DNIA 2 LUTEGO 2024 ROKU W SPRAWIE PROJEKTU DOKUMENTU PN.: „STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH AGLOMERACJI WAŁBRZYSKIEJ NA LATA 2021-2027” WRAZ Z PROGNOZĄ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO